

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra sociální a kulturní ekologie

Bc. Dina Galgonek

**Analýza indikátorů sociálního prostředí v obci
na základě různých kritérií pro využití na lokální úrovni**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Svatava Janoušková, Ph.D.

Praha 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím pramenů a literatury řádně citovaných a uvedených v seznamu literatury. Práci jsem nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s tím, že tato diplomová práce může být zveřejněna v elektronické knihovně FHS UK a může být využita i jako studijní text.

V Praze dne 16. dubna 2018

.....

Bc. Dina Galgonek

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí práce doc. RNDr. Svatavě Janouškové, Ph.D. za cenné připomínky, odborné rady a vstřícný přístup při konzultacích. Dále děkuji panu doktorovi Ryndovi za konzultaci návrhu a hlavně celou výuku na katedře. Zároveň velmi děkuji všem respondentům, kteří souhlasili poskytnout rozhovory.

OBSAH

Abstrakt.....	9
Abstract.....	10
1. Úvod	11
2. TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	14
2.1. Koncept trvale udržitelného rozvoje.....	14
2.2. Sociální pilíř konceptu udržitelného rozvoje	16
2.2.1 Vymezení sociálního pilíře na mezinárodní úrovni.....	17
2.2.2 Vymezení sociálního pilíře na místní úrovni	18
2.2.3 Koncept „udržitelného města“	21
2.2.4 Pojem sociálního prostředí a jeho vztah k sociálnímu pilíři.....	27
2.3. Indikátory.....	29
2.3.1 Vznik indikátorů udržitelného rozvoje na místní úrovni.....	29
2.3.2 Pojem kvalita života a sociální prostředí z pohledu indikátorů	31
2.3.3 Objektivní a subjektivní indikátory sociálního prostředí.....	32
2.4. Místní Agenda 21.....	34
2.4.1 Místní Agenda 21 jako specifický přístup k udržitelnosti na národní a lokální úrovni – kontext České republiky	34
2.4.2 Proces hodnocení místní Agendy 21	36
2.4.3 Kritéria MA21.....	37
2.4.4 Audity UR a Metodika hodnocení udržitelných měst	40
2.4.5 Vybrané iniciativy v rámci MA21 a udržitelného rozvoje v ČR.....	41
2.5. Specifika malých obcí v kontextu České republiky.....	46
2.5.1 Základní charakteristiky malých obcí.....	46
2.5.2 Specifické problémy malých obcí.....	51
2.5.3 Shrnutí.....	54
3. EMPIRICKÁ ČÁST	56
3.1. Metodika výzkumu	56
3.2. Analýza vybraných indikátorových sad	59
3.2.1 Analýza indikátorů využívaných na globální úrovni.....	59
3.2.2 Analýza indikátorů využívaných na národní úrovni.....	62
3.2.3 Analýza indikátorů využívaných na lokální úrovni	64

3.2.4 Výstupy analýzy indikátorových sad	70
3.3. Interpretace výsledků nezúčastněného pozorování	73
3.3.1 Workshopy Národní sítě Zdravých měst ČR	73
3.3.2 Kulatý stůl Česká republika 2030	80
3.4. Návrh indikátorové sady	83
3.5. Interpretace výsledků rozhovorů	87
3.5.1 Rozhovor s expertem	88
3.5.2 Rozhovor s ředitelem NS MAS ČR	90
3.5.3 Rozhovor se zástupci malé obce Křižánky	92
3.5.4 Rozhovor se starostkou malé obce Zbyslavice	94
3.5.5 Rozhovor se starostou malé obce Pištín	97
3.6. Finální verze indikátorové sady	99
3.7. Doporučení pro další výzkum	107
4. Závěr	108
5. Seznam použité literatury	110
6. Seznam zkratk	123
7. Přílohy	124
7.1. Příloha č. 1 – Projekt diplomové práce	124
7.2. Příloha č. 2 – Analyzované indikátorové sady	127
7.3. Příloha č. 3 – Informovaný souhlas	151

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá analýzou indikátorů sociálního prostředí v malých obcích do 2 000 obyvatel na základě různých kritérií pro využití na lokální úrovni. Cílem práce je navrhnout indikátorovou sadu, která bude nejlépe odpovídat nárokům na takovou sadu z hlediska aplikovaných kritérií.

Výzkumná otázka zní: *Jaké indikátory mají být zařazeny do indikátorové sady pro hodnocení sociálního prostředí obcí do 2 000 obyvatel, aby vyhovovaly odlišnostem a potřebám těchto obcí?* Výzkumný problém, který je v práci řešen, se dotýká možnosti měření sociální udržitelnosti na místní úrovni se zaměřením na malé obce do 2 000 obyvatel v České republice. Práce se rovněž zaměřuje na možnost promítnutí cílů SDGs do této sady. Jedná se o kvalitativní výzkum, který předpokládá použití metod analýzy dokumentů, komparace, deskripce, nezúčastněného pozorování a polostrukturovaných rozhovorů. Na základě prvních čtyř metod a teoretických poznatků byl vytvořen předběžný návrh indikátorové sady. V rámci polostrukturovaných rozhovorů byl tento návrh prodiskutován se zástupci vybraných malých obcí a dalšími stakeholdery. Upravená sada představuje finální indikátorovou sadu sociálního prostředí určenou pro malé obce do 2 000 obyvatel.

Navržená sada se může stát podkladem pro hodnocení sociálního pilíře udržitelnosti v malých obcích. V případě dalšího výzkumu, aby byl tento návrh obecně přijatelný, musí projít připomínkovým řízením ze strany jeho uživatelů.

Klíčová slova: indikátory, sociální prostředí, trvale udržitelný rozvoj, malé obce, sociální udržitelnost

Abstract

This diploma thesis deals with analysis of indicators of the social environment in small municipalities with up to 2 000 inhabitants based on various criteria for local use. The aim of the thesis is to propose an indicator set, which will best meet the requirements of such set in terms of applied criteria.

The research question is: *What indicators should be included in an indicator set for assessing the social environment of municipalities with up to 2 000 inhabitants to suit the differences and needs of these communities?* The research problem addressed in the thesis concerns the possibility of measuring social sustainability at the local level, focusing on small municipalities with up to 2 000 inhabitants in the Czech Republic. The thesis also focuses on the possibility of projecting SDGs into this set. It is a qualitative research that involves the use of methods of document analysis, comparison, description, non-participant observation and semi-structured interviews. Based on the first four methods and theoretical knowledge, a preliminary design of the indicator set was created. Within the framework of semi-structured interviews, this design was discussed with representatives of selected small municipalities and other stakeholders. The edited set represents the final indicator set of the social environment for small municipalities with up to 2 000 inhabitants.

The proposed indicator set could be the basis for evaluating the social pillar of sustainability in small municipalities. In the case of further research to make this design generally acceptable, it needs to be subject to feedback from its users.

Key words: indicators, social environment, sustainable development, small municipalities, social sustainability

1. Úvod

Koncept trvale udržitelného rozvoje je v popředí zájmu odborné a laické veřejnosti již od roku 1992, kdy byla na Summitu Země v Rio de Janeiru vyhlášena Agenda 21. Udržitelný rozvoj je chápán především jako rovnováha mezi třemi základními pilíři: ekonomickým, sociálním a environmentálním [Šilhánková a kol., 2012: 5].

Problematika měření a hodnocení trvale udržitelného rozvoje je čím dál rozšířenější, neboť monitorování rozvoje je základem pochopení současné situace a předpovídání budoucího vývoje. Z toho postupně vyplynula potřeba vytvoření indikátorů trvale udržitelného rozvoje, respektive ukazatelů, hodnotící rozvoj jeho tří pilířů.

V současné společnosti roste zájem o indikátory pro sociální prostředí. Tento zájem nově posílily tzv. Cíle udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals), které byly schváleny OSN v září 2015. Tyto cíle poněkud upozadují environmentální složku udržitelnosti, která doposud stála v popředí zájmu politiků i veřejnosti a mírně akcentují složku sociální v duchu People – Planet – Prosperity – Peace and Partnership [<https://sustainabledevelopment.un.org>]. Proměna v přístupu k udržitelnosti se jistě bude promítat také do nově vznikajících sad indikátorů na mezinárodní, národní i lokální úrovni.

Měření sociální koheze je řešeno na republikové úrovni a v mezinárodním měřítku, nesetkáváme se však s řešením tohoto tématu na úrovni obcí. Existují různé indikátory měření sociálního pilíře, například: indikátor kvality sociálního prostředí, indikátor sociodemografické struktury obyvatel obce, indikátor míry spokojenosti a participace na věcech veřejných a mnohé další [Kučerová, 2009: 71].

V České republice jednou z nejznámějších publikací je Metodika hodnocení udržitelných měst, jež přináší podrobný popis evaluace za pomoci tzv. Auditů udržitelného rozvoje [Dobeš a kol., 2017: 7]. Metodika hodnocení MA21 se již měřením na lokální úrovni zabývá, ale prozatím se zaměřuje na velká města, nikoliv na malé obce.

Doposud jsou indikátorové sady tvořeny zejména na mezinárodní a národní úrovni. Avšak i z nadnárodní úrovně můžeme vysledovat iniciativy, které se zabývají udržitelným rozvojem a jeho měřením na úrovni měst. Patří sem například sady OECD, Sustainable Cities International, UN-Habitat, Společné evropské indikátory – ECI, Urban Sustainability Indicators a mnohé další.

V České republice i zahraničí se však do popředí zájmu postupně dostávají také sady, které definují indikátory sociální udržitelnosti také na místně specifické úrovni, tj. zabývají

se kontextem měst a komunit v užším regionu konkrétní země. Tyto indikátory se však zaměřují zejména na velká a střední města, kupříkladu Sustainable Seattle, STAR Communities (USA) nebo Metodika hodnocení udržitelných měst (Česká republika). Co však ve světě chybí, jsou indikátory pro malé obce, tj. obce do 2 000 obyvatel. Tyto obce jistě také chtějí řešit problematiku místní udržitelnosti v rovině sociální i environmentální. Podmínky takových obcí se však významně liší od podmínek velkých a středních měst a to jak v oblastech, které stojí v centru jejich zájmu z hlediska udržitelného rozvoje, tak v systému měření a implementace opatření.

Cílem práce je proto sestavení indikátorové sady pro hodnocení sociálního prostředí v malých obcích. Výzkumná otázka práce zní: *Jaké indikátory mají být zařazeny do indikátorové sady pro hodnocení sociálního prostředí obcí do 2 000 obyvatel, aby vyhovovaly odlišnostem a potřebám těchto obcí?* Vzhledem ke kvalitativnímu charakteru výzkumu nestanovuje práce žádné hypotézy. Výzkumný problém, který bude v práci řešen, se dotýká možnosti měření sociální udržitelnosti na místní úrovni se zaměřením na malé obce do 2 000 obyvatel v České republice. Práce se bude rovněž zaměřovat na možnost promítnutí cílů SDGs do této sady.

Pro naplnění cíle práce je využít mix kvalitativních výzkumných metod – analýza dokumentů a publikací, týkajících se problematiky indikátorových sad v oblasti udržitelného rozvoje se zaměřením na sociální prostředí, metoda nezúčastněného pozorování během jednání zástupců obcí, expertů a odborné veřejnosti, také vedení polostrukturovaných rozhovorů se zástupci vybraných malých obcí a dalšími stakeholdery. Získaná data jsou zpracovávána prostřednictvím metod analýzy, deskripce a komparace.

Diplomová práce je rozdělena do tří oddílů. První oddíl pojednává o teoretických východiscích vztahujících se k tématům trvale udržitelného rozvoje a indikátorů. V této části práce také přibližujeme pojmy sociální pilíř trvale udržitelného rozvoje, sociální udržitelnost a sociální prostředí. Zaobíráme se rovněž problematikou specifik malých obcí v České republice. V této části práce se rovněž zmíníme o místní Agendě 21 jako specifickém přístupu k udržitelnosti na národní a lokální úrovni.

Druhý oddíl se věnuje empirickému průzkumu, jehož cílem je vytvořit návrh indikátorové sady sociálního prostředí pro malé obce. Nejprve budou analyzovány dostupné indikátorové sady ve světě i v České republice. Dále budou určena kritéria, důležitá pro uplatnění indikátorů na lokální úrovni v českém prostředí, vycházející z rešerše literatury a nezúčastněného pozorování. Dalším krokem bude vytipování vhodných indikátorů pro aplikaci na místní úrovni a to na základě teoretických poznatků, závěrů analýzy relevantních dokumentů a nezúčastněného pozorování.

Jádrem empirické části práce bude vytvoření předběžné indikátorové sady sociálního prostředí pro malé obce do 2 000 obyvatel. Tento návrh bude následně prodiskutován v rámci polostrukturovaných rozhovorů s expertem na indikátory sociálního prostředí, ředitelem Národní sítě MAS ČR a zástupci vybraných malých obcí (Křižánky, Zbyslavice, Pištín). V empirické části práce se také promítnou výsledky provedených polostrukturovaných rozhovorů a diskuse, jejich zhodnocení a úprava indikátorové sady. Tvorba finální sady indikátorů sociálního prostředí pro malé obce do 2 000 obyvatel v podobě jednoduchého indikátorového listu je tak klíčovým momentem výzkumu.

Na konci práce následují doporučení pro další výzkum, závěr, seznam použité literatury, seznam zkratk a přílohy.

2. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

2.1. Koncept trvale udržitelného rozvoje

Jako reakce na globální problémy se stále více objevuje v různých zdrojích myšlenka trvale udržitelného rozvoje [Černý, 2006: 12]. Pojem „udržitelný rozvoj“ byl poprvé uveden Mezinárodním svazem ochrany přírody (IUCN) v roce 1980. Podle něj „*aby byl rozvoj udržitelný, musí brát v úvahu sociální, ekologické a ekonomické faktory*“ [IUCN, 1980].

Naše společná budoucnost – zpráva, vydaná Světovou komisí Organizace spojených národů pro životní prostředí a rozvoj v roce 1987 pod vedením norské ministerské předsedkyně Gro Harlem Brundtlandové definuje udržitelný rozvoj jako „... *takový rozvoj, který naplňuje potřeby současné generace, aniž by ohrozil schopnost generací příštích naplnit své potřeby*“ [WCED, 1987].

Trvale udržitelný rozvoj představuje „...*komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických prostředků a technologií uspokojovat lidské potřeby, materiální, kulturní i duchovní, při plném respektování environmentálních limitů. Aby to bylo v globálním měřítku současného světa možné, je nutné nově redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich socio-politické instituce a procesy*“ [Rynda, 2000: 3].

Koncept udržitelného rozvoje se od roku 1980 nejprve vyvinul do definice tří pilířů udržitelnosti: sociální, ekonomické a environmentální [Moldan; Janoušková; Hák, 2012: 4]. Všeobecného přijetí se pak myšlenka trvale udržitelného rozvoje dostalo na Konferenci Spojených národů o životním prostředí a rozvoji v brazilském Riu de Janeiro v roce 1992. Nejrozsáhlejším a nejdůležitějším výsledkem Summitu Země byla Agenda 21, dokument o čtyřiceti kapitolách. Agenda 21 je strategický plán, pojednávající o dosažení v globálním měřítku jak sladění hospodářského a civilizačního rozvoje, tak i účinné ochrany životního prostředí [MŽP ČR, 1998]. Zároveň jde o nejobsáhlejší definici udržitelného rozvoje [Kolářová, 2006: 8-9].

Během posledních dvou desetiletí se koncept udržitelného rozvoje stal novým vývojovým paradigmatem spojující sociální, ekonomické, environmentální a politické aspekty rozvoje [Colantonio, 2007: 3].

Dřívější dialog o udržitelnosti se víceméně zaměřoval na změny klimatu a otázky životního prostředí, ale nové paradigma udržitelnosti zahrnuje veškeré úsilí směřující k inkluzivní, udržitelné a odolné budoucnosti lidí a planety. V diskusi o udržitelném rozvoji dominovala především oblast ochrany životního prostředí a přírody. Následně do diskuse byly

zahrnutý i ekonomické obavy, zatímco společenské otázky byly v kontextu agendy udržitelnosti zohledněny teprve koncem devadesátých let minulého století. Jde zejména o formulování Agendy 21, Aalborgských závazků (1994), Lisabonské strategie EU v roce 2000, zasedání Evropské rady, které se konalo v roce 2001 v Göteborgu a také Aalborg+10 z roku 2004 [Colantonio, 2007: 3; www.iufn.org].

Původní koncept tří pilířů (sociálního, environmentálního a ekonomického) rozšířila konference OSN o udržitelném rozvoji (tzv. Rio+20) v roce 2012, nově pojmenovaných **lidé, planeta a prosperita** o další dva – **mír** a **partnerství** [Janoušková; Hák; Moldan, 2017: 2]. Důvodem byla skutečnost, že cílů udržitelnosti nelze dosáhnout bez spolupráce – v rámci jednotlivých zemí a napříč mezi nimi – a že je nelze naplnit tam, kde válečné konflikty znemožňují snahy o rozvoj společnosti. Jde o ucelený a velmi komplexní rámec civilizačního rozvoje, který je univerzální v tom smyslu, že platí pro všechny světové regiony, pro vyspělé i rozvojové státy bez rozdílu. Cíle udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals) jsou tak považovány za fundamentální rozvojové paradigma [Janoušková; Hák; Moldan, 2017: 3].

SDGs, které navazují na Rozvojové cíle tisíciletí z Deklarace tisíciletí OSN z roku 2000 (MDGs – Millenium Development Goals) se dočkaly naplnění v září 2015, kdy bylo na summitu OSN (25.- 27. 9. 2015) přijato sedmnáct SDGs. Každý z Cílů představuje důležitou oblast k zamyšlení a přijetí nezbytných opatření [www.osn.cz].

První Cíl je zaměřen na ukončení chudoby všude ve světě; druhý Cíl usiluje o ukončení hladomoru, dosažení potravinové bezpečnosti, zlepšení stravování a propagaci udržitelného zemědělství. Třetí SDG se snaží zajistit zdravé životy a subjektivní pohodu pro spokojenost obyvatel. Čtvrtý Cíl se zaměřuje na zajištění inkluzivní a rovné kvality vzdělávání pro všechny; pátý SDG je věnován genderové rovnosti; šestý – zajištění přístupu k udržitelnému řízení vodních zdrojů a sanitace pro všechny. Sedmý Cíl se zabývá dostupnou a čistou energií pro všechny; osmý Cíl propaguje decentní práci, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst. Devátým Cílem je budovat odolnou infrastrukturu, propagovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a také podporovat inovace [sustainabledevelopment.un.org]. Desátý cíl se zaměřuje na snížení nerovností ve státech a mezi nimi. Jedenáctý Cíl se zabývá udržitelnými městy a obcemi; dvanáctý Cíl se snaží o odpovědnou výrobu a spotřebu; třináctý Cíl upozorňuje na nezbytná klimatická opatření; čtrnáctý Cíl je chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje. Patnáctý SDG je zaměřen na ochranu, obnovu a podporu udržitelného využívání suchozemských ekosystémů, zastavení úbytku biodiverzity; šestnáctým Cílem je podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro

udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních. Poslední, sedmáctý Cíl, je věnován globálnímu partnerství pro udržitelný rozvoj a posílení prostředků pro jeho uplatňování [www.osn.cz].

Diplomová práce se bude věnovat zejména oblastem, souvisejícím s tématem udržitelných měst, komunit a obcí, sociálního pilíře a sociálního prostředí. Všechny SDGs jsou důležité pro sociální udržitelnost, zajímavým však v tomto ohledu je zejména jedenáctý Cíl – Udržitelná města a obce.

Podpora bezpečnějších, inkluzivnějších a odolnějších měst je v současné době velice aktuální téma. Předpokládá se, že dvě třetiny lidstva bude do roku 2030 bydlet v městském prostředí a do roku 2050 bude zhruba 6,4 miliard lidí bydlet ve městech. SDG 11 vyzývá k větším investicím do infrastruktury, správy a bezpečnosti ve všech městských prostorech a lidských osadách, včetně slumů, šamanských měst, ghetto, atd. Zaměření na neformální osídlení je klíčové, protože podíl lidí žijících ve slumech je pořád rostoucí. Ve slumech dnes žije kolem jedné miliardy lidí, oproti 650 milionům v roce 1990. Tato populace se během následujících tří desetiletí zvýší na téměř dvě miliardy lidí [Nolan, 2015].

Od 90. let 20. století byl udržitelný rozvoj stále více propojený s pojmem „udržitelná města“. Vedly se diskuse o tom, zda města přispívají k dosažení cílů udržitelného rozvoje vzhledem k jejich specifickým vlastnostem nebo zda lze v městských prostředích dosáhnout udržitelnosti snadněji než v neměstských oblastech [Satterthwaite, 1997: 1688]. Je pravda, že růst městských oblastí na celém světě byl vyvolán industrializací, která dosud způsobila vážné problémy v oblasti životního prostředí a vytvořila vývojový model, který je považován za dlouhodobě neudržitelný. Na druhou stranu se města ukázala být účinným prostředkem pro inkluzivní poskytování zdravotnických služeb, hygienických zařízení, přístřeší a dalších druhů infrastruktury, které jsou nezbytné pro uspokojení základních potřeb světové populace [Colantonio, 2007: 7].

Sustainable Development Goals sdružují lidi, organizace a vlády, které se zavázaly omezit chudobu a nerovnost, směřovat k environmentální udržitelnosti a podporovat sociální spravedlnost [Nolan, 2015].

2.2. Sociální pilíř konceptu udržitelného rozvoje

Sociální dimenze udržitelného rozvoje se ukázala jako nejobtížněji zachytitelná. Mezi zeměmi OECD existují značné rozdíly v tom, jak interpretují sociální udržitelnost: od

chudoby v rozvojovém světě ke zdravotním následkům environmentální změny, záležitostem vztahujícím se k etnickým minoritám až k širším záležitostem kvality života a sociálních vztahů (chudoba, trestná činnost, vzdělávání atd.) [Czesany, 2006: 434].

2.2.1 Vymezení sociálního pilíře na mezinárodní úrovni

V posledních letech se sociální udržitelnost stala důležitou součástí hlavního politického diskurzu západních vlád, které se pokoušely identifikovat problémy spojené s tímto konceptem [Colantonio, 2007: 6]. Jak uvádí Colantonio (2007) s odkazem na zprávu Evropského panelu pro udržitelný rozvoj (2004), Evropská rada na zasedání v Lisabonu v roce 2000 poprvé představila myšlenku sociální dimenze jako nedílnou součást modelu udržitelného rozvoje. Velká část lisabonských závěrů se týkala čtyř hlavních aspektů sociální udržitelnosti. Jednalo se o závazek zlepšit vzdělávání, zejména ve vztahu k novým dovednostem potřebným pro ekonomiku založenou na znalostech, přeformulovat politiku zaměstnanosti tak, aby se vytvářela „lepší pracovní místa“, modernizaci sociální ochrany, aby se přizpůsobily mnoha výzvám, kterým čelí sociální státy, aby se „zaplatila práce“ a podpořila rovnost, a rozvoj strategie proti chudobě a sociálnímu vyloučení prostřednictvím „podpory sociálního začleňování“ [Colantonio, 2007: 6].

Sociální dimenze udržitelného rozvoje předpokládá primárně redukcí chudoby, sociální investice a budování bezpečných a pečujících se komunit [Torjman, 2000: 9]. Alan Black v roce 2004 ve svém projevu na Konferenci o efektivní udržitelnosti vzdělávání v Sydney v Austrálii definoval sociální udržitelnost jako rozsah, v němž mohou pokračovat do budoucna sociální hodnoty, sociální identity, sociální vztahy a sociální instituce [Murray; Dey; Lenzen, 2006: 9]. UN Global Compact uvádí lidská práva jako základní kámen sociální udržitelnosti. Mezi oblasti, jež považuje za významné, patří: lidská práva, práce, rovnost žen a mužů, děti a jejich práva, domorodé národy, vzdělání [www.esg.adecc-innovations.com].

Colantonio (2007) chápe sociální udržitelnost jako aspekt udržitelnosti, který se týká osobních a společenských aktiv, pravidel a procesů, které umožňují jednotlivcům a komunitám účastnit se dlouhodobého a spravedlivého dosažení přiměřených a ekonomicky dosažitelných životních standardů, založených na sebevyjádření potřeb a aspirací v rámci fyzických hranic míst a planety jako celku. Společenská udržitelnost spojuje tradiční sociální cíle a politickou oblast, jako je spravedlnost a zdraví, s otázkami týkajícími se participace, potřeb, sociálního kapitálu, hospodářství, životního prostředí a teď nedávno i s pojetím štěstí, blahobytu a kvality života [Colantonio, 2007: 7]. Podle Rady pro sociální služby západní

Austrálie (Western Australia Council of Social Services) sociální udržitelnost nastává ve chvíli, kdy formální a neformální procesy, systémy, struktury a vztahy aktivně podporují schopnost současných a budoucích generací vytvářet zdravá a obyvatelná společenství. „*Sociálně udržitelné komunity jsou spravedlivé, rozmanité, propojené a demokratické a poskytují dobrou kvalitu života*“ [esg.adec-innovations.com].

Dne 17. října 2017 byl Radou EU, Evropským Parlamentem a Komisí vyhlášen a podpisem schválen Evropský pilíř sociálních práv, který je zaměřen na zaměstnanost a sociální aspekty. „*Cílem pilíře je přispívat k pokroku v sociální oblasti podporou spravedlivých a dobře fungujících trhů práce a systémů sociálního zabezpečení*“ [Rada EU, 2017].

2.2.2 Vymezení sociálního pilíře na místní úrovni

Specificky se problematice určování konkrétních prvků sociálního pilíře věnují rovněž experti na místní úrovni. V červnu 2004 v Aalborgu se konala Evropská konference udržitelných měst, známá také jako Aalborg+10. Mezi důležité oblasti k projednání patřily sociální rovnost a spravedlnost, zejména se usilovalo o vytvoření a implementaci programů prevence a zmírnění chudoby, zajištění rovného přístupu k veřejným službám, vzdělání, zaměstnání, příležitostem, zvyšování kvalifikace, informacím, kultuře. Pozornost byla rovněž věnována pomoci při zařazení do společnosti a rovnosti pohlaví, zlepšení jistoty a bezpečnosti v obci, zajištění kvalitního a sociálně-integrovaného bydlení a životních podmínek [www.zdravamesta.cz].

Podrobnější definici sociální udržitelnosti se zvláštním zaměřením na městské prostředí poskytují Polese a Stren (2000) „... je to rozvoj (a/nebo růst), který je slučitelný s harmonickým vývojem občanské společnosti, podporující prostředí vedoucí ke slučitelnému soužití kulturně a sociálně rozmanitých skupin a zároveň podporující sociální integraci se zlepšením kvality života všech segmentů populace“ [Polese a Stren, 2000: 15]. Jejich definice zdůrazňuje ekonomické (rozvojové) a sociální (občanské společnosti, kulturní rozmanitost a sociální integraci) rozměry udržitelnosti. Uznávají však také význam fyzického prostředí (například bydlení, urbanismus a veřejné prostory) v rámci diskuse o udržitelnosti měst [Colantonio, 2007: 5].

V posledních letech je účast na interaktivní správě věcí veřejných a zapojení veřejnosti do plánování rozvojových projektů považovány za základní prvky sociální udržitelnosti a provádění politik udržitelného rozvoje. Colantonio (2007) s odkazem na Rydin a Pennington (2000) tvrdí, že důraz na inherentní žádost o zapojení veřejnosti je součástí tradice, která se snaží „otevřít“ procesy plánování demokratické kontrole a rozšířit rozsah

zapojení veřejnosti jako nedílnou součást zlepšení v provádění politiky [Colantonio, 2007: 10].

Colantonio (2007) ve svém článku zmiňuje výklad Patsy Healey (1999) o tom, že důležitost účasti na sociální udržitelnosti společenství a míst může být racionalizována na základě tří hlavních argumentů. První argument tvrdí, že účast umožňuje komunitám vyjádřit své potřeby a touhy, které následně přispívají procesům vytváření politik poskytováním a monitorováním. Toto zastoupení komunity má také za následek spolupráci v řízení, tj. interaktivním procesu, kterým jsou vymezeny problémy správy, zájmy politické agendy a programy řízení. Druhý přístup se zaměřuje na demokratické právo zapojit se do procesu veřejné politiky. Třetí argument je spojen s větší efektivitou provádění politiky, pokud je „více v souladu s hodnotami a preferencemi společnosti“ a může tak vést k „lepšímu“ plnění politiky. Tento argument o efektivitě vychází z předpokladu, že demokratičtější účast v oblasti veřejného zájmu může zvýšit povědomí o kulturních a společenských kvalitách lokalit ve fázi tvorby politik a vyhnout se konfliktům, které by mohly vzniknout při provádění politiky později [Colantonio, 2007: 10].

Jak uvádí Lupala s odkazem na UN-Habitat (2001) inkluzivní městská správa snižuje nerovnost a sociální napětí, zahrnuje znalosti, produktivitu, sociální a fyzický kapitál chudých a znevýhodněných v rozvoji města a zvyšuje místní odpovědnost za vývojové procesy a programy. Z hlediska infrastruktury a praktického pohledu lze rozšířit argument, že rostoucí počet domácností s omezeným přístupem k pitné vodě, elektřině a slušnému bydlení představují hlavní rozměry vyloučení. Omezený přístup k základním službám, jako jsou například kvalitní zdravotní a vzdělávací služby, jsou také součástí sociálního vyloučení [Lupala, 2014: 351].

Sociální udržitelnost zahrnuje vzájemné vztahy a vzájemné závislosti založené na komunikaci v průběhu času, místní nebo globální komunity v neustálém boji za účelem společného života bez vykořisťování v neustále se měnícím světě. V malém měřítku by se to mohlo týkat sdílení služeb a placení za tyto služby (aby ti, kteří jsou schopni platit za služby, neměli stejnou výhodu jako osoby, které jsou méně schopné platit, například prostřednictvím daní, aby platili za sociální infrastrukturu) nebo při poskytování jiných, podle schopností udržovat fungování například sportovního či společenského klubu. Ve větším měřítku všechny komunity jsou si navzájem závislé a nakonec rámeček, ve kterém bychom měli zvážit pravděpodobné problémy, jsou zakotvené v našich aktivitách [Murray; Dey; Lenzen, 2006: 10].

Podle Kolářové mezi charakteristické znaky sociální udržitelnosti na lokální úrovni patří:

- 1) Tam, kde je to možné, jsou místní potřeby uspokojovány z lokálních zdrojů.
- 2) Obyvatelé mají možnost získat pitnou vodu a jídlo v potřebném množství a dostatečné kvalitě.
- 3) Lidé mají možnost získat odpovídající bydlení.
- 4) Každý má příležitost získat uspokojivou práci, místní ekonomika není závislá na několika málo provozovatelích, ale je různorodá.
- 5) Zdraví člověka je chráněno vytvářením bezpečného, zdravého a příjemného životního prostředí a zajištěním zdravotních služeb, které zdůrazňují prevenci před nemocí, stejně jako řádnou péči o nemocné. Je podporován zdravý způsob života.
- 6) Lidská sídla i krajina jsou harmonicky rozvíjena v souladu s urbanistickými zásadami.
- 7) Přístup k účelovým zařízením, službám, zboží a lidem není dosahován na úkor životního prostředí ani omezován pouze na ty, kdo mají auto.
- 8) Lidé žijí beze strachu z individuálního násilí, ze zločinu nebo z perzekuce kvůli jejich vyznání, rase, pohlaví nebo sexuální orientaci.
- 9) Každý má přístup ke vzdělání, profesionální přípravě, poznání a informacím, které jsou potřeba, aby zaujal svou úlohu ve společnosti.
- 10) Občanům je umožněno podílet se na rozhodování.
- 11) Jsou dostupné příležitosti k aktivnímu užívání volného času.
- 12) Kulturní rozmanitost a místní zvláštnost jsou ceněny a chráněny.
- 13) Místní akce a aktivity respektují globální souvislosti [Kolářová, 2006: 62].

V posledních letech byla agenda udržitelného rozvoje měst rozšířena a začleněna do plánovacích postupů a vládních politik pro projekty městské obnovy. V osmdesátých letech minulého století se regenerační projekty zaměřily především na fyzickou a ekonomickou obnovu degradovaných oblastí. Od devadesátých let, obzvláště ve Velké Británii, však regenerační programy spojily stimulaci ekonomických aktivit a zlepšení životního prostředí se sociální a kulturní vitalitou. V tomto novém přístupu zaměřeném na udržitelnost obnovy měst se staly ústředním bodem analýzy koncepce „společenství“ a „sousedství“ [Colantonio, 2007: 9].

Office of the Deputy Prime Minister definuje udržitelná společenství jako „... místa, kde lidé chtějí žít a pracovat, nyní i v budoucnu. Splňují rozmanité potřeby stávajících a budoucích obyvatel, jsou citlivá na životní prostředí a přispívají k vysoké kvalitě života. Jsou

bezpečná a inkluzivní, dobře plánovaná, nabízejí rovnost příležitostí a dobré služby pro všechny“ [ODPM, 2005a: 56].

Také v České republice se na úrovni obcí definuje sociální pilíř udržitelnosti. Například TIMUR, který se ve spolupráci s partnerskými univerzitami Vlámka snažil vytvořit indikátory péče, konstatuje, že česká společnost na počátku 21. století čelí zásadním výzvam, souvisejícím s péčí – at' už jde o stárnutí populace, rostoucí požadavky na kvalitu a dostupnost vzdělávání na všech stupních či kvalitu zdravotní péče. Kvalita a dostupnost péče bezesporu úzce souvisí s kvalitou života občanů v daném místě a spadá do oblasti sociální udržitelnosti. Zajištění odpovídajících sociálních, zdravotních a vzdělávacích služeb, jak v Evropské unii, tak i v České republice, považováno za klíčový veřejný zájem. Děje se tak především na místní úrovni, tedy v konkrétních městech a obcích [Třebický a kol., 2009: 6].

2.2.3 Koncept „udržitelného města“

Bristolská dohoda (Bristol Accord) z roku 2005 uvádí společný evropský přístup k „udržitelným komunitám“, který podepsaly členské státy EU a který vychází z principů efektivního vytváření městské politiky Rotterdamského dokumentu Urban Acquis a uvádí charakteristiky úspěšných lokalit – měst a jiných typů osídlení jak v městském, tak i venkovském prostředí [ODPM, 2005b: 21].

Úloha měst v udržitelném rozvoji se stala významnější kvůli rostoucímu městskému obyvatelstvu. Claire Colomb přináší koncepci čtyř klíčových témat agendy „urbánní renesance“. Jsou jimi: konstrukce nové urbanity a městská idyla, koncept sociálního mixu jako motor koheze a udržitelných komunit, silné místní komunity jako instrument a výsledek „urbánní renesance“ a dialektiky městského designu a občanství [Colomb, 2007: 6].

Proces výstavby nové „městské idyly“ zahrnuje reinterpretaci v městském kontextu řady témat, které jsou tradičně spojeny s venkovem, místní komunitou. „Společenství“ je vnímáno jako zdroj sociální integrace. V rámci agendy „urbánní renesance“ existuje předpoklad, že posílení a mobilizace komunit jsou klíčové k tomu, aby vedly města ke změnám s cílem vytvořit atraktivní vizi městského života prostřednictvím sdružování s tradičními pojmy jako je „příroda“, „vesnice“ atd. [Colomb, 2007: 7].

Koncept „udržitelného města“ získal značný politický impuls po celém světě a evropské příklady jako Barcelona, Amsterdam a Malmö byly označeny za osvědčené postupy [Dempsey et al., 2009]. Ve Spojeném království se toto zaměření na udržitelnost, obnovu

sousedství a „urbánní renesanci“ částečně připisuje reakci vlády na nárůst sociální nerovnosti od konce sedmdesátých let a trvalý pohyb osob (které se vyznačují nepřiměřeně vysokým počtem lepších domácností) z měst na předměstí v průběhu 20. století [Dempsey et al., 2009].

Tváří v tvář sociální rozmanitosti a ze strachu, že se setkají s různými „jinými“ osobami, mohou domácnosti přijímat rozhodnutí o lokaci, která pomohou udržovat a reprodukovat konkrétní životní styl, vytvářet nové formy prostorové diferenciaci městských oblastí. Taková aktivní diferenciaci naopak povzbuzuje sociální roztržičnost a konflikty a vytváří překážky proti těm, kteří mají nejméně sociálních a materiálních zdrojů k realizaci svých životních strategií. To se stává vzájemně se posilujícím procesem sociální polarizace a vyloučení, který se uskutečňuje prostřednictvím kulturního označování, stejně jako nerovné kontroly nad přístupem k formálnímu ekonomickému zaměstnání a státním dávkám. Tato proti-urbanizace přispěla ke společenské polarizaci a socio-prostorové segregaci méně mobilních skupin, které zůstaly na okraji městských oblastí [Healey, 1997: 127].

Faktory urbánní sociální udržitelnosti se dělí do dvou skupin: fyzické a nefyzické faktory. K fyzickým faktorům řadíme:

- urbanitu;
- atraktivní veřejnou sféru;
- přiměřené bydlení;
- kvalitu a pohodlí místního prostředí;
- přístupnost (např. k místním službám a zařízením/zaměstnanosti);
- zelený prostor;
- udržitelný městský design;
- sousedství;
- okolí pro pěší.

Nefyzické faktory představují následující oblasti:

- vzdělávání a odborná příprava;
- sociální spravedlnost: inter- a intragenerační;
- účast ve volbách a místní demokracie;
- zdraví, kvalita života a blahobyt;
- sociální začleňování (a vymýcení sociálního vyloučení);
- sociální kapitál;
- komunita;
- bezpečnost;
- spravedlivé rozdělení příjmů;

- sociální řád;
- sociální soudržnost;
- sociální sítě;
- sociální interakce;
- smysl pro komunitu a příslušnost;
- zaměstnanost;
- stabilita bydlení (oproti obratu);
- aktivní komunitní organizace;
- kulturní tradice [Dempsey et al., 2009].

Je zřejmé, že udržitelnost komunity se týká kolektivních aspektů společenského života. Za účelem prozkoumání takového společenského života na úrovni sousedství je zde identifikováno množství konkrétních vzájemně souvisejících měřitelných aspektů udržitelnosti společenství. Tyto pět rozměrů jsou:

- a) sociální interakce/sociální sítě v komunitě;
- b) účast v kolektivních skupinách a sítích v komunitě;
- c) stabilita komunity;
- d) smysl pro komunitu;
- e) bezpečnost v komunitě.

Tyto dimenze se týkají kolektivních aspektů každodenního života a jsou vhodnými a smysluplnými pojmy v oblasti sousedství. Podrobněji se každé z dimenzí věnujeme níže [Dempsey et al., 2009].

a) Sociální interakce a sítě v komunitě

Sociální interakce a sociální sítě (sítě uvnitř komunity) jsou důležitými integrálními aspekty společenského kapitálu. Putnam (2000) popsal sociální kapitál jako „sociální sítě a příslušné normy reciprocity“. Zároveň se odkazuje na rysy společenské organizace včetně důvěry, hustoty a znalostí vztahů v sítích, povinností a očekávání. Například, společnost charakterizovaná všeobecnou reciprocitou je účinnější než nedůvěřivá společnost, a to z toho důvodu, že peníze jsou efektivnější než výměna. Pokud nebudeme muset okamžitě vyvážit každou výměnu, můžeme být mnohem lepší. Důvěryhodnost je základním pilířem společenského života. Častá interakce mezi různorodou skupinou lidí má tendenci vytvářet normu obecné reciprocity. Občanská angažovanost a sociální kapitál znamenají vzájemnou

povinnost a odpovědnost za jednání. Tyto rysy by měly usnadnit vzájemné akce a spontánní spolupráci [Putnam, 2000].

Hlavním předpokladem sociálního kapitálu je skutečnost, že sociální sítě mají hodnotu. Při zkoumání sociálního kapitálu jako základu pro popis environmentálně-sociálního rozhraní se uvádí tři úrovně sociálních sítí, označující spojení s:

- 1) rodinou, sousedy a blízkými přáteli,
- 2) širší sítí vzdálených přátel, spolupracovníků a kolegů,
- 3) formálními institucemi, vládou a trhem [Dempsey et al., 2009].

Idea sítí se stala populární v politice vzhledem k objevení, že sítě jsou „systémy sociální podpory“. Znamená to, že lidé, o kterých víme a na kterých závisíme, mohou ovlivnit jiné aspekty našeho života, jako náš úspěch, pocity vlastního bezpečí, pocit pohody a dokonce naše zdraví [Fischer, 1982: 3]. Zatímco je zřejmé, že jak silné, tak i slabé vazby lze očekávat ve společenství současně, ne všechny vztahy v rámci skupiny, rodiny nebo komunity jsou stejně vážené a nelze očekávat, že budou [Dempsey et al., 2009]. Se sociálními sítěmi ve společnosti úzce souvisí již zmíněná občanská angažovanost komunity.

b) Účast na místních a komunitních aktivitách je popsána jako jedna z oblastí sociálního kapitálu a dimenze sociální udržitelnosti související se sociální soudržností a integrací sociálních sítí [Dempsey a kol., 2009]. Ztotožnění se s komunitou a sousedství jsou důležité, neboť ovlivňuje veřejné a společenské dispozice v komunitě [Forrest a Kearns, 2001: 2138]. Sociální koheze může zdůraznit potřebu společného úsudku o morálce a společném účelu, aspekty sociální kontroly a společenského řádu, soustředit se na sociální solidaritu příjmů a nerovností mezi lidmi nebo úroveň společenské interakce v komunitách. Důsledkem je, že taková společnost, která postrádá soudržnost projevuje znaky sociálního nepořádku, nesourodé morální hodnoty, extrémní sociální nerovnost, nízké úrovně společenské interakce mezi komunitami a uvnitř komunit [Forrester a Kearns, 2001: 2128].

Hodnocení duchu společenství, interpretovaný jako schopnost občanů jednat kolektivně kdy je to potřeba, je podle Forrestera a Kearns (2001) vyšší ve vyspělých a bohatých domácnostech, což možná naznačuje na význam kombinace hmotných a sociálních zdrojů [Forrester a Kearns, 2001: 2131].

Nemůžeme ale tvrdit, že pokud nedojde k účasti na organizovaných aktivitách v sousedství, takové chování je nutně vnímáno jako sociálně neudržitelné. Lidé mají mnoho různých typů sociálních sítí, a to jak uvnitř, tak mimo okolí. Znamená to, že se v určitých případech lidé nemohou pravidelně účastnit lokálních aktivit nebo že jejich individuální zájem není sdílen jinými lidmi v okolí [Dempsey et al., 2009].

c) Stabilita společenství

Město nebo obec nelze považovat za udržitelné, pokud je lidi nevnímají jako místo, kde mohou žít, pracovat a komunikovat, nebo pokud jsou jejich komunity nestabilní a nefunkční [Bramley et al., 2009: 2125]. Jak uvádí Dempsey et al. s odkazem na Silburn et al. (1999), aby mohla komunita být označena za udržitelnou, měla by dbát na zavedení dlouhodobě pobývajících obyvatel [Dempsey et al., 2009]. Mobilita rezidentů může být příznakem selhání sousedství nebo komunity, zhoršeného nízkou sociální soudržností. Stabilitu společenství podporují také zpravidla politici, neboť přispívá mimo jiné i k minimalizaci kriminality a protispoločenského jednání. Nicméně rezidenční obrat v okolí může zlepšit celkový příspěvek nových obyvatel k udržitelnému rozvoji prostřednictvím aktivní účasti a aktivního občanství. K oblastem sociální koheze patří rovněž společné hodnoty a občanská kultura, jejichž cíle jsou společné morální principy a vzorce chování, podpora politických institucí a politická participace [Forrest and Kearns, 2001: 2129].

Rozhodnutí obyvatel o pobytu v okolí nebo stěhování z okolí může souviset s vnímanou kvalitou a údržbou zastavěného prostředí, úrovní dostupnosti klíčových služeb a zařízení (např. škol), druhu a velikosti bytů ve vztahu k životní etapě rezidenta [Dempsey et al., 2009].

d) Smysl pro komunitu neboli pozitivní pocit připoutání se k místu je považován za dimenzi sociální udržitelnosti, neboť se jedná o integrální komponent lidské spokojenosti se sousedním okolím, ve kterém žijí [Dempsey et al., 2009]. Při zkoumání problematiky místa do hloubky se Relph (Seamon & Sowers, 2008) soustředil na identitu místa lidmi a ztotožnění se lidí s určitým místem. Pokud mají být místa důkladněji pochopena, je zapotřebí jazyka, kterým můžeme identifikovat konkrétní zkušenosti místa, pokud jde o intenzitu smyslu a záměru, kterou člověk a místo udržují pro sebe navzájem [Seamon & Sowers, 2008: 45]. Podstatou této živoucí intenzity je ztotožnění se s místem, které Edward Relph definuje pomocí konceptu „*insidness*“, vyjadřující úroveň připoutání se k místu, angažování se a předpokládá, že jednotlivec nebo skupina má svoje určité místo. Mohlo by být namítáno, že silný důraz na kvalitu designu okolí, stavební předpisy a zajištění místních sousedských zařízení vytváří pocit kontroly nad životním prostředím. Bylo také zjištěno, že obyvatelé, kteří jsou politicky aktivnější, mají také větší pravděpodobnost, že mají silný smysl pro komunitu [Talen, 1999: 1366]. Smysl pro komunitu je charakteristickým sdíleným emocionálním spojením, sousedním okolím nebo místem připoutání se, vlivem a smyslem pro místo.

Jednou z nejdůležitějších proměnných v prosazování smyslu pro společenství je homogenita bydliště a nová urbanizace, která může jednoduše přitahovat obyvatele s určitými podobnými charakteristikami. Výzkumníci dospěli k závěru, že smysl pro komunitu závisí na sociální podpoře, která je vyvolána sociální interakcí a že společenská interakce se zase zvyšuje, když je společnost homogenní [Talen, 1999: 1372].

Kombinace typů vlastnění bydlení (veřejné a soukromé pozemky) také podporuje náhodné osobní kontakty mezi lidmi různých společenských tříd. Komunity se stávají téměř integrovanými a v důsledku toho se vytváří smysl pro komunitu [Talen, 1999:1364].

e) Bezpečnost v komunitě

Rozhodnutí obyvatel o pobytu v sousedství nebo o jeho opuštění závisí na různých faktorech, v neposlední řadě na vnímané kvalitě prostředí, včetně toho, jak je bezpečné [Sobrino et al., 2015: 58]. Vnímání bezpečnosti je zásadní pro sociální udržitelnost, neboť se jedná o základní potřebu lidských bytostí. Jsou-li fyziologické potřeby relativně dobře uspokojeny, objevují se nové potřeby, které lze charakterizovat jako potřeby jistoty a bezpečí (bezpečnost, stabilita, ochrana, svoboda od strachu, úzkosti a chaosu atd.) [Maslow, 1954: 39].

Ochrana v rámci bezpečnosti komunity znamená předcházení fyzickým, sociálním, duchovním, ekonomickým, politickým, emočním, pracovním, psychologickým a vzdělávacím škodám. Rovněž to souvisí se zajištěním krizového řízení, např. v nouzových případech jako přírodní nebo průmyslové katastrofy nebo kolektivní problémy v různých měřítcích: globální (jako je změna klimatu), národní (model ekonomického rozvoje založený na vyčerpání přírodních zdrojů), městský (urbanizační model) nebo sousedský (segregace a nedostatek sociální soudržnosti). Bezpečnost se naopak týká především prevence kriminality [Sobrino et al., 2015: 59].

Sousedství bez kriminality a chaosu dávají svým obyvatelům pocit bezpečí, který je nezbytný pro vytváření významných společenských interakcí a účast na společných činnostech. Pociť bezpečí posiluje důvěru a reciprocitu mezi obyvateli, podporuje pocit společenství a pozitivně ovlivňuje konsolidaci místních vazeb [Sobrino et al., 2015: 60].

Zajímavým faktem je, jak silně působí na pocit bezpečnosti obyvatelstva zdánlivě přirozené uspořádání věcí v komunitě, například když okna jsou přímo nad ulicemi - zvyšuje to pocit pohodlí a bezpečnosti při interakci lidí. Špatné podmínky a údržba zastavěného prostředí mají škodlivé psychologické účinky na bezpečnost lidí. Myšlenka, že se o ně nikdo

nezajímá, je úzce spjat se „syndromem rozbitého okna“, kde dokonce i „kosmetické poškození může vyvolat závažnější antisociální nebo dokonce trestné chování“ [Dempsey et al., 2009].

2.2.4 Pojem sociálního prostředí a jeho vztah k sociálnímu pilíři

V řadě prací a také v prostředí České republiky se velmi často setkáváme s pojmem *sociální prostředí*. S tímto pojmem mimo jiné pracuje rovněž dokument Metodika hodnocení udržitelných měst (2017). Pojem je zásadní i pro tuto práci.

Elizabeth Barnett a Michele Casper přináší definici pojmu sociálního prostředí: „*Sociální prostředí člověka zahrnuje bezprostřední fyzické prostředí, sociální vztahy a kulturní prostředí, v němž určité skupiny lidí fungují a interagují*“ [Barnett & Casper, 2001: 465]. Dále uvádí, že součástí sociálního prostředí je vybudovaná infrastruktura, pracovní trhy, sociální a ekonomické procesy, sociální, personální a zdravotnické služby, mocenské vztahy, vláda, rasové vztahy, společenská rovnost, resp. nerovnost, kulturní postupy, umění, náboženské instituce a praktiky, přesvědčení o místě a společenství. Sociální prostředí zahrnuje mnoho aspektů fyzického prostředí, protože současná krajina, vodní zdroje a další přírodní zdroje byly alespoň částečně konfigurovány lidskými společenskými procesy. Sociální prostředí lze prožívat v různých měřítcích, často současně, na úrovni domácností, čtvrtí, měst a regionů. Sociální prostředí je dynamické a mění se v průběhu času [Barnett & Casper, 2001: 465].

Další definici uvádí U. S. National Library of Medicine: „*Sociální prostředí je souhrn sociálních a kulturních institucí, forem, vzorců a procesů, které ovlivňují život jednotlivce nebo komunity*“ [www.definitions.net].

Sociální prostředí se skládá ze součtu názorů, zvyků, praktik a vzorců chování společnosti. Je to do značné míry umělý konstrukt, který může být kontrastován s přirozeným prostředím, ve kterém žijeme. Pojem sociální prostředí vychází z termínu sociální pilíř udržitelného rozvoje, má však specifickou charakteristiku, vztahující se spíše na uplatnění na lokální úrovni. Charakteristickými rysy sociálního prostředí jsou bydlení, doprava a sousedské vztahy [www.nap.edu].

Na tom jaké jsou sociální vztahy ve společnosti a jak je rozvinutá infrastruktura závisí další důležité životní složky, jako jsou např. zdraví, vzdělávání, ekonomický standard města/obce, kultura, atd. Sociální faktory prostředí, kupříkladu bezpečnost, násilí a sociální selhání obecně, také specifické faktory související s typem, kvalitou a stabilitou sociálních vazeb, včetně sociální účasti, sociální soudržnosti, sociálního kapitálu a kolektivní podpory

mají vliv na zdravotní stav obyvatelstva. Například, charakteristiky sociálního prostředí, které mohou působit jako stresory (včetně vnímání bezpečnosti a sociálních poruch), souvisí s duševním zdravím, stejně jako faktory, které by mohly napravit nepříznivé účinky stresu (např. sociální soudržnost a sociální kapitál). Jedním z mechanismů, který to může napravit a zlepšit zdraví obyvatel je sociální podpora. Síť sociálních vztahů je důležitým zdrojem podpory a zdá se, že má významný vliv na zdraví obyvatel [www.nap.edu]. Psychologický stres, který vzniká na základě sociálních faktorů, jako např. sociální odmítání nebo vyloučení, spojená s rasovou, etnickou nebo jakoukoliv jinou identifikací, mohou vést ke zhoršenému zdraví přes fyziologické mechanismy spojené se stresem [www.nap.edu].

Sociální účast a integrace v bezprostředním sociálním prostředí (např. ve škole, práci, sousedství) se zdají být důležité jak pro duševní, tak pro fyzické zdraví. Důležitá je také stabilita sociálních vazeb, jako je složení a stabilita domácností a existence stabilních a podpůrných místních sociálních prostředí, v nichž lidé žijí a pracují [www.nap.edu].

Zajímavé se také jeví pojmání sociálního prostředí v iniciativě Happy City (Šťastné Město). Happy City zachycuje determinanty individuálního blahobytu, ale s ohledem na faktory, které jsou důležité pro komunitu jako celek [Brown et al., 2017: 13]. Spokojenost s komunitou může být považována za víc než součet dobrých životních podmínek jednotlivců. Podstatné jsou také faktory jako posouzení vztahů v rámci komunity (jako je důvěra a sounáležitost, relativní postavení jednotlivců v komunitě atd.). Významné jsou též faktory, které ovlivňují subjektivní blahobyt komunity, který zahrnuje nezávislost, pocit štěstí, spokojenost se životem a hodnoty. Těmi faktory v Hospodářské oblasti jsou: nezaměstnanost, kvalita zaměstnání, materiální deprivace. Do oblasti Vzdělávání a děti je zařazeno učení dětí a dospělých a také blahobyt dětí. Do oblasti Rovnost patří nerovnost blahobytu, do Zdraví patří zdravotní chování, mentální a celkové zdraví. Do oblasti Místo patří zelený prostor, podmínky bydlení, demokracie, lokální prostředí, kriminalita a bezpečnost, kultura. Poslední oblastí jsou Sociální vztahy, kam patří podpora blízkých, obecná důvěra, osobní vztahy, komunitní soudržnost a dobrovolnictví. K principům sociální udržitelnosti patří vzájemná interakce, demokracie a dobré vládnutí, spravedlnost, rozmanitost a kvalita života [Brown et al., 2017].

„Kvalita sociálního prostředí je nedílnou součástí kvality života jako celku. Sociální prostředí města formuje jeho tvář, naše dojmy a emoce, které na nás ve městě působí. Sociální prostředí vytváří sociální struktura jedinců i sociální chování skupiny. Sociální prostředí spoluvytváří též míra komunitního života, sociální soudržnosti, role občanské společnosti a obecně zájem o věci společné“ [Kučerová, 2009: 64].

Lze se domnívat, že termín *sociální prostředí* lépe přibližuje pojetí sociálního pilíře na místní úrovni, a proto jej v práci budeme nadále užívat. V této diplomové práci se budeme držet pojmu sociálního prostředí ve smyslu sociálního aspektu života malých obcí. Témata jako zdraví, ekonomická situace, vzdělávání, kultura apod. jsou de facto samostatná témata, která však do sociální oblasti silně prolínají a jsou v ní do určité míry (ve specifickém kontextu) zohledněna.

2.3. Indikátory

Klíčovým nástrojem při posuzování míry sociální udržitelnosti jak na globální, národní, tak i lokální úrovni je určení vhodných indikátorů, které představují *„jasné a určité informace obvykle v číselné podobě, které mají dobrou vypovídací schopnost, to znamená, že sdělují důležitá a všem srozumitelná fakta. Údaje indikátorů musí být jednoduše pochopitelné a přitom odborně správné“* [Moldan, 1996: 60]. Mohou mít kvantitativní a kvalitativní podobu.

2.3.1 Vznik indikátorů udržitelného rozvoje na místní úrovni

Důležitost vytvoření indikátorů udržitelného rozvoje byla zmíněna v kapitole 40 Agendy 21: *„Běžně používané ukazatele, jako například hrubý národní produkt (HNP) a měření individuálních zdrojů nebo toků znečištění, nejsou adekvátními indikátory udržitelnosti. Metody posuzování vzájemných vztahů environmentálních, demografických, sociálních a rozvojových parametrů v různých odvětvích nejsou zatím dostatečně rozvinuty nebo aplikovány. Proto je třeba vypracovat takové ukazatele udržitelného rozvoje, které by poskytovaly seriózní základnu pro rozhodování na všech úrovních, a zároveň přispěly k samoregulaci udržitelnosti integrovaných systémů životního prostředí a rozvoje“* [MŽP ČR, 1998: 319].

V roce 1995 vydala Komise OSN pro trvale udržitelný rozvoj přibližně 130 indikátorů, které dělí do čtyř skupin na: sociální (míra zaměstnanosti, růst populace, podíl populace navštěvující základní školu, podíl HDP vynaložený na vzdělání, výdaje na infrastrukturu, atd.), ekonomické (export zboží a služeb, roční spotřeba energie, poměr státního dluhu k HDP, výdaje na ochranu životního prostředí jako podíl HDP, atd.), environmentální (zásoby podzemních vod, využití půdy, spotřeba vody v domácnostech, spotřeba průmyslových hnojiv, produkce nebezpečného odpadu, atd.) a institucionální

(počet zaměstnanců místních samospráv, základní telefonní linky, existence databází tradičních znalostních informací, atd.). Určené pro národní úroveň rozhodování tyto indikátory však byly kritizovány jednak pro jejich množství a také proto, že ne všechny byly vhodné pro všechny země. Po prvním testování indikátorů v roce 2001 došlo k jejich přehodnocení a byla stanovena nová sada 50 indikátorů, která je součástí větší skupiny 98 indikátorů trvale udržitelného rozvoje [ÚKEP, 2014: 70].

Od 90. let se staly indikátory součástí mnoha politických dokumentů na národní a místní úrovni, například Strategického rámce udržitelného rozvoje České republiky. Tento nadresortní dokument byl schválen v roce 2010 a stanovil vizi udržitelného rozvoje České republiky na základě tří pilířů: ekonomického, sociálního a environmentálního. V roce 2012 byla k tomuto strategickému dokumentu vydána zpráva, kde je podrobně popsán vývoj indikátorů v uplynulých dvou letech [ÚKEP, 2014: 35; 38].

V současné době je cesta v Evropě i v České republice usnadněna nejen dobrými pozitivními příklady, ale také jasnou legislativou, morálně pak „Chartou evropských měst a obcí směřujících k trvale udržitelnému rozvoji“ (tzv. Aalborgskou chartou), která byla schválena účastníky Evropské konference měst v dánském Aalborgu v roce 1994 jako rozhodující podpůrný materiál pro současné aktivity UNEP, WHO, EU, OECD a řady mezinárodních odborných společností světa, stejně jako vládních či nevládních organizací národního charakteru [www.zdravamesta.cz].

V návaznosti na konference Organizace spojených národů o lidských sídlech ve Vancouveru v roce 1976 a v Istanbulu v roce 1996 se konala v roce 2016 od 17. do 20. října 2016 konference Organizace spojených národů o bydlení a udržitelném rozvoji měst (Habitat III) v Quitu v Ekvádoru a výsledkem této konference je Nová agenda pro města nebo také Nová urbánní agenda [UN, 2016: 7]. V rámci Nové urbánní agendy jsou členské státy zavázány pracovat na sociálním začlenění a ukončení chudoby, městském blahobytu a příležitostech pro všechny, environmentálně udržitelném a odolném městském rozvoji [Pilná, 2017].

V evropském kontextu má integrovaný přístup k rozvoji měst dlouhou tradici v podobě iniciativ, politik a programů Evropské unie. Například programy URBAN I a II (existující v letech 1994 až 2006) byly zaměřeny na zanedbané čtvrti. Program URBACT podporuje od roku 2002 integrovaný rozvoj měst prostřednictvím sítí, budování kapacit a sdílení znalostí mezi městy. V roce 2007 byla pak přijata Lipská charta o udržitelných evropských městech (Leipzig Charter on Sustainable European Cities) [Pilná, 2017]. Další organizace a iniciativy měst v Evropě v oblasti udržitelného rozvoje představují partneři sítě Zdravých

měst, EUROCITIES, Rady evropských obcí a regionů, které se rovněž podílí na vývoji indikátorů.

2.3.2 Pojem kvalita života a sociální prostředí z pohledu indikátorů

Pojem kvalita života obyvatel a sociální prostředí jsou blízké termíny. Derya Oktay (2012) uvádí definici kvality života od Pacione (2005): „...*lze ji považovat za stav sociálního blahobytu jednotlivce nebo skupiny, ať již vnímané nebo identifikované pomocí pozorovatelných indikátorů*“ [Oktay, 2012: 125]. Podle Dvořákové (2010) definice kvality života zahrnuje dvě hlavní dimenze:

- psychologickou – kvalita života jedince (vnitřní psychologické mechanismy vytvářející pocit uspokojení),
- environmentální – kvalita místa (urbánní, komunitní kvalita života, kvalita práce), vnější podmínky, které tento psychologický mechanismus spouští [Dvořáková, 2010: 3].

Dvořáková uvádí slova Pacione, který konstatoval, že důležité je nejen „*hodnotit město na zemi, ale i město v mysli jedince*“ [Dvořáková, 2010: 5]. Komunitní kvalita života zahrnuje kvalitu místa, městskou kvalitu života, kvalitu urbánního prostředí, spokojenost rezidentů a spokojenost se sousedstvím. Při hodnocení je možné použít dva základní přístupy, resp. typy indikátorů:

Objektivní indikátory se vztahují k realitě v rámci teritoriální jednotky a jsou indikátory „prostředí“, kde lidi žijí. Tím pádem je možné porovnat společnosti s využitím indikátorů nebo indexů, které shrnují různé důležité objektivní sociální indikátory [Petrucci; D'Andrea, 2002: 57]. Objektivní indikátory odráží socio-ekonomickou situaci, objektivní blahobyt (well-being) země. Kupříkladu, hlavní ekonomické indikátory odráží celkovou národní politickou a ekonomickou situaci [Petrucci; D'Andrea, 2002: 69-70]. K objektivním indikátorům patří například demografické údaje (demografické stárnutí, nízká porodnost, migrační saldo), ekonomické údaje (HDP), nezaměstnanost mladých lidí, dospělých a žen, genderová nerovnost (mezi nezaměstnaným a zaměstnaným obyvatelstvem), údaje o zdravotním systému (lůžka na osobu, lékař na osobu), nedostatek silniční infrastruktury, sociální znepokojení (míry sebevražd) [Petrucci; D'Andrea, 2002: 57-58].

Kvalitu městského prostředí můžeme hodnotit pomocí takových objektivních indikátorů, jakými jsou např. vybavenost lokality, míra kriminality, kvalita bydlení, počet mateřských škol. V tomto případě používáme nejčastěji dostupná sekundární data nebo vycházíme z primárních dat získaných na základě terénních šetření provedených ve zkoumaných lokalitách [Dvořáková, 2010: 16].

Subjektivní indikátory naopak vyjadřují emoce, očekávání, naděje a frustraci obyvatelstva, aspekty, spojené s lokální situací. Subjektivní indikátory jsou ovlivněny kulturními a historickými faktory, tradicemi, zvyky a někdy „rezignací“, která vede k různému vnímání zdánlivě ukotvených situací. Realita v evropských státech se liší mezi sebou podle subjektivního profilu více než podle objektivního [Petrucci; D'Andrea, 2002: 69-70]. Při posuzování subjektivního hodnocení se ptáme, jak lidé (skupiny osob, uživatelů) vnímají a hodnotí podmínky kolem sebe. Zjist'uje se prostřednictvím různých metod, např. dotazníkového šetření, řízených rozhovorů, mentálních map a (ne)zúčastněných pozorování [Dvořáková, 2010: 16].

2.3.3 Objektivní a subjektivní indikátory sociálního prostředí

Na první pohled se zdá, že rozdíl mezi objektivními a subjektivními ukazateli je poměrně jednoznačný. Objektivní měření je založeno na explicitních kritériích, na zakotvených měřicích metodách a je zpravidla prováděno externími pozorovateli. Příkladem může být zdravotní stav, který je hodnocen pomocí objektivních ukazatelů, jako jsou antigeny v krvi nebo ekonomický ukazatel úrovně příjmů, které jsou hodnoceny například jako průměrná měsíční mzda [Rammstedt, 2009: 815]. Beatrice Rammstedt přináší zajímavou myšlenku subjektivních kritérií, která jsou hodnocena objektivními opatřeními, např. individuální percepce nejistoty zaznamenané instalací poplašných systémů nebo výcvik sebeobranu. Na otázku proč se výzkumníci zajímají o subjektivní prvky (substance) jako je pocit štěstí, obavy nebo hodnoty i přesto, že se říká, že nejsou stabilní v čase, nejsou srovnatelné mezi jednotlivými kulturami a dokonce i jednotlivci, jsou nesrozumitelné, protože jsou implicitní, Rammstedt konstatuje, že výsledky výzkumu však ukázaly, že tyto námitky se nevztahují na všechna subjektivní kritéria. Zdá se, že existuje několik subjektivních konstrukcí, jako je např. celková životní spokojenost, z něž jedinci mají jasné, stabilní a srovnatelné porozumění. Proto i když hodnocení samotné je subjektivní, konstrukce, na níž se zakládá, se jeví jako srovnatelná mezi jednotlivci. Tyto subjektivní kritéria mají často velký dopad na objektivní kritéria, jako je objektivní blahobyt nebo míra sebevražd. Pro předvídaní některých důležitých životních nebo společenských výsledků je tedy měření subjektivních prvků nepostradatelné. Subjektivní kritéria jsou tak nejlépe hodnocena pomocí subjektivních opatření, a tedy ve formě subjektivních indikátorů [Rammstedt, 2009: 816].

Subjektivní indikátory jsou definovány jako informace, které zahrnují nějaký druh subjektivní složky, jako je osobní vnímání nebo osobní hodnocení. Tato definice je tedy zaměřena pouze na subjektivní měření jakéhokoli jevu [Rammstedt, 2009: 816].

Podle Sirovátky a kol. (2013) subjektivní indikátory mohou zahrnovat:

- Určitý standard či cíl – například minimální příjem, jenž domácnost potřebuje, aby uspokojila své potřeby (či dosažení určitého cíle jako nebýt chudá). V tomto případě je cílem subjektivně ověřit určitý standard.
- Jiný přístup zjišťuje, jakou úroveň spotřeby domácnost potřebuje, aby nebyla chudá, a vedle toho, zda její příjem je, či není nad touto úrovní. Zde je úroveň chudoby určena subjektivním standardem [Sirovátka a kol., 2013: 5].

Další možnost použití subjektivních indikátorů je vztažena k *hodnocení*, jak lidé cítí, že jsou uspokojeny jejich potřeby (například jde o indikátory materiální deprivace). Přitom není ověřováno, jaká je úroveň tohoto standardu. V případě druhého a třetího přístupu jsou situace lidí hodnoceny podle různých standardů [Sirovátka a kol., 2013: 5].

Následující subjektivní indikátory jsou definovány jako subjektivní opatření subjektivního kritéria. Proto je vybrána poměrně silná definice, která však umožňuje zúžit širokou a často poněkud nejasnou oblast subjektivních ukazatelů. Subjektivní indikátory - v tomto smyslu - jsou tedy definovány jako subjektivní informace o subjektivním kritériu. Subjektivní indikátory tak zahrnují konstrukty jako spokojenost, starosti, pocit štěstí nebo důvěra [Rammstedt, 2009: 815].

Nejvýznamnějším kritériem subjektivního ukazatele je spokojenost nebo subjektivní blahobyt. To může být realizováno buď jako spokojenost se životem obecně, nebo jako spokojenost s konkrétními aspekty života, jako je práce, manželství nebo životní podmínky. Opakem spokojenosti jsou obavy a starosti. Problémy se často hodnotí v oblasti bezpečnosti práce nebo zdraví. Proto se obavy obvykle hodnotí na základě konkrétních aspektů života respondenta [Rammstedt, 2009: 817].

Podle Večerníka (2012) v porovnání se světem je využití subjektivních indikátorů, a též literatura o „vícerozměrném blahobytu“ v české společnosti nepříliš hojná, ne-li zanedbatelná. Problém vidí na obou stranách – na rozdíl od západních zemí nejsou české vlády příliš naléhavé v požadavcích na širší pojaté expertízy, podobně však ani české společenské vědy nejsou v tomto směru příliš aktivní [Večerník, 2012: 304].

Subjektivní a objektivní indikátory přispívají lepšímu pochopení potřeb a přání společnosti, zároveň pomáhají správnému zhodnocení vnějších podmínek a potenciálu územní jednotky v rámci trvale udržitelného rozvoje.

2.4. Místní Agenda 21

Agenda 21 je základní dokument, na kterém se shodli účastníci Konference OSN o životním prostředí a rozvoji v Riu de Janeiro v roce 1992. Agenda 21 ve 40 kapitolách shrnula globální představu o tom, co je či by měl být udržitelný rozvoj. Její dvacátá osmá kapitola se věnuje obcím, městům a regionům. Konstatuje se v ní, že velké množství problémů životního prostředí včetně těch globálních má své kořeny a možnosti řešení na úrovni místních aktivit. „*Místní úřady vytvářejí, řídí a udržují ekonomickou, sociální a environmentální infrastrukturu, dohlížejí na plánování, formují místní politiku životního prostředí a předpisy. Protože jsou úrovní správy nejbližší lidem, sehrávají důležitou roli*“ [MŽP ČR, 1998: 266].

2.4.1 Místní Agenda 21 jako specifický přístup k udržitelnosti na národní a lokální úrovni – kontext České republiky

Agenda 21 navrhla, že do roku 1996 by měla většina místních úřadů ve všech zemích provést konzultace s obyvatelstvem a dosáhnout v rámci komunit konsenzu ohledně místní Agendy 21. Tak „vznikla“ místní Agenda 21 (MA21) čili Agenda 21 na lokální úrovni [Kolářová, 2006: 61].

„*Místní agenda 21 (MA 21) je programem konkrétních obcí, měst a regionů, který zavádí principy trvale udržitelného rozvoje do praxe při zohledňování místních problémů. Je tvořen za účasti a ve spolupráci s občany a organizacemi a jeho cílem je zajištění dlouhodobě vysoké kvality života a životního prostředí na daném místě*“ [<http://cenia.cz>].

Místní Agenda 21 označuje nový přístup k rozvoji obce, města či regionu. Její významnou součástí je vytvoření strategického plánu, který propojuje ekonomické a sociální aspekty s oblastí životního prostředí a je vytvářen ve spolupráci s laickou i odbornou veřejností. Místní Agenda 21 hledá řešení za účasti různých složek místního společenství, zohledňuje dopady rozhodnutí na všechny oblasti života v delším časovém horizontu. Kromě toho, že propojuje probíhající činnosti, aktivně zapojuje veřejnost do plánování ve všech jeho fázích i následné realizace, umožňuje tak i veřejnou kontrolu. Místní Agenda 21 je proces směřující k zajištění dobré a udržitelné kvality života a životního prostředí v určitém území [Kšica, 2008: 20].

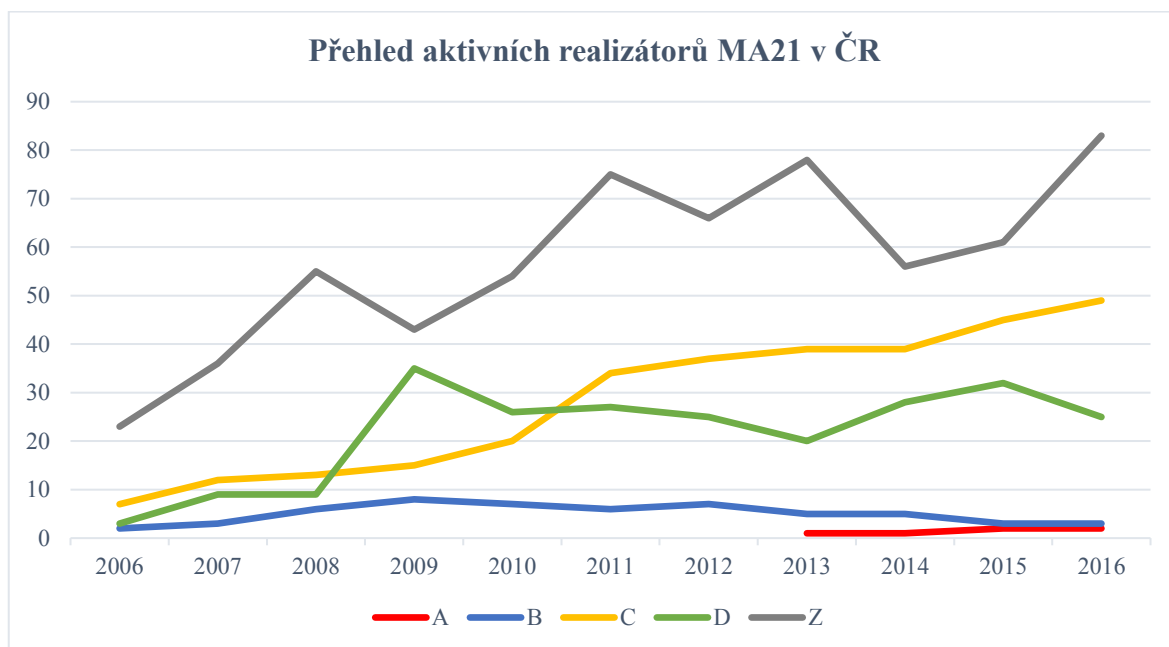
V rámci místní Agendy 21 jakožto místní strategie udržitelného rozvoje, se zpracovává vize a realizuje se akční plán rozvoje města. Nejvýznamnějšími aspekty v tomto ohledu je implementace **principů udržitelného rozvoje** a podílení se důležitých **zájmových skupin i široké veřejnosti** na procesu místního rozvoje [Kolářová, 2006: 62].

Místní agendu 21 může uplatňovat územní samospráva při různých činnostech. Velmi výhodné se jeví uplatňovat tento nástroj při tvorbě Strategického plánu rozvoje, územního plánu a u dalších témat, které se širokým způsobem dotýkají celé veřejnosti. Zásadní je účast veřejnosti na rozhodování, neboť zapojením veřejnosti do rozhodovacího procesu v rámci tvorby strategického dokumentu je zvyšována celková úroveň dokumentu, která se následně odráží i v jeho praktickém využití [Kšica, 2008: 20-21].

Česká republika patří mezi země, které Agendu 21 přijaly. „V roce 2003 vznikla **Rada vlády pro udržitelný rozvoj** a posléze jako její součást i **Pracovní skupina pro místní Agendu 21**, v níž se sešli zástupci ministerstev, obcí, krajů i nevládních organizací. Již od počátku své činnosti se tato skupina zabývala především zásadní otázkou – jak poznat kvalitní a dobře vedenou místní Agendu 21, jak měřit její kvalitu?“ [Kašpar; Petrová, 2007]. Institucionální podpora místní Agendy 21 tedy existuje.

Česká republika má značný pokrok ve vývoji uplatnění MA21 na lokální úrovni. Graf č. 1 znázorňuje nárůst počtu realizátorů místní Agendy 21, kteří se začali o problematiku udržitelného rozvoje na místní úrovni nejenom zajímat, ale i splňovat stanovená kritéria a vést udržitelnější život v municipalitách. V minulém roce kategorii „A“ obhájila města Chrudim a Litoměřice, kategorii „B“ – Křižánky (malá obec), Kopřivnice a Jihlava [<http://ma21.cenia.cz>].

Graf č. 1: Přehled aktivních realizátorů MA21 v ČR

Zdroj: <https://ma21.cenia.cz/cs-cz/přehledy.aspx>, vlastní zpracování, 2018.

Předpokladem pro fungující proces místní Agendy 21 je také to, že lidé začnou rozumět základním otázkám udržitelného rozvoje. Získají prostřednictvím seminářů, plánova-

cích nebo jiných neformálních akcí povědomí o tom, že dlouhodobě efektivní řešení v oblasti udržitelného rozvoje jsou pouze taková, která zohledňují současně ekonomické, sociální i ekologické aspekty rozvoje. Uvědomí si důležitost péče o místní zvláštnosti. Systematická práce dále umožní vytváření sítí „spojenců“, ať už ze sousedních obcí, nebo z mezinárodního sdružení, jako je Mezinárodní rada pro místní environmentální iniciativy (ICLEI) nebo světová síť Zdravých měst apod. Obci to přinese podporu a někdy i věhlas při úspěšné účasti v soutěžích [Kolářová, 2006: 63].

MA21 je v České republice zaštitěna Radou vlády a Ministerstvem životního prostředí. Zajímavým prvkem v ČR je pak *Databáze MA21*, která byla vytvořena s cílem poskytnout municipalitám nástroj pro prezentaci a sdílení jimi naplňované úrovně procesu MA21 dle oficiálně stanovených podmínek v sadě Kritérií místní Agendy 21 [Hák; Janoušková; Moldan, 2016: 34].

Bez zajímavosti rovněž není, že v roce 2006 místní Agendu 21 zařadilo Ministerstvo vnitra mezi oficiální metody zvyšování kvality ve veřejné správě, spolu s dalšími metodami (například benchmarking nebo Balanced Scorecard), které navíc efektivně propojuje [<http://ma21.cenia.cz>].

2.4.2 Proces hodnocení místní Agendy 21

Pracovní skupina pro místní Agendu 21 při Radě vlády pro udržitelný rozvoj garantuje pravidelné posuzování kvality MA21 v České republice a stanovuje postup a pravidla, podle kterých hodnocení probíhá [Dobeš a kol., 2017: 8].

Hodnocení je prováděno uchazečem a oponentním expertním týmem [Dobeš a kol., 2017: 12]. Místní Agenda 21 je přehledně měřitelná a lze ji vyhodnocovat díky schválené *sadě kritérií*. Úroveň pokročilosti jednotlivých měst, obcí a regionů lze sledovat v Databázi MA21. Prostřednictvím kritérií mohou města, obce, kraje, regiony a městské části hlavního města Praha dle jasně definovaných parametrů prokázat, že v praxi uplatňují metodiku řízení kvality a na jaké úrovni uplatnění místní Agendy 21 se nacházejí. Navíc sledování stavu procesu místní Agendy 21 pomocí Kritérií MA21 může být využíváno jako podpůrný prostředek pro žádosti o granty Evropské unie a o podporu z vybraných dotačních titulů jednotlivých resortů či krajů (aktivní realizátoři MA21 budou mít do budoucna větší šanci na tyto zdroje a dotace dosáhnout) [www.zdravamesta.cz].

2.4.3 Kritéria MA21

Sada kritérií MA21 je členěna do čtyř základních kategorií „A“ (nejvyšší) – „D“ (nejnižší). Těmto kategoriím předchází ještě tzv. „nultá“ kategorie „Zájemci“. Každá z kategorií má svá vlastní kritéria a jasně měřitelné indikátory, které hodnotí úroveň realizace procesu místní Agendy 21 v dané municipalitě. Předpokladem pro splnění dané kategorie je naplnění a zdokumentování všech v ní obsažených kritérií [<http://ma21.cenia.cz>].

K prvnímu lednu 2017 došlo k aktualizaci sady kritérií MA21 tak, aby lépe vyhovovaly rozdílným typům municipalit. Pro účely diplomové práce se zaměříme na definici pojmu Malá obec: *„...ve smyslu platných kritérií pro MA21 se jako malé obce mohou registrovat obce s počtem obyvatel do 2000. Obce s hraničním počtem obyvatel (těsně nad 2000) mohou své zařazení konzultovat se zástupci PS MA21“* [<http://ma21.cenia.cz>].

Dne 18. ledna 2018 byla schválena nová verze Kritérií MA21 pro rok 2018:

Kategorie „Zájemci“ je startovacím bodem, během kterého se členy NSZM informují o tom, co MA21 obnáší (bez formálních struktur či procesů).

Kritéria:

- 1) Zájem o zápis do evidence MA21.
- 2) Kontaktní osoba MA21 (*týká se pouze kategorie zájemci*).
- 3) Zpětná vazba o stavu MA21 (*týká se pouze kategorie zájemci*) [www.ma21.cz].

Kategorie „D“ se uděluje těm obcím, městům a regionům, které mají organizační zázemí, aktivně zapojují veřejnost do sféry rozhodování a plánování, provádí aktivity, založené na principu partnerství a začínají s vybranými informačními aktivitami jako například články, webové stránky.

Kritéria:

1. Institucionální zakotvení MA21.
2. Aktivní zapojování veřejnosti do oblastí plánování a rozhodování (typu kulaté stoly, fórum UR/MA21 aj.).
3. Prezentace činností a výstupů MA21.
4. Spolupráce/partnerství sektoru veřejné správy, občanského sektoru a podnikatelského sektoru [www.ma21.cz].

Kategorie „C“ se uděluje obcím, městům a regionům ve fázi stabilizace, kdy mají politické zastřešení procesu MA21, schválili oficiální dokument k MA21, mají prokazatelně vyšší míru zapojení občanů do dění obce.

Základní podmínky pro Kategorii „C“:

- účast na veřejném fóru dosahuje min. 50 osob (města, městské části, kraje) nebo min. 30 osob (malé obce do 2000 obyvatel, mikroregiony, MAS).
- pro vyjádření stupně pokročilosti v kategorii „C“ přidělují se symboly C*/ C** / C***: C*¹ jsou zpracovávány Audity udržitelného rozvoje² dle Metodiky hodnocení udržitelných měst. Pokud není alespoň předepsaný minimální počet témat Auditů UR zpracován v dostatečné kvalitě není stupeň pokročilosti vyznačen.

Kritéria:

5. Oficiální orgán samosprávy pro MA21.
6. Informace, vzdělávání a osvěta k UR a MA21.
7. Sledování a hodnocení procesu MA21.
8. Finanční podpora aktivit MA21 ze strany samosprávy.
9. Pravidelné veřejné fórum UR/MA21 k celkovému rozvoji města/ obce/mikroregionu/MAS.
10. Certifikované proškolení koordinátora MA21.
11. Audity UR v kategorii „C“ (nepovinné) [www.ma21.cz].

Kategorie „B“ je udělena obcím po kontrole Pracovní skupinou MA21 věcné a odborné správnosti doložené dokumentace a po „*obhajobě MA21 v místě*“ v dané malé obci za účasti odborné komise složené ze zástupců PS MA21, expertů a dalších hodnotitelů. Realizátoři místní Agendy 21, kteří získali Kategorii „B“ v aktuálním roce, jsou představeni v rámci prestižní „*národní přehlídky MA21*“, která je otevřena veřejnosti a široce propagována [www.ma21.cz].

Základní podmínky pro Kategorii „B“:

- pro nového uchazeče kategorie „B“ je nezbytné dosahovat nepřetržitě po tři roky kategorie „C“ a mít schváleno usnesení zastupitelstva k přihlášce do kategorie „B“,
- uchazeč kategorie „B“ se přihlašuje do 31.1. každého kalendářního roku,
- je zpracován aktuální Audit UR (sebehodnocení dle Metodiky hodnocení udržitelných měst) ve všech tématech UR,
- účast na veřejném fóru dosahuje min. 70 osob (města, městské části, kraje) nebo min.

¹ jsou zpracována minimálně 3 témata, C** - minimálně 7 témat, C*** - 10 témat [www.ma21.cz].

² Pojem bude vysvětlen v následující kapitole.

40 osob (malé obce, mikroregiony, MAS) [www.ma21.cz].

Kritéria:

12. Strategie UR města/obce nebo strategický plán rozvoje města/obce respektující principy UR (nepovinné pro malé obce).
13. Dílčí koncepce, která je v souladu se Strategií udržitelného rozvoje města/obce nebo strategickým plánem rozvoje města/obce respektujícím principy UR (nepovinné pro malé obce, mikroregiony a MAS).
14. Systém finanční podpory města/obce pro realizaci opatření MA21 (nepovinné pro malé obce a mikroregiony).
15. Získávání externích zdrojů pro realizaci MA21 (nepovinné pro malé obce).
16. Stanovení a sledování vlastních indikátorů ke Strategii UR.
17. Výměna zkušeností a přenos příkladů dobré praxe v oblasti MA21.
18. Oficiální orgán samosprávy pro sledování stavu udržitelného rozvoje (nepovinné pro malé obce, mikroregiony a MAS).
19. Management kvality v rámci veřejné správy (nepovinné pro malé obce, mikroregiony a MAS).
20. Audit udržitelného rozvoje v kategorii „B“ [www.ma21.cz].

Pro získání **Kategorie „A“** zpracovává uchazeč *Audit udržitelného rozvoje* podle speciální metodiky a následně proběhne oponentura týmu národních expertů na jednotlivá témata udržitelného rozvoje. Tato procedura je pravidelně realizována jednou za tři roky. V každém kalendářním roce probíhá „*obhajoba MA21 v místě*“ (stejným způsobem jako v Kategorii „B“). Na základě posouzení kvality realizace MA21 a dosahovaných výsledků vůči udržitelnému rozvoji rozhodne Pracovní skupina MA21 o přidělení Kategorie „A“. Realizátoři MA21, kteří získali Kategorii „A“ v aktuálním roce jsou představeni v rámci prestižní „*národní přehlídky MA21*“ [www.ma21.cz].

Kritérium:

21) Principy udržitelného rozvoje jsou ve městě/obci prakticky uplatňovány.

Základní podmínky pro Kategorii „A“:

- pro nového uchazeče Kategorie „A“ je nezbytné dosahovat nepřetržitě po tři roky kategorii „B“, v roce předcházejícím žádosti o vstup do Kategorie „A“ dosáhnout hodnocení B*** a získat souhlasné stanovisko PS MA21,

- je schváleno usnesení zastupitelstva k zájmu o Kategorii „A“,
- v jednom kalendářním roce je umožněn postup do Kategorie „A“ pouze pro jednoho uchazeče; v případě více uchazečů rozhoduje datum schválení usnesení zastupitelstva k záměru postupu do kategorie.
- uchazeč Kategorie „A“ se přihlašuje do 31.1. každého kalendářního roku,
- uchazeč Kategorie „A“ předkládá jednou za tři roky kompletní aktuální Audit udržitelného rozvoje (sebehodnocení ve všech tématech UR dle „Metodiky hodnocení udržitelných měst“),
- v každém kalendářním roce musí uchazeč pro získání/obhájení Kategorie „A“ naplnit všechna kritéria nižších kategorií MA21 [www.ma21.cz].

2.4.4 Audity UR a Metodika hodnocení udržitelných měst

V České republice se pro účely měření a hodnocení udržitelnosti na lokální úrovni v rámci systému MA21 používá Metodika hodnocení udržitelných měst. Tento dokument přináší podrobný popis evaluace za pomoci tzv. Auditů udržitelného rozvoje. Audit je zaměřen na 10 základních témat rozvoje města v souladu s mezinárodními Aalborgskými závazky. Tato témata jsou:

1. Správa věcí veřejných a územní rozvoj;
2. Životní prostředí;
3. Udržitelná spotřeba a výroba;
4. Doprava a mobilita;
5. Zdraví;
6. Místní ekonomika a podnikání;
7. Vzdělávání a výchova;
8. Kultura a volný čas;
- 9. Sociální prostředí;**
10. Globální odpovědnost [Dobeš a kol., 2017: 9].

Cílem systému hodnocení je vytvoření standardizovaného postupu posuzování udržitelného rozvoje na místní úrovni, který umožní dlouhodobě sledovat a porovnávat kvalitu rozvoje municipalit z komplexního pohledu i v dílčích oblastech. Hodnocení lze chápat také jako zkoumání příspěvku municipality k prioritám a cílům Agendy 2030, jakož i dalším strategickým dokumentům, které mají vazbu na udržitelný rozvoj. Metodika byla vytvořena jako nástroj zejména pro realizátory metody místní Agendy 21 v České republice [Dobeš a kol., 2017: 12].

Audit vypracovaný dle Metodiky hodnotí stav a trendy ve sledovaných tématech s ohledem na dlouhodobý udržitelný rozvoj měst, obcí a regionů. V rámci České republiky může být využit v programech a metodách jako je Zdravé město, MA21, CSR, Smart City, atd. Audit udržitelného rozvoje dle Metodiky má návaznost na implementaci dokumentu Česká republika 2030 a Cílů udržitelného rozvoje (SDGs) v územních samosprávních celcích [www.zdravamesta.cz].

Zpracovaný Audit je základem pro strategické řízení komplexního rozvoje na místní úrovni a patří mezi významné analytické podklady pro strategické a koncepční dokumenty municipality [Dobeš a kol., 2017: 7]. Pro potřeby Auditů je každé téma udržitelného rozvoje dále strukturováno do oblastí, k nimž jsou připraveny sady návodných otázek pro popis situace v municipalitě a také indikátorů (hlavních a doplňkových), s jejichž pomocí je možné tvrzení uvedená v Auditě doložit [Dobeš a kol., 2017: 10]. Zpětná vazba (tzv. „obhajoba v místě“) k podrobnému hodnocení klíčových oblastí udržitelného rozvoje a výslednému stanovisku pak probíhá participativním způsobem, tj. za účasti všech relevantních partnerů i místní veřejnosti³ [Dobeš a kol., 2017: 12].

Metodika obsahuje též návod pro postup měst (realizátorů MA21) i odborných hodnotitelů. Samotný proces hodnocení v souladu s Metodikou by měl napomoci systematizaci monitoringu a vývoje udržitelného rozvoje na místní úrovni. Města, která získají kategorii „A“ místní Agendy 21 mají být srovnatelná s nejlepšími municipalitami v zahraničí z pohledu udržitelného rozvoje [Dobeš a kol., 2017: 8].

V současné době jsou projednávány úpravy pro plnohodnotné využití Metodiky hodnocení udržitelných měst v dalších typech municipalit a regionů: krajích, městských částech, místních akčních skupinách a malých obcích. Výsledky této práce tak mohou přispět k debatám o úpravách Metodiky na úrovni malých obcí.

2.4.5 Vybrané iniciativy v rámci MA21 a udržitelného rozvoje v ČR

Tato kapitola poskytuje přehled o vybraných iniciativách a organizacích, které se věnují problematice místní Agendy 21 a trvale udržitelného rozvoje na lokální úrovni. Konkrétně se

---

³ Testování probíhalo v letech 2010-2011 ve Zdravých městech Chrudim, Kopřivnice, Litoměřice a Vsetín. Zpracování i pilotní ověření dokumentu bylo realizováno za podpory Ministerstva životního prostředí [Dobeš a kol., 2017: 7].

jedná o Národní síť Zdravých měst ČR, TIMUR, CI2, o.p.s. a CENIA. Svou prací tyto organizace přispívají k rozšíření povědomí o ekonomické, sociální a environmentální udržitelnosti na místní úrovni a k jejich implementaci v praxi.

Národní síť Zdravých měst ČR

V roce 1988 iniciovala Světová zdravotní organizace (WHO) OSN mezinárodní Projekt Zdravé město (WHO Healthy Cities Project). Za více než patnáct let trvání projektu vzniklo v Evropě 1300 Zdravých měst ve 30 zemích (např. Velká Británie, Francie, Itálie, Německo, Maďarsko, atd.). Zdravá města realizující místní Agendy 21 jsou součástí Evropské kampaně udržitelných měst a obcí (Aalborgské charty). V roce 1994 vznikla partnerská asociace projektu v České republice – Národní síť Zdravých měst České republiky (NSZM ČR) [Kolářová, 2006: 61].

Národní síť Zdravých měst ČR je asociace sdružující města, městské části, obce, regiony, kraje, mikroregiony a místní akční skupiny, které realizují v prostředí České republiky mezinárodní Projekt Zdravé město/obec. Zdravá města, obce a regiony systematicky podporují kvalitu veřejné správy, kvalitu strategického plánování a řízení s ohledem na udržitelný rozvoj a podporu zdraví [www.zdravamesta.cz].

Mezi hlavní činnosti patří síťová spolupráce, výměna zkušeností, podpora projektů, konzultace „na míru“, mediální propagace, expertní podpora pro udržitelný rozvoj a kvalitu života, sdílení dobré praxe a inspirací z České republiky i zahraničí, vzdělávací a osvětové akce, účast na pilotních aktivitách, e-mailový informační servis a mnohé další [www.dataplan.info].

Z pohledu Národní sítě Zdravých měst místní Agenda 21 je progresivní metodou řízení kvality veřejné správy, která vede k praktickému uplatnění principů udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni. Je rovněž zaměřená nejen dovnitř úřadu (kvalita strategického plánování a řízení, efektivní nakládání s financemi), ale zejména navenek (systematické zapojování veřejnosti, průběžná komunikace, otevřené sdílení zkušeností atd.) [www.dataplan.info].

Mezi nezbytné součásti MA21 v rámci činností NSZM patří:

- organizační zázemí, plánování a hodnocení postupu;
- zapojení veřejnosti, místní partnerství, komunitní plánování;
- strategické plánování a řízení k udržitelnému rozvoji, monitoring stavu;
- komunikace, propagace, informovanost, sdílení dobré praxe;
- financování, motivace [www.dataplan.info].

TIMUR

Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj o. s. (TIMUR) je nezisková organizace, která podporuje udržitelný rozvoj měst, obcí a jejich sdružení v České republice prostřednictvím zavádění místních indikátorů udržitelného rozvoje a dalších nástrojů. Do roku 2005 tvořily iniciativu TIMUR tři organizace: Ústav pro ekopolitiku, o. p. s., agentura Koniklec a Regionální environmentální centrum Česká republika [Novák a kol., 2010: 6].

V roce 2005 se z původně neformální iniciativy TIMUR stal samostatný subjekt – občanské sdružení. Cílem Týmové iniciativy pro místní udržitelný rozvoj je popularizace a prosazování udržitelného rozvoje na místní úrovni (obce, města, mikroregiony, kraje, školy, podniky) prostřednictvím různých nástrojů. Mezi ně patří zejména indikátory udržitelného rozvoje, strategické plánování, místní Agenda 21, místní Akce 21, ekologická stopa či publikování informací o stavu životního prostředí [Novák a kol., 2010: 6].

TIMUR je známá svojí sadou indikátorů ECI (European Common Indicators) čili Společné Evropské indikátory. Sada, vyvinutá v roce 2001 na popud Evropské komise, byla testována v několika desítkách evropských měst. V roce 2003 byla převzata a aplikována do podmínek českých měst s tím, že se metodika přizpůsobila tuzemským podmínkám. V současnosti tuto sadu jako celek nebo jen její dílčí části využívá nebo historicky využívalo cca 50 měst v Čechách, na Moravě a ve Slezsku [Novák; Pavelčík; Třebický, 2016: 17].

Sada indikátorů ECI se skládá z 10 převážně environmentálních ukazatelů. Jsou jimi:

1. Spokojenost obyvatel s místním společenstvím;
2. Uhlíková stopa – místní příspěvek ke globální změně klimatu;
3. Mobilita a místní přeprava cestujících;
4. Dostupnost veřejných prostranství a služeb;
5. Kvalita místního ovzduší;
6. Cesty dětí do a ze školy;
7. Nezaměstnanost;
8. Zatížení prostředí hlukem;
9. Udržitelné využívání území;
10. Ekologická stopa města.

Pětileté testování této sady v České republice konečně ukázalo, že dané indikátory jsou využitelné především pro města o velikosti 10 000 – 100 000 obyvatel. Pro menší města a obce a větší města je nutné hledat a využívat jiné indikátory místní udržitelnosti, nebo alespoň vhodně modifikované verze [Novák; Pavelčík; Třebický, 2016: 17].

Tak iniciativa TIMUR vytvořila **kritéria MA21 pro malé obce**. Na začátku roku 2010 vstoupila v platnost „změkčená“ kritéria, která pro malé obce pod 2 000 obyvatel snížila potřebný počet a rozsah jednotlivých aktivit a výstupů v daném roce na polovinu. V konkrétním případě postupu z kategorie „Zájemci“ do kategorie „D“ se tedy jedná o splnění a vykázání následujících kritérií:

- 1) Ustanovení zodpovědného politika místní Agendy 21 – usnesení vedení obce;
- 2) Ustanovení koordinátora MA21 – usnesení vedení obce;
- 3) Existence neformální skupiny MA21 – oficiální seznam členů skupiny;
- 4) Plánování s veřejností – dvě akce s plánovacím prvkem ročně;
- 5) Aktualizace webové stránky s informacemi o MA21;
- 6) Uveřejnění zpráv o MA21/projektu v místních, regionálních a celostátních médiích – čtyři články ročně;
- 7) Společné zapojení zástupců občanského sektoru a podnikatelského sektoru [Novák a kol., 2010: 32-35].

V současné době indikátory ECI propaguje a metodicky podporuje zejména společnost CI2, o. p. s.

CI2, o.p.s.

CI2, o. p. s. je nestátní nezisková organizace zaměřená na udržitelný rozvoj, vzdělávání, publikační činnost, vědu a výzkum. Jejím cílem je prosazovat udržitelný rozvoj ve spolupráci s veřejnou správou, soukromou sférou, vzdělávacími institucemi a veřejností. Zaměřuje se zejména na oblast sledování indikátorů udržitelnosti, stanovování uhlíkové a ekologické stopy a environmentální reporting [http://ci2.co.cz]. Vznikla transformací neziskové organizace Iris, o.p.s. v lednu 2013.

CI2, o. p. s. vede aktivitu Indikátorů udržitelnosti měst ve vztahu ke klimatickým změnám, aktivitu Adaptace a kvalita života a Informační kampaň pro veřejnost, podílí se na publicitě projektu a šíření výsledků. V průběhu řešení projektu CI2, o. p. s. spolupracuje na přípravě a rozvoji adaptačních opatření a strategií, navržení indikátorů monitoringu [http://ci2.co.cz].

CI2 se zaměřuje zejména na následující oblasti:

- sledování indikátorů udržitelnosti,
- stanovování uhlíkové a ekologické stopy,
- environmentální reporting a tvorba zpráv o životním prostředí,
- strategické plánování,

- adaptace na změnu klimatu na místní úrovni [<http://ci2.co.cz>].

CI2, o. p. s. zpracovává také standardizované nebo individuální studie a hodnocení udržitelného rozvoje v oblastech:

1. Emisí skleníkových plynů subjektu (stanovení uhlíkové stopy) a aktivit pro ochranu klimatu;
2. Indikátorů udržitelnosti a vybraných témat rozvoje;
3. Ekologické stopy;
4. Environmentálního reportingu a ročenek o stavu životního prostředí [<http://ci2.co.cz>].

V uvedených tématech také nabízí realizaci vzdělávacích a školicích modulů, zpracování strategií, politik a rozvojových plánů [<http://ci2.co.cz>]. Všechny zmíněné aktivity lze chápat jako aktivity s přímou souvislostí realizace MA21.

CENIA

Česká informační agentura životního prostředí je příspěvkovou organizací Ministerstva životního prostředí. Jejím posláním je shromažďování, hodnocení, interpretace a distribuce informací o životním prostředí [www1.cenia.cz].

CENIA je rovněž výzkumnou organizací a věnuje se tak vědeckovýzkumné činnosti, která zahrnuje oblast průřezového zkoumání životního prostředí z pohledu environmentálních, sociálních, ekonomických, edukativních i technických věd. Své výsledky CENIA pravidelně reportuje do Informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. V dvouletém horizontu (2016-2017) byl výzkum a vývoj v rámci organizace prioritně zaměřen na následující oblasti:

- Technická ochrana životního prostředí;
- Dobrovolné nástroje ochrany životního prostředí;
- Hodnocení životního prostředí;
- Vývoj metod dálkového průzkumu Země pro hodnocení životního prostředí;
- Analýzy prostorových dat a jejich modelů a simulací [www1.cenia.cz].

V prosinci roku 2015 byla vedením organizace přijata Strategie výzkumu CENIA na léta 2016 - 2020.

Kromě toho se CENIA zabývá tématy jako je posuzování vlivů na životní prostředí (EIA), hodnocení životního prostředí, environmentální ekonomika a vzdělávání. Organizace se rovněž věnuje problematice environmentálního značení výrobků a služeb, hlavně poskytuje informace v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje.

CENIA z pověření Ministerstva životního prostředí realizovala a v současné době provozuje Portál/Databázi MA21, který má poskytovat informace o realizaci MA21 v České republice a zajistit municipalitám nástroj pro prezentaci jimi naplňované úrovně procesu místní Agendy 21 dle oficiálně stanovených podmínek v sadě Kritérií MA21.

Jako správce databáze organizace zajišťuje odbornou kontrolu informací, které jsou do Databáze MA21 zadávány a zároveň poskytuje municipalitám při plnění asistenční pomoc, spolupracuje s Pracovní skupinou MA21 v rámci požadavků na Databázi MA21 a její další rozšiřování. Zároveň zajišťuje administrativu a správu databáze, zabývá se zpracováním a publikováním dat [www1.cenia.cz].

2.5. Specifika malých obcí v kontextu České republiky

V dané kapitole se budeme věnovat problematice specifických charakteristik malých obcí převážně v oblasti sociálního prostředí. Toto téma se zdá být v současné době velice aktuální vzhledem ke studii OECD z roku 2016, kde byla Česká republika prohlášena za evropský unikát v počtu malých obcí [Lewis, 2016]. V loňském roce podle statistik bylo na území Česka celkem 5 562 malých obcí [ČSÚ, 2017].

Existuje hodně přístupů jak vymezit velikostní kategorii pojmu malá obec. Nejčastěji se používá definice tohoto pojmu dle ukazatele počtu obyvatel, který je relativně snadno dostupný a pravidelně publikovaný [Sašinka, 2011: 17]. Například Maříková (2005) za malou obec označuje obec, která má méně než 500 obyvatel. Obec do 2 000 obyvatel Maříková označuje za venkovskou [Maříková, 2005].

Pro účel této práce budeme se držet pojmu malá obec vymezeného dle kritéria počtu obyvatel, a to konkrétně do dvou tisíc obyvatel.

2.5.1 Základní charakteristiky malých obcí

Malá obec čili venkovská komunita má řadu specifických charakteristik. V malé obci obvykle nalezneme základní školu, pohostinství, kostel, poštovní pobočku, obchody a místní knihovnu. Obec může mít jak silnou sdílenou identitu s vysokým počtem komunitních aktivit jako kupříkladu masopustní průvod, pálení čarodějnic, hasičský ples, aktivity Sokola, další kulturní a sportovní akce, cyklostezky nebo naučné stezky, tak i slabou neboli nerozvinutou sdílenou identitu. Znaky úpadku malé obce mohou mít podobu zrušené školy i obchodu, špatného dopravního spojení, nedostatku dostupných služeb jakéhokoliv druhu, velkého odlivu mladých lidí do větších měst. Komunitní práce se týká hlavně kulturních akcí

a stabilizací místních institucí (včetně zajištění základních sociálních služeb) [Šťastná, 2016: 13-14].

a) Komunita a mezilidské vztahy

Specifickým rysem malých obcí je povaha mezilidských vztahů, které existují mezi jejich obyvateli. Vznikají tady mnohočetné vztahové sítě mezi občany a rozvíjejí se různorodé interakce. Spokojenost s mezilidskými vztahy v obci proto hraje při hodnocení pozitivních a negativních charakteristik malých obcí mnohem větší roli než ve městech, kde jsou sociální sítě prostorově diversifikovanější [Bernard a kol., 2011: 165].

Důvěra patří k základním složkám kolektivně chápaného sociálního kapitálu v obci. V prostředí, v němž si lidé navzájem důvěřují a necítí potřebu být stále ostražití vůči ostatním, nejen klesají transakční náklady na vzájemné interakce, ale v takovém prostředí rovněž dochází ke snazšímu rozvoji kolektivního jednání. „*Jedinci jsou spíše ochotni investovat svůj osobní čas a zdroje do snahy o dosažení společných cílů, pokud důvěřují ostatním, že i oni jsou ochotni se angažovat pro společnou věc*“ [Bernard a kol., 2011: 169].

Občanská participace stejně jako důvěra stojí v centru konceptu sociálního kapitálu. Na lokální úrovni, navíc v malých obcích, má občanská participace specifickou povahu. Jde o participaci, jež navzájem propojuje obyvatele malých obcí, týká se jejich sdílených zájmů a oživuje veřejné dění v obci [Bernard a kol., 2011: 171].

S pojmem občanská participace je úzce provázána politická participace. Jde o zapojení obyvatel do rozhodování o veřejných záležitostech a jejich ovlivňování. Vysoká míra politické participace tak svědčí o vysokém zájmu obyvatel o vliv na rozhodování o lokalitě, kde žijí, a zároveň otevřenosti lokálních politických struktur vůči tomuto vlivu [Bernard a kol., 2011: 171]. Podobný názor má Čermák a kol. (2009), uvádějící, že základním zdrojem participace je zájem všech aktérů, působících v obci. Zároveň se zmiňuje, že pokud se instituci daří oslovovat veřejnost, lidé považují daný problém za svůj a jsou ochotni se podílet na veřejných aktivitách. Problémem se může stát nedostatek informací ze strany obce, který způsobuje jak nedostatek osobní motivace být informován, tak rovněž informační strategie správy obce [Čermák a kol., 2009: 61]. V tomto tématu na něj navazuje Bernard a kol. (2011) s konstatováním, že právě informovanost o obci je důležitým předpokladem pro efektivní lokální participaci. Podle průzkumu je zřejmé, že velká většina obyvatel je na malé obci dobře informována o místních službách, událostech či organizacích, různí se ale informov

nost o problémech, které řeší samospráva obce. „*Informovanost o věcech spojených se správou obce lze považovat za ne zcela běžnou a chápat ji jako projev angažovanosti*“ [Bernard a kol., 2011: 173].

Co se týká volební účasti, Bernard (2012) ve svém výzkumu prokázal silnou souvislost mezi velikostí obce a počtem kandidátů (s rostoucí velikostí obce také roste převis počtu kandidátů nad počtem zastupitelských míst) [Bernard, 2012: 619]. Vysoká volební účast ne vždy znamená kvalitní lokální demokracii. Na volební účast může mít vliv celá řada faktorů a může být mimo jiné projevem nespokojenosti se zvoleným vedením obce. Dlouhodobě nízká volební účast však pravděpodobně souvisí s nízkým zájmem obyvatel o dění v obci a naopak dlouhodobě vysoká volební účast vypovídá o vyšší míře angažovanosti a živějším zájmem o veřejné dění [Bernard a kol., 2011: 152].

Volební účast v komunálních volbách velmi silně souvisí s velikostí obce, v malých obcích je volební účast výrazně vyšší než ve městech [Bernard a kol., 2011: 153]. Zároveň účast ve volbách koreluje s geografickým umístěním malé obce. Obce, které leží na znevýhodněném území z hlediska politické participace (především širší zázemí pražského regionu a severozápadní Čechy), mají výrazně nižší volební účast než obce ležící na neutrálním nebo zvýhodněném území (především Vysočina a jižní Morava) [Bernard a kol., 2011: 154].

S ochotou participovat také úzce souvisí sounáležitost nebo identifikace s místem, ve kterém jednotlivec žije. Lidé, kteří mají silnou vazbu na obec či město, ve kterém bydlí, mají také větší sklon se o místní veřejné dění zajímat a účastnit se ho. „*Pro fungování konkrétních projektů, založených na participačních a kooperativních principech, je kromě výše uvedených předpokladů klíčová rovněž osoba s vůdčími schopnostmi. Takový jedinec může mít na zdárný průběh projektu značný vliv*“ [Čermák a kol., 2009: 61].

Specifickým faktorem rozvoje je konkrétně povaha činnosti starosty obce. Starosta je nejviditelnějším orgánem obecního zřízení a obvykle dominantním aktérem samosprávy [Balík, 2009: 74]. Vzhledem k tomu, že malé obce zpravidla nedisponují rozvinutým administrativním aparátem, starosta je tak nejen politickým aktérem, ale zároveň jediným, nebo hlavním administrativním pracovníkem, kterého samospráva má. „*„Vizionářští“ starostové budující vnitřní kapacitu komunity a usilující o rozvoj kvality života nemusí nutně uspět jakožto rozvojoví aktéři, pokud nedokáží vykonávat dostatečně kvalitně svou administrativní funkci, k níž patří mimo jiné příprava podkladů pro odpovědné hospodaření, tvorba žádostí o dotace nebo komunikace s dodavateli veřejných služeb*“ [Bernard, 2010: 25].

Důležité jsou vzájemné vztahy mezi specifickými kulturně-sociálními charakteristikami obcí, samosprávou obce a osobností konkrétního starosty [Bernard a kol., 2011: 29-30]. Specifickým rysem malých obcí je skutečnost, že zastupitelé obcí mají s občany velmi

úzké vztahy. Jedná se o vazby, které nemají podobu vztahu mezi politikem a voličem, ale spíše o vztahy sousedské, příbuzenské, přátelské a kolegiální [Bernard a kol., 2011: 74-75].

Dalším zajímavým prvkem ve vztahu zastupitelů k lokální veřejnosti je to, že velká část zastupitelů je i mimo *zastupitelstvo činná ve veřejném dění v obci*, buď jako představitelé místních spolků, neformální organizátoři veřejných událostí nebo v pozici místních autorit (např. učitelé, lékaři). V malých obcích tak propojení občanské společnosti a politické reprezentace na rozdíl od velkých měst vzniká přirozeně. Tato personální propojení vytváří komunikační a kooperační vazby mezi samosprávou a sdruženími [Bernard a kol., 2011: 75-76].

V neposlední řadě podstatnou roli při tvorbě veřejného života ve venkovských obcích hrají spolky a různorodá lokální sdružení. K typickým spolkům patří Sdružení dobrovolných hasičů, které je zastoupeno téměř ve všech obcích. Často se stává organizátorem místních slavností, plesů či zábav, otevřených pro všechny obyvatele obce. Existuje velmi silný vztah mezi velikostí obce a počtem lokálních spolků a sdružení [Bernard a kol., 2011: 146].

Spolupráce a partnerství malých obcí se uskutečňuje zpravidla na základě jejich svazků mezi sebou navzájem, a také do větších skupin jako např. místní akční skupiny ustanovené v rámci evropského programu LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de L'Économie Rurale – Propojení aktivit rozvíjejících venkovskou ekonomiku). Sdružené subjekty spolupracují a propojují své aktivity ve prospěch rozvoje venkova a při získávání finanční podpory pro svůj region od Evropské unie a z národních programů [Bernard a kol., 2011: 61]. Právě místní akční skupina nebo také komunitní plánování sociálních služeb mohou zvyšovat hladinu sociálního kapitálu v dané komunitě. Podporují tak participativní a kooperativní prostředí v obci a okolí [Čermák a kol., 2009: 61].

b) Kvalita občanské vybavenosti malých obcí

Občanské vybavení je jednou ze základních funkčních složek sídel, hovořící o existenci, počtu, kapacitě a rozmístění jednotlivých zařízení občanského vybavení v území. Vypovídá o standardu životní úrovně obyvatel v hodnoceném území [Rozmanová; Tomášek; Záboj, 2016: 2].

Je obecně známo, že k základním službám v obci, které by měla zajistit samospráva v čele se starostou, patří sběr a odvoz odpadu, péče o zotavení obyvatel, umění, tělovýchova a rekreační sport, dětská hřiště, ale také udržování místních komunikací a zajištění osobních sociálních služeb, jakými jsou péče o starší občany a děti. Mezi funkce *sociální* patří ty,

kteří mají vztah ke vzdělávání, zdravotnické péči, sportu a kulturní oblasti: zakládání škol (mateřských a základních, za určitých okolností i středních), sportovišť, zdravotnických zařízení, pečovatelských domů pro staré občany, klubů důchodců, kulturních zařízení, zřizování hřbitovů apod. [Balík, 2009: 29].

Prvky občanského vybavení představují stavby, zařízení a prostory, které občanům poskytují tzv. veřejné služby, tedy školství, zdravotnictví a sociální služby [Maláčová, 2017: 33]. Nejčtenějším zařízením služeb jsou restaurace a hospody, které chybí jen v desetině obcí, pak obchod s potravinami, knihovna, hlídaná nebo udržována hřiště. Relativně nejméně často se v obcích vyskytuje ordinace lékařů [Bernard a kol., 2011: 195].

Na základě průzkumu se v roce 2008 prokázalo, že existuje souvislost mezi občanskou vybaveností a velikostí obce: čím je menší počet lidí, žijících v obci, tím je méně vybavena službami. Zároveň koreluje mezi sebou vybavenost obce a vzdálenost obce od většího města - čím je obec vzdálenější, tím je lépe vybavená [Řežuchová, 2008: 47]. Děje se to z důvodu toho, že obce daleko od měst mají větší motivaci a zájem o zkvalitnění života v obci než ty, které veškeré občanské vybavení mají v blízkém městě.

Rovněž bylo zjištěno, že nejčastějším problémem jsou pro malé obce při zřizování škol provozní náklady (údržba a oprava budov), které musí obec jako zřizovatel hradit. Zajištění zákonných požadavků na provoz škol a knihoven je dalším problémem malých obcí [Řežuchová, 2008: 47].

c) Dopravní obslužnost v malých obcích

Kvalitní dopravní obslužnost a dostupnost v obci je pro trvalou udržitelnost venkovského prostoru klíčovým tématem. „*Dopravní dostupností přitom máme na mysli napojení venkovských sídel na dopravní infrastrukturu, respektive na existující dopravní síť. Dopravní dostupnost venkovských sídel je výrazně ovlivněna zejména kvalitou dopravní sítě, ať už jako míru kvality použijeme jakékoliv hledisko (její hustotu, výkonnost, délku anebo statut/kategorizaci dopravních tras)*“ [Bínek a kol., 2007: 65].

Bylo zjištěno, že významně souvisí mezi sebou úroveň nabídky spojů veřejné autobusové a železniční dopravy a populační velikost obce [Marada; Květoň, 2010: 32]. Lze říct, že úroveň dopravní obslužnosti na úrovni jednotlivých municipalit je do velké míry ovlivněna také celkovou regionální dopravní obslužností, která je v kompetenci krajských úřadů [Marada; Květoň, 2010: 39].

Strukturu a intenzitu dopravních vztahů střediska nebo obce, tj. poměr vlakových a autobusových spojů ovlivňuje rovněž poloha střediska nebo obce v dopravních sítích, neboť některá sídla, zvláště malá, mohou těžit z polohy na frekventované spojnici mezi centry

vyššího řádu [Marada; Květoň, 2010: 23]. Hierarchie dopravních sítí pak ovlivňuje nabídku spojů ve středisku/obci [Marada; Květoň; Vondráčková, 2010: 32].

Tím pádem objektivními faktory podmiňující počet spojů veřejné dopravy v obci je populační velikost, celkový charakter osídlení v regionu a rovněž poloha sídla v dopravní síti. Míra automobilizace se ve venkovských obcích zvyšuje a předpokládá se, že se bude zvyšovat, zvláště na periferním venkově. Zároveň bude v těchto oblastech narůstat sociální a integrační funkce veřejné dopravy, která bude hlavním nástrojem řešení selektivního sociálního vyloučení vrstev obyvatelstva bez přístupu k automobilu [Marada; Květoň, 2010: 33, 39].

Paradox dopravní obslužnosti v malých obcích spočívá v tom, že malý objem poptávky daný potenciálním počtem cestujících znamená ekonomickou neefektivitu veřejné dopravy. Přitom poptávka po dopravě ve smyslu potřeby dostupnosti a mobility je velice vysoká, vyšší než ve městech, kde lze řadu potřeb zajistit i v bezprostředním okolí bydliště [Marada; Květoň, 2010: 23].

2.5.2 Specifické problémy malých obcí

a) Finanční podpora

Finanční podpora je jedním z častých problémů malých obcí. Snaha o získání dodatečných finančních zdrojů je téměř vždy snahou o získání dotací. Srarostové podrobují kritice systém dotací z důvodu administrativní náročnosti přípravy projektů. Navíc obce, které vlastní administrativou nedisponují, musejí též vynaložit finanční výdaje spojené se zadáním přípravy projektů externím firmám [Bernard a kol., 2011: 83].

Do oblasti mobilizace vnitřních zdrojů se počítá podpora vůči občanským sdružením a také podpora, kterou malé obce poskytují základním školám a školkám, jejichž jsou zřizovateli. V řadě případů se přitom jedná o školy malotřídní, které obce kvůli nízkému počtu musejí dotovat [Bernard a kol., 2011: 83-84]. *„Problémem zde je především to, že právě počet obyvatel obce je jedním z klíčových kritérií pro určení finanční částky plynoucí do rozpočtů obcí“* [Maláčová, 2017: 86].

b) Dopady nedostatku pracovních příležitostí v obci

Nedostatek pracovních příležitostí je dalším problémem drtivé většiny malých obcí. Řežuchová (2008) uvádí, že existuje souvislost mezi počtem pracovních míst a velikostí

malé obce: čím menší je obec, tím je nižší počet pracovních míst. Na základě svého průzkumu rovněž zjistila, že s rostoucí vzdáleností obcí od větších měst se nabídka pracovních příležitostí zhoršuje. Uvádí, že například 70 % obcí Jihomoravského kraje považuje nedostatek pracovních příležitostí za nejtěživější problém [Řežuchová, 2008: 48-49].

Neexistence pracovních příležitostí ve venkovských obcích a vyjížděka za prací přitom nemusí nutně znamenat pro jejich obyvatele ekonomický úpadek, ale spíše potenciální problém z hlediska veřejného života v lokalitě. V situaci, kdy většina obyvatel odjíždí za prací mimo hranici obce, se obec přes den vyliďňuje a potenciální množství interakcí jejich obyvatel výrazně klesá. Nedostatek pracovních příležitostí má dále negativní dopad na *existenci lokálních služeb*, protože pravidelná vyjížděka umožňuje uspokojit nákupní a jiné potřeby pohodlně mimo obec. Bernard a kol. (2011) uvádí, že empiricky bylo zjištěno, že vybavenost venkovských obcí službami úzce souvisí rovněž s jejich vybaveností pracovními příležitostmi. V neposlední řadě též platí, že firmy, pokud v obci existují, se mohou stát dodatečným rozvojovým aktérem obce [Bernard a kol., 2011: 149].

Důsledkem vysoké míry pracovní vyjížděky z obce a každodenního kontaktu s jiným sociálním prostředím je také *nízká koncentrace sociálních sítí přátel* v obci. Přesto, že za nejdůležitější zdroje podle průzkumu Čermák a kol. (2009) lidé uvádí rodinné příslušníky, přátele, známé, spolupracovníky - lidi, které respondenti osobně znají nebo důvěřují jim a na druhém místě byla média, tak v současné době rozvoj moderních komunikačních prostředků a zejména internetu vede přirozeně k rozvolnění lokální koncentrace sítí přátel a známých [Čermák a kol., 2009: 40; Bernard a kol., 2011: 176].

c) Lokální veřejný život

Obzvláště v malých obcích je význam lokálního veřejného života veliký. Nejedná se pouze o význam ryze praktický – poskytování lokálních služeb občanům pro uspokojení jejich potřeb, ale rovněž význam integrační – vytváří vztahy v lokální komunitě a přispívá tak ke tvorbě sociálního kapitálu. Často bývá zmiňován význam pohostinství, školy nebo obchodu s potravinami pro integraci lokální komunity a další služby. Třetí význam lokálně veřejného života je mobilizační, neboť vytváří příležitosti pro participaci na možném rozvoji obce a může se tak stát katalyzátorem rozvojových aktivit. Pokud lokální služby zanikají, dochází k určitému geograficky podmíněnému sociálnímu vyloučení. Lokální veřejný život je tak podmínkou pro rozvoj obce [Bernard a kol., 2011: 142].

Častým problémem malých obcí je nedostatečná občanská vybavenost. V malých obcích častěji dochází k nedostatku zásadních prvků občanského vybavení z důvodu malého

počtu uživatelů těchto prvků nebo z důvodu finanční nevýhodnosti udržování služeb v obci [Maláčová, 2017: 86].

Ve velmi malých obcích často chybí zařízení zajišťující poskytování sociálních a zdravotních služeb (nejčastěji se jedná o nejrůznější polikliniky, zdravotní střediska či domovy pro seniory). Jejich absence je pak většinou způsobena velkými investičními a provozními náklady těchto objektů, které si malé obce vzhledem ke své finanční situaci zpravidla nemohou dovolit. V malých obcích pak velmi často ze stejného důvodu chybí také jakékoliv školské zařízení [Maláčová, 2017: 26].

Míra občanské obslužnosti je tak jedním z největších problémů malých obcí. Za prvé, v podmínkách malých obcí se jedná o problém, který je obtížně řešitelný, protože často navazuje na jiný problém – financování a za druhé, je to problém, který je možná ze všech specifických problémů malých obcí nejviditelnější, protože se bezprostředně dotýká každodenního života občanů [Maláčová, 2017: 36].

Průzkum z roku 2008 ukázal na ještě jednu problematickou oblast, rozšířenou v malých obcích – nedostatečná či chybějící technická infrastruktura v některých částech obcí (vodovod, kanalizace, plynofikace). Vybavenost obcí technickou infrastrukturou se zvyšuje s velikostí obce a s narůstající vzdáleností obce od města se snižuje. Vybavenost technickou infrastrukturou podle dotazovaných starostů se postupně vylepšuje [Řežuchová, 2008: 43].

d) Problémy s dopravní obslužností

Dalším významným problémem, se kterým se potýká většina malých obcí je nedostatečná dopravní obslužnost, která zpravidla souvisí s malou občanskou vybaveností.

Problém tkví v tom, že z důvodu nízkého počtu obyvatel v obci zajištění veřejné dopravy se stává ekonomicky nerentabilním. Z důvodu ekonomické výnosnosti veřejné dopravy se počet spojů sníží, což vede ke zhoršení nabídky dopravní obslužnosti. Důsledkem toho je skutečnost, že čím dál více obyvatel malých obcí využívají jiný druh dopravy - osobní automobil. Tím se však opět sníží počet uživatelů veřejné dopravy, a tak i ekonomická výhodnost veřejných spojů [Marada; Květoň, 2010: 23].

V mikroregionech lokalizovaných v krajích s výrazně fragmentovanou sídelní strukturou je patrná podstatně nižší nabídka spojů. Kromě ekonomických kritérií se zde výrazněji projevuje také dopravní poloha regionů. Nejnižší počet spojů byl zaznamenán v tzv. vnitřních periferiích Česka [Marada; Květoň, 2010: 29].

Ještě jedním problémem, který může komplikovat nejenom dojíždění do práce, ale i dostupnost chybějících prvků občanského vybavení, je nízká frekvence spojů veřejné

dopravy v malých obcích, spojená s finanční nerentabilitou [Maláčová, 2017: 86]. Kvalita dopravního spojení za prací a službami souvisí s velikostí obce, zejména v obcích do 1 000 obyvatel je úroveň dopravního spojení nedostatečná [Řežuchová, 2008: 50].

2.5.3 Shrnutí

Mezi nejrozšířenější problémy, charakteristické pro sociální prostředí malých obcí patří:

- nedostatečná občanská vybavenost malých obcí, zapříčiněná:
  - a) nedostatkem finančních prostředků např. pro zřízení škol nebo zdravotnického zařízení [Maláčová, 2017: 26].

Právě počet obyvatel obce je jedním z klíčových kritérií pro určení finanční částky plynoucí do rozpočtů obcí [Maláčová, 2017: 86]. Většina malých obcí disponuje pouze obecní knihovnou, mateřskou školkou, základní školou I. stupně a obchodem se smíšeným zbožím. Ve většině z nich chybí zdravotnické zařízení a lékař do obce dojíždí pouze ve vyhrazený den (většinou se jedná pouze o jeden den) v týdnu [Řežuchová, 2008: 53]. Omezený rozpočet obce a příliš slabá poptávka neumožňují často ani provozování veřejných služeb, jako je knihovna, škola nebo zázemí ke sportovnímu či kulturnímu vyžití. „*Nejde však jen o to, jestli služba v obci existuje nebo ne, podstatné je rovněž to, jak jsou obyvatelé spokojeni s jejím fungováním*“ [Bernard a kol., 2011: 159];

- b) nedostatkem pracovních příležitostí, který kromě odchodu mladší generace obyvatel má negativní dopad na existenci služeb v obci a také rozvoj sociálních sítí;
- nedostatečnou dopravní obslužností, která způsobuje obtíže s dojížděním za zaměstnáním a službami a zároveň má negativní vliv na rozvoj infrastruktury a občanské vybavenosti v obci;
  - zásadní význam na rozvoj obce má osobnost a profesionalita starosty, jeho ochotný přístup zlepšit život svých spoluobčanů. Nejedná se pouze o aktivní přístup starosty, ale také znalosti a dovednosti pro řešení vzniklých problémů v obci. Z průzkumu Řežuchové (2008) rovněž vyplynulo, že někteří zástupci obcí nedisponují potřebnými znalostmi v oblasti získávání dodatečných finančních zdrojů čili zapojení se do některých forem spolupráce [Řežuchová, 2008: 54];
  - problém může nastat také v oblasti občanské participace, pokud v obci panuje nezájem o věci veřejné a nedostatek informací. Další překážku zde představuje nezájem politické reprezentace, nedostatek informací na její straně a nedostatečná vůle projekty v samosprávě prosazovat [Čermák a kol., 2009: 84].

K pozitivním stránkám v rámci rozvoje malých obcí řadíme:

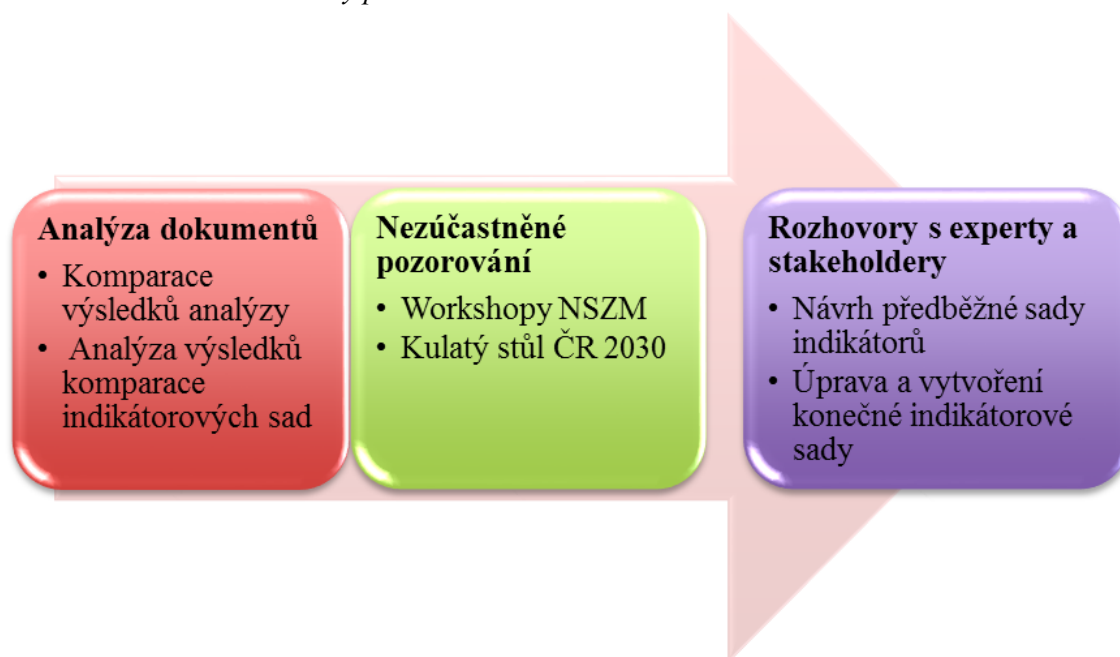
- občanské sdružování ve venkovských obcích funguje zřejmě stále poměrně intenzivně;
- volební účast v malých obcích je většinou velice dobře rozvinutá a nasvědčuje o dlouhodobém zájmu o dění v obci. Vzhledem k odlišné geografické rozloze existují oblasti, v nichž toto hodnocení tak docela neplatí. Týká se to např. pohraničních sudetských oblastí, v nichž lokální sepětí obyvatel s obcí je výrazně nižší než jinde. Naopak malé obce na Vysočině a jižní Moravě díky poměrně stabilnímu a málo migračně aktivnímu obyvatelstvu mají tyto hodnoty nadprůměrně vysoké [Bernard a kol., 2011: 155];
- spokojenost obyvatel s činností samosprávy v malých obcích ve většině případů je vysoká.

Na ještě jeden nedostatek a zároveň nástroj pro řešení všech výše uvedených problémů poukazuje odborná studie OECD, zmíněná na začátku kapitoly. Jedná se o sledování municipalitami indikátorů výkonnosti poskytování služeb. V České republice již existuje mnoho dat, ale jsou buď roztržštěné nebo nezveřejněné. Zveřejňování a využití indikátorů výkonnosti v rámci benchmarkingu a v rozpočtových procesech by pomohlo lépe informovat tvůrce politik a více motivovat poskytovatele ke zvýšení kvality služeb. Zároveň by to pomohlo občanům rozhodnout se, zda bylo dosaženo správné rovnováhy mezi velikostí obce a očekávanou kvalitou služeb [Lewis, 2016]. Ztotožňujeme se s tímto názorem a v praktické části práce se pokusíme na základě zjištěných specifik malých obcí navrhnout vhodné indikátory sociálního prostředí pro využití na lokální úrovni.

3. EMPIRICKÁ ČÁST

Empirická část této práce se věnuje analytickému zpracování dat a vytvoření specifické sady indikátorů pro měření a hodnocení sociálního prostředí v malých obcích České republiky. Malé obce byly definovány v teoretické části této práce jako obce do dvou tisíc obyvatel. Struktura výzkumného procesu je graficky znázorněna na obr. č. 1.

Obrázek č. 1: Struktura metodiky práce

Zdroj: Vlastní zpracování, 2017.

3.1. Metodika výzkumu

Proces se skládá z několika kvalitativních výzkumných metod. Nejdříve byla provedena obsáhlá *analýza vybraných dokumentů a publikací*, konkrétněji řečeno indikátorových sad na mezinárodní, národní a lokální úrovni se zaměřením na sociální oblast. Jedná se o indikátorové sady organizací a iniciativ jako například SDGs, OECD, Světová banka, EUROSTAT, Sustainable Seattle, Česká republika 2030, Findikaattori (Finské indikátory), CIVITAS, Japan for Sustainability, MONET Indicateurs a mnohé další.

Analýza již existujících indikátorových sad přináší komplexní pohled na to, jakým způsobem pojmají různé globální, národní a lokální instituce a rozvojové programy termín sociálního prostředí a co všechno do tohoto pojmu zahrnují.

Celkem bylo analyzováno 30 institucí a rozvojových programů, z nichž 9 organizací a iniciativ se zabývá hodnocením sociální udržitelnosti na globální úrovni, 6 - na národní a 15 - na místní úrovni. Indikátory využívané na lokální úrovni byly z důvodu přehlednosti

rozděleny na dvě skupiny: indikátory, určené pro města s účelem mezinárodního porovnání a indikátory, určené pro města, obce nebo komunity pro využití na jejich vlastním území. Na základě výsledků analýzy byla sestavena tabulka (viz Příloha č. 2). Data v tabulce vypovídají o konkrétním rozvojovém programu, jeho cílech v oblasti sociální udržitelnosti a o samotných indikátorech. Každá ze třech úrovní je barevně označená. Celkový počet indikátorů v rámci analýzy je 419.

Na základě komparace vybraných indikátorových sad vyplývající z analýzy byly vytipovány ty indikátory sociálního prostředí, které se v jednotlivých sadách opakují. Tím se zjistilo, které indikátory se považují za důležité na všech úrovních uplatnění principů trvale udržitelného rozvoje. Výsledky analýzy zahrnují celkem 36 tematických oblastí a 41 indikátorů.

Dalším důležitým krokem bylo z řad průniků vytipovat indikátory, které odpovídají vymezení pojmu sociálního prostředí na místní úrovni, definovanému v rešeršní části práce. Pro účel vytvoření návrhu vlastní sady indikátorů byly využity také teoretické poznatky o specifických charakteristikách malých obcí v České republice. Zredukovaná sada tak obsahuje 25 tematických oblastí a 27 indikátorů sociálního prostředí. Tato sada byla dále upravena dle informací získaných v rámci nezúčastněného pozorování, které je další metodou použitou v práci.

Nezúčastněné pozorování probíhalo v časovém úseku od listopadu 2016 do konce února 2018. Konkrétně se jednalo o workshopy, pořádané Národní sítí Zdravých měst České republiky a rovněž o kulatý stůl Strategického rámce Česká republika 2030. Autorka tak měla příležitost pozorovat diskusi odborníků v oblasti sociálních indikátorů se zástupci měst, obcí a malých obcí na téma sociálního prostředí a také veřejností, zajímající se o trvale udržitelný rozvoj země.

Dalším krokem bylo shrnutí kritérií, důležité pro výběr indikátorů uplatnitelných na lokální úrovni v podmínkách České republiky. První kritérium se týká **využití indikátorů v rámci vymezení pojmu sociálního prostředí z rešeršní části**. Druhé kritérium se vztahuje na **využití indikátorů vhodných pro malé obce jak z teoretického, tak i praktického hlediska** na základě rešerše specifik malých obcí a výstupů nezúčastněného pozorování. Třetím kritériem je **datová dostupnost**, neboť malé obce disponují omezenými daty pro sledování indikátorů, které se běžně používají ve velkých městech a regionech. Datová dostupnost nebyla kritériem eliminačním, neboť tematická povaha indikátoru může být zachována, u těchto indikátorů však byla zvažována jiná metodologie měření. Vzhledem k specifikům

českých malých obcí je také vhodné **zařazení subjektivních indikátorů**, či převedení indikátorů objektivních na subjektivní, které je čtvrtým kritériem. Páté kritérium pro výběr indikátorové sady se vztahuje k **omezenému počtu** indikátorů sociálního prostředí, ovlivňující ochotu starostů a zástupců malých obcí vůbec tento proces podstoupit. Navržený set předpokládá maximálně 25 indikátorů sociálního prostředí.

Na základě východisek z teoretické části práce, zejména vymezení pojmu sociální prostředí a specifických charakteristik malých obcí, analýzy existujících indikátorových sad a nezúčastněného pozorování vyplynula předběžná sada indikátorů (1. sada), která byla následně diskutována v rámci polostrukturovaných rozhovorů s expertem na indikátory, ředitelem národní sítě MAS a zástupci vybraných malých obcí.

Třetí krok vedoucí k vytyčení definitivní indikátorové sady bylo potom **vedení polostrukturovaných rozhovorů** s vybranými subjekty (add. výše). Celkem bylo osloveno osm respondentů: expert na indikátory sociálního prostředí, ředitel Národní sítě MAS a zástupci šesti malých obcí (Křižánky, Březina, Pištín, Zbyslavice, Velký Beranov a Koleč). Rozhovory byly nakonec provedeny se sedmi respondenty, přičemž pět z nich byli zástupci malých obcí (Křižánky byly zastoupeny třemi respondenty).

Výběr respondentů nebyl náhodný, neboť předpokladem vytvoření kvalitní indikátorové sady je diverzita názorů a stanovisek zúčastněných osob. Každý z vybraných respondentů je profesionálem v oboru a představuje tak důležitý pohled pro správné nastavení a potenciální uplatnění navržené indikátorové sady. Zástupci vybraných malých obcí byli osloveni na základě tří kritérií. První kritérium se vztahuje na členství malé obce v NSZM ČR, vypovídající o zájmu obce o trvale udržitelný rozvoj. Druhé kritérium je určení velikostní kategorie pro malé obce - do 2 000 obyvatel. Třetí kritérium není povinné, ale žádoucí - různorodost malých obcí z pohledu jednotlivých krajů.

Respondenti byli obeznámeni s účelem výzkumu a poskytli informovaný souhlas. Rozhovory v délce jedné a půl hodiny měly za účel zjistit jak zástupci vybraných malých obcí a další zainteresované osoby vnímají uplatnění indikátorů sociálního prostředí na obecní úrovni. Cílem rozhovorů bylo též zjistit, zda navržená sada pokrývá všechna důležitá témata v oblasti sociálního prostředí obce a také poskytnout prostor respondentům k vyjádření svého postoje, případných komentářů a rad ohledně indikátorové sady.

Pro účel vedení polostrukturovaných rozhovorů a přehlednost návrhu, byl indikátorový set uveden do tabulky. Každý z vybraných indikátorů je zařazen do určitého tematického okruhu, dále jsou uvedeny název indikátoru, jeho definice a cílová hodnota. Tabulka zahrnuje celkem 6 tematických oblastí a 23 indikátorů v oblasti sociálního prostředí jak objektivní, tak i subjektivní povahy. Tato sada byla respondentům k dispozici.

Během rozhovorů byl důraz kladen na zodpovězení dvou klíčových otázek, a to jsou: „... zda vytvořená sada indikátorů odpovídá požadavkům a možnostem obcí do dvou tisíc obyvatel“ a „... jestli v sadě nechybí tematické oblasti, resp. indikátory, které jsou podle názoru respondentů důležité pro malé obce“. Rozhovory předpokládaly získání polootevřených odpovědí.

Výsledky interpretace polostrukturovaných rozhovorů byly následně zpracovány tak, aby finální sada indikátorů odpovídala požadavkům a možnostem většiny respondentů. Po této poslední úpravě je sada již ve své konečné podobě a představuje tak splnění cíle diplomové práce.

3.2. Analýza vybraných indikátorových sad

Následující text seznamuje čtenáře s vybranými indikátorovými sadami, které poskytují celosvětové instituce a rozvojové programy k měření a hodnocení sociální oblasti na globální, národní a lokální úrovni, a které byly v rámci práce detailně analyzovány pro vytipování vhodných indikátorů pro účely možné aplikace na úrovni malých obcí České republiky. Do skupiny mezinárodních indikátorů byly zařazeny iniciativy a programy, které se zaměřují na hodnocení sociálního prostředí vícero států, včetně regionální úrovně jako například EU. Indikátory pro hodnocení sociálního prostředí na národní úrovni jsou určeny pro jeden konkrétní stát a jsou zpravidla vytyčeny z úrovně státu. Město je územní jednotkou měření lokální úrovně. Pro účel diplomové práce rozlišujeme mezinárodní organizace a programy rozvoje, zabývající se indikátory sociálního prostředí na úrovni měst v globálním měřítku a také iniciativy zemí, které se věnují uplatnění indikátorů sociálního prostředí na úrovni měst, obcí, komunit pro využití v rámci svého území. Text přináší stručnou informaci o jednotlivých iniciativách resp. programech rozvoje a zaměřuje se specificky na sociální oblast. Deskriptivní popis, resp. analýzy sad potom vyústí ve dvě tabulky, které uvádějí jednak souhrn opakujících se indikátorů, jednak četnost těchto indikátorů v daných sadách.

3.2.1 Analýza indikátorů využívaných na globální úrovni

Sustainable Development Goals (SDGs) již jsou popsány v kapitole o teoretických východiscích. Sociální dimenze Cílů je projevna v tématech chudoby, sociální ochrany, přístupu k veřejné dopravě, zdraví (obezita, používání tabákových výrobků a alkoholu), vzdělání (též v oblasti globálního občanství a udržitelného rozvoje), genderové nerovnosti,

nezaměstnanosti, přístupu k službám (elektřina, internet), migrace, korupce, bezpečnosti [https://sustainabledevelopment.un.org].

Další organizací působící na globální úrovni je Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (**OECD**), jejímž posláním je podpora politiky, která zlepší hospodářský a sociální blahobyt lidí po celém světě. OECD pracuje na společenských datech a indikátorech s cílem zlepšit mezinárodní srovnání a ekonomické analýzy sociálních politik [www.oecd.org]. V rámci indikátorů životní úrovně se zabývá spotřebou domácností, distribucí příjmů měřený Giniho koeficientem, oblastí zdraví (průměrná délka života), nezaměstnaností (míra nezaměstnanosti) a vzděláním (míra participace na vzdělání) [Czesaný, 2006: 432].

Zvláštní pozornost je v rámci témat, jimiž se OECD zabývá, věnována indikátorům obsaženým v příručce **OECD: Social indicators Society at a Glance** (OECD, 2016). V rámci této příručky sociální oblast zahrnuje témata, resp. indikátory jakými jsou disponibilní příjem domácností, plodnost, migrace, rodiny, demografické trendy, (ne)zaměstnanost, výdaje na vzdělávání, vstup na trh práce, nerovnost příjmu, chudoba, sebevraždy, kriminalita, spotřeba tabáku a alkoholu, spokojenost obyvatel se životem, důvěra, sociální vztahy, atd. [OECD, 2016].

Dalším analyzovaným programem je **UN-Habitat**. Je to program Spojených národů založený v roce 1978, který usiluje o lepší městskou budoucnost. Jeho posláním je podporovat rozvoj společenského a environmentálního udržitelného rozvoje lidských sídel a dosáhnout adekvátního přístřeší pro všechny. Nabízí indikátory k tématům bezpečnosti, sociálního vyloučení, nerovnosti pohlaví, problémů mládeže atd. [https://unhabitat.org].

Do analýzy byla zařazena rovněž **Světová banka**. Mísí skupiny Světové banky (The World Bank Group) je dosáhnout dvou cílů: skončit s extrémní chudobou a propagovat sdílenou prosperitu udržitelným způsobem. Tato organizace se kromě otázek zmírňování chudoby věnuje tématům migrace, plodnosti, zdraví, nerovnosti pohlaví, nezaměstnanosti. Světová banka má 189 členských zemí a jedná se o instituci, která pracuje na udržitelných řešeních, snižující chudobu a budující společnou prosperitu v rozvojových zemích [www.worldbank.org; https://data.worldbank.org].

Cílem **strategie Evropa 2020** od **EUROSTATu** je snížit počet osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením o 20 milionů do roku 2020 ve srovnání s úrovní roku 2008. Publikace z roku 2016 „Chytřejší, zelenější, inkluzivnější?“ („Smarter, greener, more inclusive?“) nabízí indikátory na podporu strategie Evropa 2020 a zahrnuje témata nerovnosti příjmu, sociální péče, demografické struktury, velmi nízké intenzity práce. Klade velký

důraz na všechny tři rozměry chudoby: měnovou chudobu, podíl lidí, žijících v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce a materiálně deprivované lidi. Ze všech zkoumaných skupin čelili nejvyššímu riziku chudoby nezaměstnaní a osamělí rodiče s jedním nebo více nezaopatřenými dětmi [EUROSTAT, 2016: 12].

WHO for Europe Health 2020 je nová evropská zdravotní politika Světové zdravotní organizace, jež má za cíl zlepšit zdraví a blahobyt obyvatelstva, snížit nerovnosti v oblasti zdraví a zajistit zdravotnické systémy zaměřené na lidi. Tento dokument popisuje kroky vedoucí k rozvoji cílů a indikátorů v oblasti zdraví prostřednictvím práce dvou mezinárodních skupin odborníků a konzultací s členskými státy. Konkrétně poskytuje přehled 20 hlavních a 17 dodatečných indikátorů přijatých 53 členskými státy evropského regionu WHO v září 2013 s cílem měřit pokrok se šesti cíli stanovenými pro Zdraví 2020. Do sféry *Sociální determinanty a nerovnosti* zahrnuje témata, jako je nezaměstnanost, rozdělení příjmů, spokojenost se životem [WHO, 2016].

Social Protection & Social Inclusion je zpráva Evropské komise, která se prostřednictvím monitorování výkonu sociální ochrany a sledování sociálního zpravodajství členských států zaměřuje na analýzu sociální situace, zejména pokrok směřujícího k dosažení cílů Evropa 2020. Konkrétně se jedná o cíle, týkající se snižování chudoby a sociálního vyloučení, sledování nejnovějších společných sociálních trendů a identifikace klíčových strukturálních sociálních problémů, kterým čelí jednotlivé členské státy, jakož i jejich dobré výsledky v této oblasti. Podle této zprávy patří Česká republika mezi čtyři země (Kypr, Dánsko a Francie), které mají relativně dobré výsledky v oblasti těžké nebo přetrvávající chudoby [EU, 2017: 154]. Indikátorovou podskupinou Výboru pro sociální ochranu byl nedávno přijat **nový indikátor materiální a sociální deprivace**. Jedná se o zlepšení stávajících ukazatelů materiální deprivace, jejichž některé položky již nejsou relevantní (jako např. vlastnictví pračky, barevné televize, telefonu).

Nový indikátor deprivace je založen na 13 položkách, jejichž výběr je výsledkem systematické analýzy robustnosti jednotlivých položek [Guio et al., 2017: 44]. Položky se týkají domácnosti jako celku a též její jednotlivých členů ve věku 16 let a starší (nahradit opotřebované oděvy novými, mít dva páry obuvi, „kapesné“, atd). Ve srovnání se standardním 9-položkovým ukazatelem materiálních deprivací přijatým v roce 2009 obsahuje nový indikátor deprivace navíc položky týkající se společenských aktivit (volný čas, připojení na internet, setkání s přáteli/rodinou). Důležitým rysem nového indikátoru je to, že je pro do-

spěle žijící ve stejné domácnosti genderově a věkově citlivý. Člověk se považuje za materiálně a sociálně deprivovaného pokud trpí nedostatkem pěti a více položek z nového seznamu [EU, 2017: 69].

Leonard Cheshire Disability je mezinárodní nevládní organizace, která podporuje zdravotně postižené osoby ve Velké Británii a na celém světě. Na mezinárodní úrovni je organizace součástí Globální Aliance charitativních organizací Leonard Cheshire (Leonard Cheshire Disability Global Alliance), která přispívá ke zlepšení života osob se zdravotním postižením v 54 zemích. Ústředním bodem práce organizace je přesvědčení, že lidé se zdravotním postižením mají stejné příležitosti a volby jako lidé bez zdravotního postižení a mají svobodu žít svůj život tak, jak si zvolí - s příležitostmi a podporou nezávislého života, ekonomického blahobytu a plné účasti ve společnosti. Více než 65 let Leonard Cheshire podporuje lidi se zdravotním postižením mnoha různými způsoby, např. poskytováním péče ve vlastních domácnostech, v podporovaných pronajatých ubytovacích zařízeních, obytných domech, denních centrech a prostřednictvím oddechových služeb. Pomáhají rozvíjet dovednosti prostřednictvím projektů zaměstnanosti, dobrovolnictví a digitálního začleňování [www.leonardcheshire.org].

Pro účel monitorování vlivu SDGs pro danou cílovou skupinu vyzývá Leonard Cheshire Disability k tomu, aby globální indikátorový rámec zahrnoval specifické indikátory pro zdravotně postižené lidi, jako například prevence chudoby a sociálního začleňování dané skupiny osob, dostupnost škol pro děti se zdravotním postižením, přizpůsobení učebních materiálů pro cílovou skupinu, každoroční školení v oblasti inkluzivního vzdělávání pro učitelé, využití danou skupinou zdravotní péče ve srovnání s celkovou populací [www.leonardcheshire.org].

3.2.2 Analýza indikátorů využívaných na národní úrovni

Cílem strategického rámce **Česká republika 2030** je zvýšit kvalitu života ve všech regionech a nasměřovat Česko k trvale udržitelnému rozvoji. Česká republika 2030 tak nahrazuje Strategický rámec udržitelného rozvoje přijatý vládou v roce 2010 a naplňuje globální Cíle udržitelného rozvoje přijatých Organizací spojených národů v roce 2015 s ohledem na národní specifika. Strategický rámec obsahuje 6 důležitých okruhů: Lidé a společnost, Hospodářský model, Odolné ekosystémy, Obce a regiony, Globální rozvoj a Dobré vládnutí. Toto rozdělení strategického dokumentu vychází z expertního vyhodnocení tezí, které reagovaly na výzvu předsedy vlády a předsedy Rady vlády pro udržitelný rozvoj [Kárníková, 2017: 7-11].

Naplnění sociálního pilíře TUR spočívá v přijetí opatření v oblasti nezaměstnanosti matek s dětmi, nezaměstnanosti určitých skupin (včetně zdravotně postižených), ohrožení chudobou a sociálním vyloučením, materiální deprivace, migrace, nedostatku služeb (např. připojení na internet), sociálního bydlení a spokojenosti s mezilidskými vztahy [Kárníková, 2017: 129-188].

MONET je národní indikátorový systém poskytující podrobný přehled o udržitelném rozvoji ve Švýcarsku. MONET je společnou aktivitou Federálního statistického úřadu, Spolkového úřadu pro životní prostředí, Spolkového úřadu pro územní rozvoj a Ředitelství pro rozvoj a spolupráci.

V oblasti sociální koheze MONET Indicateurs se věnuje tématům jako je např. dobrovolná práce, genderová rovnost při obsazení vedoucích pozic, sociální sítě, volební účast, zaměstnanost zdravotně postižených osob, ženské oběti závažného násilí, sociální ochrana [www.bfs.admin.ch].

Findikaattori neboli Finské indikátory je zajímavá indikátorová sada sociálního pokroku v uživatelsky přívětivé formě. Služba byla vytvořena společně s uživateli a poskytovateli informací a je k dispozici v různých formátech. Indikátory byly vybrány po konzultaci se skupinami uživatelů a poskytovateli dat. Finský indikátorový systém byl zaveden v roce 2009 a od té doby je široce používán. V oblasti sociálního prostředí se Finské indikátory věnují tématům průměrné vzdálenosti dojíždění do zaměstnání, dostupnosti služeb veřejnou dopravou, domácností, trpící hlukem, volební účasti, občanské participace, důvěry občanů v instituce a úrovně korupce v zemi (Transparency International) [www.findikaattori.fi].

Japan for Sustainability je další organizací působící na národní úrovni. Japonsko pro udržitelný rozvoj (JFS) je nezisková organizace, která se poskytnutím informací a poznatků z Japonska snaží o šťastnou a udržitelnou budoucnost. V sociální oblasti se Japonsko potýká s problémem rychlého stárnutí obyvatelstva (přepokládá se, že v roce 2050 bude 40% obyvatelstva Japonska starší 65 let). V sociální sféře se JFS věnuje tématům výskytu obecných trestných činů, genderové rovnosti při obsazení pozic v japonské vládě, zachování tradičních řemesel, atd. Zároveň Japan for Sustainability zpracoval strategii Future City Initiative, kterou japonská vláda označila za jeden z národních projektů ve své „Japonské revitalizační strategii“, přijaté v červnu 2013. Future City Initiative je zaměřena na realizaci měst schopných vytvářet hodnoty přátelské k řešení problémů životního prostředí a stárnutí a je prvním příkladem světového modelu pro řešení společných lidských problémů tímto způsobem [www.japanfs.org].

DEFRA (Department for Environment Food & Rural Affairs) jménem vlády Velké Británie od roku 2001 zajišťuje indikátory udržitelného rozvoje (Sustainable Development Indicators). SDI jsou označeny národní statistikou Statistickým úřadem Spojeného království [DEFRA, 2013].

Aktualizovaná verze indikátorů byla vydána v červenci 2013. Indikátory poskytují přehled o národním pokroku směrem k udržitelnému hospodářství, společnosti a životnímu prostředí. Sustainable Development Indicators se používají jako prostředek k posouzení toho, zda se národ jako celek vyvíjí udržitelně, a jako prostředek pro tvůrce politik k určení udržitelnějších politických možností. V oblasti sociální udržitelnosti klade důraz na zdravou délku života, občanskou participaci, sociální soudržnost, dobrovolnickou činnost, bytovou politiku, atd. [DEFRA, 2013: 14].

Urban Sustainability Index (USI) je sada 23 indikátorů pro Čínu, které pokrývají hospodářskou, sociální a environmentální oblasti. Tato sada indikátorů byla využita v 185 čínských městech různé velikosti v rozmezí od roku 2006 do roku 2014. V dubnu 2017 **Urban China Initiative** (UCI) vydala její aktualizovanou verzi „Urban Sustainability Index (USI) 2016“. Na základě inovačního rámce indexových systémů, index také vyhodnotil úroveň inovačních schopností 161 měst v Číně [www.urbanchinainitiative.org].

V červnu 2014 Urban China Initiative založila „China City Database“ (Databázi měst Číny) na základě rozsáhlých indexů rozvoje městského rozvoje v roce 2013. Databáze poskytuje nezpracované údaje o udržitelném tempu růstu a hodnocení 185 čínských měst a 11 mezinárodních měst. V sociální sféře Urban Sustainability Index měří míru nezaměstnanosti ve městech, počet lékařů na jednotku, počet studentů středních škol a také penzijní a zdravotní zabezpečení [www.urbanchinainitiative.org].

3.2.3. Analýza indikátorů využívaných na lokální úrovni

Indikátorové sady pro hodnocení sociálního prostředí na lokální úrovni předpokládají využití sad ve městech, obcích, komunitách. Následující iniciativy a programy rozvoje nabízí indikátorové sady pro uplatnění na úrovni měst pro mezinárodní porovnání.

Mezinárodní standard ISO 37120 Udržitelný rozvoj komunit - Indikátory pro městské služby a kvalitu života ISO 37120 z roku 2014 se vztahuje na všechna města, obce nebo místní samosprávy, které se zavazují měřit svou výkonnost srovnatelným a ověřitelným způsobem bez ohledu na velikost a polohu. Indikátory a metody v této mezinárodní normě pomáhají městům nejenom měřit řízení výkonnosti městských služeb a kvalitu života v průběhu času, města se také učí od sebe navzájem umožňovat srovnání v širokém spektru

výkonnostních opatření a v neposlední řadě sdílí osvědčené postupy. Do sociální oblasti zahrnuje témata, jako jsou nezaměstnanost, počet požárních a dobrovolníků ve městě/obci, sebevraždy, veřejný prostor, bezpečnost, sociální vyloučení, bezdomovectví [ISO 37120, 2014].

Urban Sustainability Indicators (Indikátory udržitelnosti měst) jsou důležitými nástroji pro hodnocení výkonu měst. Zahrnují environmentální, ekonomické a sociální indikátory určené k odhalení pokroku při plnění cílů udržitelnosti chápaných v nejširším smyslu. Mnoho evropských měst pracuje se specifickými sadami indikátorů, které jim umožňují měřit jejich úspěch při dosahování svých cílů a sdělovat výsledky iniciativ, které jim byly účinné. Nadace vytvořila společný rámec ukazatelů městské udržitelnosti pro města na základě Charty evropských udržitelných měst. Tato zpráva popisuje širokou škálu indikátorových opatření s cílem vytvořit index udržitelnosti měst. V rámci sociální oblasti řeší otázky chudoby, nedostatku přístupu ke vzdělání a odborné přípravě. Také se věnuje bezpečnosti ve městě a občanské participaci [Mega; Pedersen, 1998].

Místní rozvoj vedený komunitou (Community-led local development European Structural and Investment Funds) je nástrojem pro zapojení občanů na místní úrovni při vytváření reakcí na sociální, ekologické a ekonomické výzvy, kterým čelíme v současné době. CLLD je přístup, který vyžaduje čas a úsilí, ale pro relativně malé finanční investice to může mít výrazný dopad na životy lidí a vytváření nových myšlenek a společných závazků k jejich uvedení do praxe [ec.europa.eu]. CLLD může být užitečným nástrojem pro posílení místních komunit, včetně znevýhodněných skupin, ke zlepšení institucionální kapacity místních zúčastněných stran a zejména nevládních organizací a pro spuštění sociálních inovací na místní úrovni [ec.europa.eu]. CLLD v rámci sociální oblasti se zabývá tématy zdravé délky života, sociálního kapitálu, občanské participace, důvěry ve městě/obci, sociální mobility v dospělosti a otázkou bydlení [webarchive.nationalarchives.gov.uk].

RFSC (The Reference Framework for Sustainable Cities) je iniciativa ve formátu internetového nástroje, který byl vytvořen, aby umožnil implementaci Lipské Charty (Leipzig Charter) pro udržitelná evropská města v návaznosti na deklaraci Marseille evropských ministrů zodpovědných za udržitelná města. Mottem RFSC je „snaha o zelená, inkluzivní a atraktivní města“. V listopadu 2008 se společně řízení všech členských států, Evropské komise a sítě místních orgánů rozhodlo podílet se na jejím vývoji a testování. Evropské členské státy pověřily francouzskou vládu, aby tuto společnou iniciativu vedla. Od roku 2008 byla vyvinuta klíčová evropská vize s přínosem odborníků z oblasti udržitelného roz-

voje měst. Zpráva „Města zítřka - výzvy, vize, cesty vpřed“ (Cities of Tomorrow – Challenges, visions, ways forward) shrnuje zásady evropského modelu udržitelného rozvoje měst [<http://rfsc.eu/about/>]. Referenční rámec nabízí celkem 49 indikátorů v oblasti Sociální a kulturní dimenze. Věnuje se tématům chudoby a sociálního vyloučení, chudoby pracujících (in-work poor), zapojení obyvatel do zpracování a realizace projektů a programů v zanedbaných čtvrtích, nezaměstnanosti, zaměstnanosti žen, příjmové nerovnosti (Gender pay gap), lidí bez domova, sociálního bydlení, spokojenosti s místní komunitou/obcí s ohledem na úroveň bydlení a jeho cenovou dostupnost a také s ohledem na úroveň škol, očekávané délce života od 65 let, vystavení obyvatelstva nočnímu hluku, předčasně ukončujících školní docházku ze vzdělávání a odborné přípravy, výdajů do oblasti kultury a zapojení do uměleckých aktivit, spokojenosti občanů s místní komunitou s ohledem na úroveň kulturních, rekreačních a volnočasových aktivit [<http://app.rfsc.eu>].

Urban Indicators for Managing Cities poskytuje soubor indikátorů pro města v regionu Asie a Tichomoří. Asijská banka rozvoje chápe důležitost používání indikátorů a benchmarkingu⁴. Pro tento účel vyvinula metodologii a kritéria měření a hodnocení efektivity poskytování městských služeb a síť pro výměnu informací o kvalitě a efektivnosti poskytování služeb a řízení měst [Westfall; de Villa, 2001]. Hlavními tématy, týkající se sociální oblasti, jsou: zmírnění městské chudoby, zlepšení kvality a kvantity sociální infrastruktury, zahrnující míru kriminality a gramotnosti, podpora inovativních systémů bydlení a legalizace neformálního bydlení (squatters, atd.), kvalita městských služeb jako voda, elektřina, sanitace, apod. Také se zaměřuje na zvýšení urbánní produktivity a konkurenceschopnosti [Westfall; de Villa, 2001: 43-45].

Sustainable Cities International je nezisková organizace, která se specializuje na oblast městské udržitelnosti. Sídlí ve Vancouveru, spolupracuje s městy po celém světě a zaměřuje se na budování lidských kapacit v rámci měst takovým způsobem, aby vznikaly inovace a změny. Instituce má tým facilitátorů, projektových manažerů, dobrovolníků a síť mezinárodních spolupracovníků, kteří dodávají inovativní a osvědčené odborné znalosti konkrétním městům [<http://sustainablecities.net>]. V sociální oblasti tato instituce klade důraz na zajištění základní infrastruktury, přístupu obyvatelstva k místním službám v krátké vzdálenosti, sledování míry kriminality, sociální bydlení, školy s programy environmentálního vzdělávání, míru gramotnosti dospělých atd. [SCI, 2012].

Urban Indicators Guidelines - UN Human Settlements Programme jsou urbanistické indikátory, které jsou pravidelně shromažďovány ve vzorcích měst po celém světě, aby

---

⁴ Benchmarking (z ang. nivelační značka) je metoda porovnávání s nejlepšími praktikami. Používá se jak v soukromém, tak i ve veřejném sektoru pro zlepšování jeho efektivity a kvality veřejných služeb [Hřebík; Třebický, 2007: 11].

bylo možné podávat zprávy o pokroku ve dvaceti klíčových oblastech agendy Habitat na úrovni měst. Sběr dat probíhá prostřednictvím místních a národních městských observatoří i prostřednictvím vybraných regionálních institucí. Globální databáze městských indikátorů obsahují indikátory orientované na politiku ve více než 200 městech po celém světě. Výsledky byly analyzovány ve Zprávě o stavu světových měst za rok 2001. V sociální sféře se věnuje tématům: připojení ke službám, kriminalita, chudé domácnosti, vzdělání (gramotnost), genderová inkluze, růst městské populace, domy v nebezpečných lokalitách, doba jízdy do práce, neformální zaměstnání, nezaměstnanost, občanská angažovanost, atd. [UN-Habitat, 2004: 8-54].

Následující indikátorové sady jsou nabízeny iniciativami a programy rozvoje pro využití na úrovni měst, obcí a komunit na vlastním území.

Společné evropské indikátory neboli indikátory ECI (ze zkratky European Common Indicators), jak již bylo uvedeno v teoretické části, jsou nejznámější a nejvyužívanější sadou udržitelného rozvoje na místní úrovni v České republice. Sada byla vyvinuta v roce 2001 na popud Evropské komise. V roce 2003 byla převzata a aplikována do podmínek měst České republiky. V současnosti ji jako celek nebo jen její dílčí části využívá přibližně 50 českých měst. V sociální oblasti se zabývá jak subjektivními (např. spokojenost občanů s místním společenstvím), tak i objektivními indikátory, týkající se témat mobility a místní přepravy cestujících, nezaměstnanosti, atd. [<http://ci2.co.cz>].

Metodika hodnocení udržitelných měst byla podrobně rozebrána v kapitole o teoretických východiscích. Cílem Metodiky je vytvoření standardizovaného postupu hodnocení udržitelného rozvoje na místní úrovni, který umožní dlouhodobě sledovat a porovnávat kvalitu rozvoje municipalit z komplexního pohledu i v dílčích oblastech [Dobeš a kol., 2017: 12]. Pomoci v tom mohou indikátory Sociálního prostředí, které se věnují široké škále témat: sociálnímu bydlení, předluženosti obyvatel, podpoře rodičů na rodičovské dovolené, péči o zranitelné skupiny obyvatel, sociálním bariérám, spokojenosti občanů s místem, kde žijí, dobrovolnictví, občanské participaci, vnímání kriminality občany [Dobeš a kol., 2017: 45-46].

CIVITAS je indikátorová sada, založená primárně na sadě Společných evropských indikátorů. Je prezentována v Metodice sledování udržitelného rozvoje na místní úrovni, která vznikla na základě výzkumného projektu WD 69-07-4 „Indikátory trvale udržitelného rozvoje jako nástroj sledování a snižování disparit v úrovni obyvatelstva jednotlivých regionů“ financovaného Ministerstvem pro místní rozvoj. Indikátorová sada je pojmenována po

obecně prospěšné společnosti Civitas per populi o. s., která pracuje od roku 2002 a je nevládní neziskovou organizací sdružující vědecké pracovníky, pedagogy a studenty v oblasti výzkumu urbánního prostředí [www.civitas-group.cz]. Indikátorová sada CIVITAS je rozdělená do tří částí: Sociálně-demografická struktura, která se mimo jiné zabývá tématem nezaměstnanosti, Sociální prostředí, které se věnuje dostupnosti klíčových služeb, sledování míry kriminality ve městě/obci, genderové rovnosti při obsazení vedoucích pozic a třetí velké téma se nazývá Spokojenost a participace na věcech veřejných, které se zabývá otázkami spokojenosti občanů s místním společenstvím, volební účastí a výdaji na kulturu [Šilhánková a kol., 2012: 9-10].

Řadu českých indikátorových sad doplňuje **Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce**. Malé obce jsou zde definovány jako obce I. a II. stupně. Cílem dokumentu je dosažení vysoké míry využití indikátorů v práci veřejné správy v prostředí českých měst a obcí. Zároveň je podstatné „...aby projekty, které budou předloženy v nadcházejícím programovém období EU, uspěly a řešili skutečné, nikoliv virtuální problémy českých měst a regionů“ [Hřebík; Třebický, 2007: 47]. Autoři manuálu navrhnou indikátorovou sadu o 15 titulkových indikátorech, pokrývajících čtyři oblasti - ekonomickou, sociální, environmentální a správu věcí veřejných. V sociální oblasti jsou vyzdvihnuta čtyři témata, jimi jsou: nezaměstnanost, dávky sociální podpory, sociálně-demografický ukazatel index stáří a otázka migrace [Hřebík; Třebický, 2007: 13].

Manuál byl zpracován v rámci projektu „Zvyšování kapacity obcí I. a II. stupně“ a vznikl v úzké spolupráci s experty z Českého statistického úřadu a se zástupci vybraných obcí Ústeckého kraje, s nimiž byl manuál konzultován [Hřebík; Třebický, 2007: 47].

Sustainable Seattle je jednou z prvních organizací vůbec, která vytvořila indikátory udržitelnosti. Nezisková organizace byla založena v roce 1991 a zaměřuje se na dlouhodobou udržitelnost, spravedlnost a resilienci v regionu Central Puget Sound. Za důležité považuje spolupráci, dobré vládnutí a sociální spravedlnost [www.sustainableseattle.org].

První zpráva byla vydána v roce 1993, nejnovější dostupná zpráva je z roku 2006. Sustainable Seattle Indicators of Sustainable Community (1998) uvádí 40 indikátorů vybraných pro sledování pokroku v oblasti sociální, ekonomické a environmentální udržitelnosti. V rámci sociálního prostředí Sustainable Seattle se zabývá tématy dostupnosti ulic pro pěší a cyklisty, lokální zemědělské produkce, nezaměstnanosti, demografických trendů jako je růst populace, chudoby zejména dětí, etnické diverzity učitelů na školách, zapojení dobrovolníků a volební účasti, dostupnosti knihoven a centrů pro komunitní užívání, sousedskosti a vnímané kvality života [Palmer, 1998].

Vizi Sustainable Seattle do roku 2020 je rozvoj území, do jehož procesu jsou zapojeni všichni obyvatelé a podniky, rovněž spolupráce na zajištění udržitelné, spravedlivé a odolné budoucnosti [www.sustainableseattle.org].

CERCLE Indicateurs je národní síť určená k měření trvale udržitelného rozvoje v kantonech a městech Švýcarska. Jedná se o společnou činnost federace, zúčastněných kantonů a měst. Od roku 2003 do roku 2005 vyvinuly několik kantonů, měst a federálních úřadů dva centrální systémy indikátorů, jeden pro kantony a druhý pro města. Hlavním úkolem centrálních indikátorů je zhodnotit současný stav udržitelného rozvoje a jeho vývoj v čase [www.bfs.admin.ch].

V roce 2017 se tohoto systému posuzování udržitelnosti zúčastnilo 18 kantonů a 27 měst, aby zhodnotilo svůj pokrok v oblasti udržitelného rozvoje [www.are.admin.ch]. CER-CLE nabízí přibližně 30 indikátorů v sociální, ekonomické a environmentální oblasti. Tematické okruhy v rámci sociálního prostředí zde jsou: hluk, mobilita (přístup k veřejné dopravě), zdraví, bezpečnost, rozdělení příjmu a bohatství, občanská a politická participace, kultura a volný čas, vzdělání, sociální pomoc, rovnost příležitostí (genderová inkluze). Data jsou aktualizována každé dva roky [www.are.admin.ch].

North Durham Integrated Community Sustainability Plan je rozsáhlý a podrobně zpracovaný plán udržitelného rozvoje severního Durhamu, USA. V listopadu 2009 se města Uxbridge, Brock a Scugog spojily do jedinečné spolupráce podporované regionem Durham a federací kanadských obcí, aby vytvořily integrovaný plán udržitelnosti společenství pro severní Durham, který se bude zabývat společnými potřebami a oblastmi zaměření při plném respektování jedinečnosti každé obce. North Durham ICSP spojuje jednotlivé programy a iniciativy v rámci komunity prostřednictvím čtyř pilířů: hospodářské, environmentální, sociální a kulturní udržitelnosti na dlouhodobější perspektivy. Cílem plánu je měření současné situace a také pokroku, dále vyvíjení cílů udržitelnosti na 5, 20 a 50 let. V rámci sociální oblasti plán pokrývá témata: doprava, místní nezaměstnanost, smysl pro komunitu – iniciativy v oblasti kultury, spokojenost občanů s kvalitou života, občanská participace, dobrovolnictví [Durham SustainAbility, 2010].

STAR Communities čili Sustainability Tools for Assessing & Rating Communities je nezisková organizace založená ve Washingtonu, D. C., která pracuje na hodnocení, zlepšování, benchmarkingu a certifikaci udržitelných komunit. Koncepce Leading STAR Community Indicators vznikla z neformální skupiny přibližně 15 amerických komunit, která je přidružena k městské síti ředitelů udržitelnosti a komunitám STAR. The Leading STAR

Community Indicators zahrnují 21 indikátorů založené na osvědčeném systému hodnocení komunitního systému STAR [STAR Communities, 2017].

Indikátory sociální oblasti pokrývají témata přístupu obyvatel ke komunitním zařízením, službám a infrastruktuře, dostupnosti veřejné dopravy, přístupu k veřejným školám, veřejným prostorům, zdravotnickým zařízením, digitálnímu přístupu nebo vysokorychlostnímu internetu, doby odezvy na mimořádnou (nouzovou) událost, nezaměstnanosti, bezpečnosti [STAR Communities, 2017].

3.2.4. Výstupy analýzy indikátorových sad

Analytické zpracování publikací pokračuje v podobě komparace výsledků analýzy a vytipování opakujících se indikátorů. V Příloze č. 2 jsou tyto indikátory označeny tučně tmavě modrou barvou. Tabulka č. 1 shrnuje opakující se 36 tematických oblastí zahrnující 41 indikátorů sociálního pilíře.

Není překvapením, že se na prvním místě v žebříčku významnosti nachází téma nezaměstnanosti s indikátorem Míra nezaměstnanosti, který dosáhl maximální hodnoty frekvence v porovnání s ostatními indikátory. Nejméně často se opakují indikátory, týkající se oblasti zdraví, a konkrétně spotřeby tabákových výrobků a alkoholu za rok, dopravy (počet smrtelných dopravních nehod), doby odezvy služby nouzové reakce od výchozího volání, domácího násilí, vnímání bezpečnosti/kriminality občany, demografické struktury a rovného přístupu obyvatel ke vzdělávání pro zdravotně postižené obyvatele. Jednou se také opakují témata zaměstnaní ohrožení chudobou a zapojení občanů do uměleckých aktivit.

Na základě poznatků jak z teoretické části práce, zejména vymezení pojmu sociální prostředí a specifík malých obcí v České republice, tak analýzy stávajících indikátorových sad na globální, národní a lokální úrovni byla sada opakujících se indikátorů upravena následujícím způsobem. Indikátory z tematických oblastí jako je Zdraví, Vzdělávání a výchova, Kultura a zapojení občanů do uměleckých aktivit, Doprava (nehody) byly vyřazeny ze sady. Indikátory jako míra nezaměstnanosti, Giniho koeficient pro měření nerovnosti příjmu, demografická struktura a index stáří jsou důležitými ukazateli sociální oblasti. Pro účely malých obcí je však nutné tyto indikátory zjednodušit nebo zařadit do jiných oblastí, například sociálně-ekonomických nebo sociálně-demografických indexů a indikátorů. V této práci byly zmíněné indikátory zařazeny do jiné oblasti.

Tabulka č. 2 znázorňuje 25 témat a 27 přiřazených indikátorů jako východiska z rešeršní části práce a analýzy stávajících indikátorových sad na třech úrovních pro tvorbu návrhu předběžné indikátorové sady.

Tabulka č. 1: Opakující se indikátory

Nř	Tematická oblast	Indikátor	Hodnota frekvence
1.	Nezaměstnanost	1.1. Míra nezaměstnanosti	18
2.	Bezpečnost	2.1. Míra kriminality	11
3.	Přístup k základním službám, dostupnost klíčových služeb (základní hygienické služby, elektřina, internet, telefon)	3.1. Míra, jak snadný/obtížný přístup mají obyvatelé ke klíčovým službám) ano/ ne, % Pošta – zdravotnické zařízení v obci ano/ne	10
4.	Chudoba (včetně dětí)	4.1. Míra chudoby a ohrožených chudobou + míra dětí v chudobě	9
5.	Očekávaná délka života	5.1. Očekávaná délka života při narození, počet let	9
6.	Spokojenost se životem v obci, z mezilidskými vztahy, vnímaná kvalita života	6.1. Míra spokojenosti	8
7.	Volební účast	7.1. Míra účasti ve volbách a hlasování	8
8.	Genderová nerovnost	8.1. Zastoupení žen ve vládě, v parlamentu, mezi mediátory, technickými odborníky, na vedoucí pozici v místních orgánech	7
9.	Sociální vyloučení	9.1. Podíl městského obyvatelstva žijícího ve slumech. 9.2. Podíl osob, které spadají do jedné z následujících tří skupin (osoby jsou započítány pouze jednou): osoby ohrožené příjmovou chudobou, materiální deprivací, osoby žijící v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou	6
10.	Dobrovolnictví	10.1. Podíl osob, zapojených do dobrovolné činnosti alespoň jednou za rok	5
11.	Občanská participace ve veřejném dění města/obce	11.1. Míra účasti občanů ve veřejném dění města/obce	5
12.	Sociální bydlení	12.1. Byty k sociálnímu bydlení	5
13.	Vzdělání mladistvých	13.1. Počet vzdělávajících se mladých lidí, 13.2. Procento dětí (36-59 měsíců), které dostaly alespoň jeden rok kvalitního programu předškolního vzdělávání	5
14.	Migrace	14.1. Počet uprchlíků 14.2. Migrační saldo	4
15.	Sociální sítě	15.1. Podíl lidí, kteří mají partnera, člena rodiny nebo kamaráda, na něž je možno se spolehnout, pokud mají vážný problém	4
16.	Index stáří	16.1. Počet obyvatel ve věku 65 let a více na 100 dětí ve věku 0–14 let	4
17.	Veřejné výdaje do oblasti kultury	17.1. Výdaje na kulturu z rozpočtů územních samosprávných celků v přepočtu na 1 obyvatele v Kč Kč/obyv.	4
18.	Zaměstnanost zdravotně postižených	18.1. Míra zaměstnanosti uvedených skupin, zdravotně postižených 18.2. Počet osob pečující o dítě nebo dospělou osobu vyžadující péči; osob se zdravotním postižením; osob starší 50 let včetně seniorů; dle pohlaví	3
19.	Doba/vzdálenost dojíždění do zaměstnání	19.1. Průměrná vzdálenost dojíždění do zaměstnání	3
20.	Výdaje na sociální péči	20.1. Průměrná měsíční výše vyplacených dávek státní sociální podpory - (testovaných) na 1 obyvatele v Kč Kč/obyv.	3
21.	Nerovnost příjmu (Gender Pay Gap)	21.1. Ginho koeficient	3
22.	Hluk	22.1. Procento obyvatel postižené hlukem	3
23.	Bezdomovectví	23.1. Počet bezdomovců	3
24.	Sebevraždy	24.1. Míra sebevražd	2
25.	Sociální péče	25.1. Procento způsobilého obyvatelstva, na které se vztahují vnitrostátní programy sociální ochrany 25.2. Péče o zranitelné skupiny obyvatel	2
26.	Důvěra	26.1. Podíl lidí, kteří souhlasí s tím, že lidé ve svém sousedství mohou být důvěryhodní	2
27.	Přístup k veřejné dopravě	27.1. Procento lidí, kteří žijí v okruhu 0,5 km od veřejné dopravy, která je v provozu nejméně každých 20 minut	1
28.	Zdraví	28.1. Spotřeba tabákových výrobků a alkoholu za rok	1
29.	Nehody	29.1. Počet smrtelných dopravních nehod na 100 000 obyvatel	1
30.	Doba odezvy služby nouzové reakce od výchozího volání	30.1. Počet domácností v sčítacích blocích a traktách, kde se sledují časy odezvy podle norem	1
31.	Domácí násilí	31.1. Míra násilného zločinu v domácnostech	1
32.	Vnímání bezpečnosti/ kriminality občany	32.1. Procento žen a mužů, kteří hlásí pocit bezpečí když chodí sami v noci ve městě nebo oblasti, kde žijí	1
33.	Demografická struktura	33.1. Vývoj celkového počtu obyvatel: počet obyvatel/ 1000 obyv stř. stavu index	1
34.	Rovný přístup obyvatel ke vzdělávání	34.1. Procento škol, které jsou přístupné dětem se zdravotním postižením	1
35.	Zaměstnaní ohrožení chudobou	35.1. Procento zaměstnaných potenciálně ohrožených chudobou (in-work at-risk-of-poverty)	1
36.	Zapojení do uměleckých aktivit	36.1. Procento dospělé populace (16+) ve městě/obci, které se v posledních 12 měsících zabývalo uměním nejméně třikrát	1

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat (2016-2018): *SDGs, OECD, OECD Social indicators Society at a Glance, UN-Habitat, Světová banka, WHO for Europe Health 2020, Mezinárodní standard ISO 37120, EUROSTAT Strategie Evropa 2020, Urban Indicators Guidelines – UN Human Settlements Programme, Sustainable Cities International, ECI, CLLD, RFSC, Urban Sustainability Indicators, Evropská komise (Social Protection & Social Inclusion), ČR 2030, Sustainable Seattle, Metodika hodnocení udržitelných měst, CIVITAS, CERCLE Indicateurs, MONET Indicateurs, Findikaattori, Japan for Sustainability, DEFRA, STAR Communities, China Urban Sustainability Index, North Durham Integrated Community Sustainability Plan, Urban Indicators for Managing Cities (Asian Development Bank), Leonard Cheshire Disability, Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce.*

Tabulka č. 2: Východiska z rešeršní části práce a analýzy

№	Tematická oblast	Indikátor	Hodnota frekvence
1.	Bezpečnost	1.1. Míra kriminality	11
2.	Přístup k základním službám, dostupnost klíčových služeb: (zdravotnické zařízení, pošta, základní hygienické služby, elektřina, internet, telefon. atd.)	2.1. Míra, jak snadný/obtížný přístup mají obyvatelé ke klíčovým službám: (ano/ ne, %), pošta – zdravotnické zařízení v obci (ano/ne)	10
3.	Chudoba (včetně dětí)	3.1. Míra chudoby a ohrožených chudobou + míra dětí v chudobě	9
4.	Volební účast	4.1. Míra účasti ve volbách a hlasování	8
5.	Spokojenost se životem v obci, z mezilidskými vztahy, vnímaná kvalita života	5.1. Míra spokojenosti	8
6.	Genderová nerovnost	6.1. Zastoupení žen ve vládě, v parlamentu, mezi mediátory, technickými odborníky, na vedoucí pozici v místních orgánech	7
7.	Sociální vyloučení	7.2. Podíl osob, které spadají do jedné z následujících tří skupin (osoby jsou započítány pouze jednou): osoby ohrožené příjmovou chudobou, materiální deprivací, osoby žijící v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou	6
8.	Dobrovolnictví	8.1. Podíl osob, zapojených do dobrovolné činnosti alespoň jednou za rok	5
9.	Občanská participace ve veřejném dění	9.1. Míra účasti občanů ve veřejném dění	5
10.	Sociální bydlení	10.1. Byty k sociálnímu bydlení, neformální bydlení	5
11.	Migrace	11.1. Počet uprchlíků, migrační saldo	4
12.	Sociální síť	12.1. Podíl lidí, kteří mají partnera, člena rodiny nebo kamaráda, na něž je možno se spolehnout, pokud mají vážný problém	4
13.	Doba/vzdálenost dojíždění do zaměstnání	13.1. Průměrná vzdálenost dojíždění do zaměstnání	3
14.	Zaměstnanost zdravotně postižených	14.1. Míra zaměstnanosti uvedených skupin, zdravotně postižených, osoby pečující o dítě nebo dospělou osobu vyžadující péči; osoby se zdravotním postižením; osoby starší 50 let včetně seniorů; dle pohlaví	3
15.	Výdaje na sociální péči	15.1. Průměrná měsíční výše vyplacených dávek státní sociální podpory - (testovaných) na 1 obyvatele v Kč (Kč/obyv.)	3
16.	Bezdomovectví	16.1. Počet bezdomovců	3
17.	Sebevraždy	17.1. Míra sebevražd	2
18.	Sociální péče	18.1. Procento způsobilého obyvatelstva, na které se vztahují vnitrostátní programy sociální ochrany; 18.2. Péče o zranitelné skupiny obyvatel	2
19.	Důvěra	19.1. Podíl lidí, kteří souhlasí s tím, že lidé ve svém sousedství mohou být důvěryhodní	2
20.	Přístup k veřejné dopravě	20.1. Procento lidí, kteří žijí v okruhu 0,5 km od veřejné dopravy, která je v provozu nejméně každých 20 minut	1
21.	Doba odezvy služby nouzové reakce od výchozího volání	21.1. Počet domácností v sčítacích blocích a traktách, kde se sledují časy odezvy podle norem	1
22.	Domácí násilí	22.1. Míra násilného zločinu v domácnostech	1
23.	Vnímání bezpečnosti/ kriminality občany	23.1. Procento žen a mužů, kteří hlásí pocit bezpečí když chodí sami v noci ve městě nebo oblastí, kde žijí	1
24.	Rovný přístup ke vzdělávání	24.1. Procento škol, které jsou přístupné dětem se zdravotním postižením	1
25.	Zaměstnaní ohrožení chudobou	25.1. Procento zaměstnaných potenciálně ohrožených chudobou (in-work at-risk-of-poverty)	1

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat (2016-2018): *SDGs, OECD, OECD Social indicators Society at a Glance, UN-Habitat, Světová banka, WHO for Europe Health 2020, Mezinárodní standard ISO 37120, EUROSTAT Strategie Evropa 2020, Urban Indicators Guidelines — UN Human Settlements Programme, Sustainable Cities International, ECI, CLLD, RFSC, Urban Sustainability indicators, Evropská komise (Social Protection & Social Inclusion), ČR 2030, Metodika hodnocení udržitelných měst, CIVITAS, Sustainable Seattle, CERCLE Indicateurs, MONET Indicateurs, Findikaattori, Japan for Sustainability, DEFRA, STAR Communities, China Urban Sustainability Index, North Durham Integrated Community Sustainability Plan, Urban Indicators for Managing Cities (Asian Development Bank), Leonard Cheshire Disability, Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce.*

V další kapitole se tato sada obohatí o informace, získané na workshopech Národní sítě Zdravých měst a také v rámci kulatého stolu Česká republika 2030.

3.3. Interpretace výsledků nezúčastněného pozorování

Následující kapitola je věnována interpretaci výstupů z jednání a setkání v rámci výše zmíněných událostí. Cílem nezúčastněného pozorování na workshopech a kulatém stole bylo shromáždit podněty od účastníků a zaměřit se na případné problémy malých obcí. Text je rozdělen do dvou subkapitol, každá z nich se věnuje jednomu druhu takové akce.

3.3.1 Workshopy Národní sítě Zdravých měst ČR

V rámci hlavního poslání Národní sítě Zdravých měst ČR, spočívající v participaci, partnerství a sdílení dobré praxe mezi jejími členy jsou organizovány několikrát do roka workshopy k hodnocení udržitelného rozvoje měst v rámci místní Agendy 21. Autorka byla pro účel diplomové práce přítomna celkem na třech workshopech v časovém období od listopadu 2016 do února 2018.

Každý workshop byl věnován předem stanovenému tématu. Cílové skupině např. městům, obcím, krajům, mikroregionům, městským částem hl. města nebo místním akčním skupinám. Workshopy byly kombinací krátkého expertního vstupu následovaného diskusí expertů s účastníky u jednotlivých tematických stolů organizovaných dle témat Metodiky hodnocení udržitelných měst. Autorka byla vždy před zahájením diskuse seznámena s expertem sociálního prostředí, který pak diskusi vedl. Na workshopech se probíraly indikátory všech 10 tematických oblastí, zpracovaných v rámci Metodiky hodnocení udržitelných měst. Pro účel práce nezúčastněného pozorování diskusí bylo zaměřeno pouze na tematickou oblast Sociální prostředí.

První workshop k hodnocení udržitelného rozvoje měst byl uskutečněn 14. listopadu 2016 v Praze. Ředitel NSZM ČR Ing. Petr Švec přivítal účastníky a prezentoval výsledky práce expertů na Metodice hodnocení místní Agendy 21. Uvedl, že Metodika využívá relativně velký soubor indikátorů – celkem 188 (povinných a doplňkových) a také se zmínil o zpracování experty klíčových indikátorů pro každou z 10 témat. Po dokončení proslovu ředitele NSZM účastníci se rozdělili podle jednotlivých tematických oblastí na skupinky u jednotlivých stolů. Každý z účastníků tematického stolu Sociální prostředí měl k dispozici sadu indikátorů sociálního prostředí vypracovanou v rámci Metodiky hodnocení udržitelných měst. Expertem u tematického stolu Sociální prostředí byl Doc. PaedDr. Tomáš Hák, Ph.D., vedoucí oddělení Indikátorů udržitelného rozvoje v Centru pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy. Expert má zpravidla za úkol moderovat a směřovat diskusi, zajistit každému z účastníků prostor k vyjádření svého názoru a zaznamenat případné náměty

k vylepšení existující sady indikátorů. Jako první se představil expert a vybídl k tomu všechny participanty s uvedením též dosažené kategorie („Zájemci“, „D“, „C“, „B“, „A“). Celkem bylo 10 účastníků, mezi něž patřily zástupci krajů a malých obcí a také zástupci měst v kategorii „A“ a „B“ Chrudim, Litoměřice, Vsetín, Kopřivnice a Jihlava. Dalším krokem bylo vlastní zahájení diskuse nad sadou indikátorů. Postup diskuse je popsán níže:

- ❖ expert vždy přečetl nahlas diskutovaný indikátor,
- ❖ pokud všichni s tímto indikátorem souhlasili a neměli žádné připomínky, pokračovalo se dál,
- ❖ pokud někdo ze zástupců měst, malých obcí a krajů měl námět, argumentace byla vyslyšena všemi účastníky, následovala diskuse ohledně daného indikátoru a nabídlo se vždy řešení problému v podobě přeformulování indikátoru nebo způsobu jeho měření, přesunutí do jiné tematické oblasti až na odstranění indikátoru ze sady,
- ❖ po dokončení jednání následovala rekapitulace výsledků diskuse expertem a poděkování všem za účast.

Diskuse trvala cca jedna a půl hodiny. V rámci diskuse byly zaznamenány následující podněty:

- V rámci dílčí oblasti Vytvoření a zavádění programů prevence a zmírňování chudoby k indikátoru 9.1.A *Připravenost obce pro případ potřeby náhlé finanční pomoci obětem neštěstí* bylo zástupci všech municipalit řečeno, že se jedná o důležitý indikátor a většina měst, obcí, krajů již to mají zavedené do systému. Několik účastníků však uvedlo, že se tímto indikátorem zabývají v rámci krizového řízení, které je dalším dílčím tématem v rámci sociálního prostředí. Většina zástupců se rozhodla o přesunutí indikátoru do podoblasti Krizové řízení.
- K indikátoru 9.1.B *Schopnost zajistit bydlení potřebným občanům, který sleduje poskytování bytů pro osoby, které se ocitli v obtížné situaci* – zástupkyně města Chrudim uvedla, že disponují městskými ubytovnami a azylovými domy s kritickými lůžkami. Zástupkyně Litoměřic uvedla, že mají 25 poskytovatelů sociálních služeb a 51 druhů sociálních služeb, azylové domy, domy pro seniory, atd. Zástupkyně Kopřivnic se také zmínila, že disponují ubytovnami, azylovými domy, které přispívají k snížení nezaměstnanosti ve městě. Rovněž uvedla, že je zapotřebí zmapovat nevyváženost v oblasti sociálního bydlení. Během diskuse bylo také zmíněno, že se bude muset provést analýza potřebnosti po alternativnímu bydlení pro obyvatele obcí v ohrožení. K tomu se pozitivně vyjádřili všichni přísedící u stolu.
- K měření *míry předluženosti obyvatel* (9.1.E) většina měst a obcí uvedla, že pro tento účel mají k dispozici občanské poradny. Jediná připomínka, která tady zazněla, se vztahovala

k metodě měření: místo analýzy trendu předluženosti obyvatel byla navržena identifikace toho, jak může reagovat obec na předluženost obyvatel. To by vyhovovalo i menším obcím.

- K indikátoru *Rovný přístup obyvatel ke vzdělávání* (9.2. B) zazněla jediná připomínka, že na to potřebují města a obce dotační programy.
- U indikátoru 9.3.A *Sociální bariéry* (týká se sociálně vyloučených lokalit) byla zmínka o nutnosti analýzy prostorovosti problému a doplnit jako cílovou hodnotu bezpečné město/obec.
- Indikátor 9.3.B *Spokojenost občanů s místem, ve kterém žijí* všichni přítomní považovali za důležitý. Jeden zástupce však upozornil na náročnost získání dat pro měření daného indikátoru, že čím dál méně středoškoláků je ochotno se angažovat do pomoci s rozdávaním dotazníků.
- Indikátoru 9.3.D *Komunikace mezi specifickými skupinami obyvatel* bylo navrženo, aby místo žádné cílové hodnoty byl uveden vývoj této komunikace.
- Jednotný pozitivní názor panoval ohledně indikátorů *Dobrovolnictví* (9.3.F) a *Kriminalita* (9.4.A), všichni souhlasili, že měření těchto indikátorů je přínosné.
- Indikátor 9.4.B. *Krizové řízení* se doplní o výše zmíněný indikátor 9.1.A.
- Komentář ohledně indikátoru 9.4.D *Domácí násilí* se vztahoval k doplnění možného zdroje dat – kromě Policie ČR také neziskové organizace, zabývající tímto problémem mohou poskytnout relevantní podklady na toto téma.

Dále následovala diskuse o pracovním seznamu zmíněných na začátku kapitoly klíčových ukazatelů udržitelného rozvoje pro města (tzv. ORP – obce s přenesenou působností), který byl každému z účastníků k dispozici. Důraz byl kladen zejména na deváté téma v seznamu - Sociální prostředí. Tabulka č. 3 znázorňuje klíčová témata a indikátory pro hodnocení oblasti Sociální prostředí na místní úrovni, které byly jednomyslně přijaty všemi přítomnými zástupci v rámci tohoto tématu.

Tabulka č. 3: Titulkové indikátory sociálního prostředí

Headline (ideální klíčový indikátor/klíčové téma)	Headline (klíčový indikátor z dostupných dat pro SO ORP)
Ohrožení chudobou	Podíl obyvatel využívajících dávky hmotné nouze Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (déle než rok) <i>Populace žijící pod hranicí chudoby před a po sociálních transferech</i>
Sociální exkluze	Podíl osob ve věku 18-24 let se základním vzděláním (<i>early school leavers from education and training</i>)
Sociálně-patologické jevy (kriminalita, hazard, domácí násilí ad.)	Počet násilných trestných činů v obci (lze disgregovat na počet zjištěných trestných činů a počet objasněných trestných činů) <i>Výskyt sociálně patologických jevů ve vzdělávacích zařízeních a službách</i>
Sociální služby	<i>Podíl výdajů na sociální služby (resp. na sociální preventivní programy) na celkovém rozpočtu obce</i>

Zdroj: podklad pro účastníky workshopu od Doc. PaedDr. Tomáš Hák, Ph.D., 2016.

Druhý workshop k hodnocení udržitelného rozvoje měst na místní úrovni v rámci diplomové práce byl uskutečněn 2. února 2017 v Praze. Ředitel NSZM Ing. Petr Švec přivítal účastníky a úvodem připomněl pravidla Auditů UR pro jednotlivé municipality a také při vyplňování přihlášek na obhajobu konkrétní kategorie. Téma, jemuž se workshop věnoval, bylo „*Audity udržitelného rozvoje (postup expertního hodnocení 2017)*“. Expertem tematické oblasti Sociální prostředí byl tenkrát ředitel Institutu pro sociální politiku a výzkum, z.s. Petr Wija, Mgr. Ph.D. Diskuse se zúčastnilo celkem 8 zástupců menších měst, obcí, městských částí a jedné místní akční skupiny. Doba trvání diskuse byla hodina a půl.

Autorkou byl zaznamenán větší počet pokročilejších municipalit, neboť většina účastníků již byla zařazena do kategorie „C“ nebo se o ní se v předchozím období snažila. Například, koordinátorka sociálních služeb Prahy 21 se zmínila, že mají rozvinutou pečovatelskou službu. Zástupkyně Prahy 8 uvedla, že již jako městská část mají za sebou tři audity a zdůraznila, že sebehodnocení municipality je dobrou startovní čarou. Zástupkyně MAS Rozkvět, z. s. se zmínila, že jsou aktivní od roku 2004, sdružují 30 obcí a patří do kategorie „C“. Zástupce Benešova nad Ploučnicí, též z kategorie „C“, pověděl, že mají vlastní koncepci bydlení.

Na tomto workshopu byla větší pozornost věnována odpovídání zástupci návodných otázek, které jsou nedílnou součástí Metodiky hodnocení udržitelných měst. Návodné otázky jsou určitým vodítkem pro analýzu stavu municipality při implementaci indikátorů udržitelného rozvoje. V oblasti sociálního prostředí byly vzneseny následující náměty:

- Návodná otázka u indikátoru 9.1 Vytvoření a zavádění programů prevence a zmírňování chudoby: 9.1.3 *Došlo ke snížení počtu sociálně potřebných domácností v obci?* Bylo zmíněno, že by bylo lepší, kdyby se deklarovalo ne snížení, ale vývoj počtu sociálně potřebných domácností v obci.
- 9.1.5 *Jak se vyvíjí předluženost obyvatel v obci? Existuje podpora obce nebo jiného subjektu v poradenství k problematice předluženosti?* Byly zmíněny připomínky směrem k tomu, že indikátor není směrodatný, nejde říct paušálně, čím víc poradenských aktivit, tím lépe. Jako řešení bylo navrženo přeformulovat indikátor na počet konzultací v oblasti předluženosti.
- 9.2.1 *Podporuje obec vznik a fungování mateřských center, která umožňují matkám snažší návrat do zaměstnání nebo zvyšování jejich kvalifikace v období čerpání rodičovské dovolené?* Něktými zástupci bylo uvedeno, že v jejich městech/obcích tento indikátor odbor sociálních věcí nesleduje, sleduje to spíše školní odbor, školské zařízení. Další zástupci se vyjádřili ve smyslu, že tento indikátor není u nich rozvinutý a touto problematikou se zabývají i zaměstnavatelé. Nakonec se usoudilo, že mateřská centra patří do oblasti volnočasových aktivit rodičů, a proto by měl být indikátor vypuštěn a přesunut do oblasti Vzdělávání a výchova.
- 9.2.2 *Monitoruje obec rovný přístup obyvatel ke vzdělávání minimálně ve školách a školských zařízeních zřizovaných obcí?* Někdo ze zástupců uvedl, že považuje tento indikátor za přínosný, např. pro sociálně vyloučené děti, snižují prahy, když školy berou děti z azylových domů. Většina zástupců se však shodla na tom, že indikátor patří do tematické oblasti Vzdělávání a výchova.
- 9.2.3 *Došlo ke zvýšení počtu bezbariérových budov – zejména budov úřadů, škol, obchodů a zařízení, poskytující služby a veřejných prostranství (chodníky v místech přechodů, bezbariérová úprava parků apod.) v obci?* Připomínka od měst a obcí se týkala problematiky financování, konkrétně se jednalo o potřebu investic na zvýšení počtu bezbariérových budov. Další názor se vztahoval k mapování bezbariérovosti, vytvoření map bezbariérovosti pro obyvatele.
- 9.2.4 *Zajišťuje obec nebo jiný subjekt podporu obyvatelům s důrazem na specifické skupiny (senioři, menšiny, sociálně znevýhodnění, lidé s nízkým stupněm vzdělání apod.) v obtížných situacích (např. linka pomoci, právní poradna, apod.)? Pokud ano, jakým způsobem jsou o této podpoře obyvatelé informováni?* První námět se týkal skutečnosti, že péče o zranitelné skupiny obyvatel vyžaduje reportovat poměr nabídky a poptávky, některé obce nejsou schopny si samy určit poptávku. Dalším námětem bylo, jestli město

na to dá finance, také osobní asistence je problém. Zazněl názor, že by měly neziskové organizace přispět v tomto problému finančně. Někdo vyjádřil myšlenku o nutnosti zavedení managementu komunitního plánování „*aby se zjistilo co je potřeba, co se udělalo, zda se cíle plní nebo ne*“.

- 9.2.E Podporuje obec nebo jiný subjekt v obci rodiny v možnosti sladit svou práci s rodinným životem (např. *dostatek jeslí, mateřských škol, kvalitních ZŠ, zájmové činnosti dětí*)? – zástupci bylo řečeno, že tento indikátor má dobrou datovou dostupnost, dá se to zjistit na úřadu, rovněž však bylo řečeno, že indikátor patří do tematické oblasti Vzdělávání a výchova.
- K návodné otázce 9.3.5 *Došlo v obci k poklesu stížností obyvatel na sociálně patologické jevy (bezdomovectví, výtržnosti, graffiti, drogy, gambling/herny, prostituce apod.)?* byl zmíněn návrh přesunout hazard do tematické oblasti Místní ekonomika a podnikání, neboť z ekonomického hlediska je hazard pro obec výhodný, přináší finance (zástupce uvedl částku cca 3 miliony Kč).

Rekapitulace výsledků diskuse předpokládá přesunutí tří okruhů sociálního prostředí do tematické oblasti Vzdělávání a výchova. Další, v kapitole neuváděné indikátory (dle Metodiky hodnocení udržitelných měst) a jejich návodné otázky byly přijaty bez jakýchkoliv připomínek. Všichni účastníci souhlasili s vysokou mírou důležitosti navržených indikátorů sociálního prostředí.

Třetí workshop se konal 20. února 2018 v Praze a věnoval se tématu: „*Zpracování Auditů udržitelného rozvoje v prostředí Místních akčních skupin*“. Workshop byl zaměřen hlavně na diskusi specifík místních akčních skupin v rámci realizace Auditů udržitelného rozvoje. Zvláštní důraz byl kladen na projednání relevantnosti návodných otázek a indikátorů, dostupnosti dat k jednotlivým tématům apod. Tento workshop byl pro práci zásadní, neboť v rámci MAS je sdružena celá řada malých obcí.

Ředitel NSZM ČR přivítal účastníky, úvodem všem poděkoval za účast a předal slovo expertce tematické oblasti Vzdělávání a výchova doc. RNDr. Svatavě Janouškové, Ph.D., která poskytla účastníkům všechny potřebné informace o posuzování jednotlivých indikátorů. Poté zástupci místních akčních skupin vytvořili skupinky u jednotlivých tematických stolů, každý z nich byl moderován jedním expertem/kou. Indikátory, navržené pro MAS zástupci měli k dispozici. Diskusi u tematického stolu Sociální prostředí vedla PhDr. Hana Geissler, působící ve Fondu dalšího vzdělávání a jejím předchozím zaměstnáním byl Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. Živou diskusi zaručil ředitel Národní sítě MAS Mgr. Petr Čáp. Zároveň se do diskuse velmi angažovali zástupce MAS Opavsko a MAS Rozkvět zahrady jižních Čech, o.s.

Na začátku diskuse byl zmíněn obecný přístup, a to je zavádění projektů pro osvětu v rámci MAS. Během diskuse byly zmíněny následující náměty, které jsou velmi relevantní pro malé obce, které jsou v rámci MAS sdruženy:

- Indikátor 9.1.A *Připravenost obce pro případ potřeby náhlé finanční pomoci obětem neštěstí* je později sloučen s indikátorem 9.4.B *Krizové řízení obce* a podle míry významnosti zůstává indikátor na prvním místě.
- Všichni zástupci jednoznačně podpořili indikátory, týkající se zajištění obcí sociálního bydlení.
- K indikátoru 9.1.E *Vývoj počtu předlužených osob (mapa exekucí)* byl zmíněn námět, že kromě dat poradenských center se dá sledovat i výčet aktivit na toto téma (např. odborný seminář, výzva, atd.).
- Indikátor 9.2.A *Podpora sociální inkluze v území MAS ze strany MAS a sladění rodinného a pracovního života sleduje vznik a fungování mateřských center* – byla navržena genderově korektní formulace indikátoru: místo mateřských zavést rodinná centra.
- 9.2.2 *Rovný přístup obyvatel ke vzdělávání, který monitoruje rovný přístup různě handicapovaných a sociálně vyloučených dětí a mládeže v obci ke vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných obcí* byl změněn na rovný přístup různě handicapovaných a sociálně vyloučených žáků MAS. Zároveň jako cílová hodnota byl doplněn výčet aktivit, opakované aktivity.
- Jako nástroje byly k indikátoru 9.2.C *Hlavní opatření bezbariérové mobility v území* doplněny mobilní týmy.
- U indikátoru 9.2.D *Podpora péče o zranitelné skupiny obyvatel* byl uveden námět ke změně formulace specifické skupiny na potřebné skupiny. Zároveň byla zmíněna nutnost zavedení terénních služeb a komunitního plánování.
- Jako nový indikátor do oblasti Zajištění rovného přístupu k veřejným službám a snižování sociální nerovnosti zástupci všech zúčastněných MAS byl schválen indikátor 9.2.6 *Domácí služby*, který monitoruje kvalitu domácí preventivní péče, neformální péče, pečovatelské služby.
- 9.3.C *Zájem obyvatel o veřejné dění v MAS (participace ve volbách)* – zazněla zmínka ohledně doplnění o komunitní aktivity, zajišťující sledování účasti obyvatel ve veřejném dění.
- 9.3 D *Existence sociálních bariér v obci a jejich odstraňování (komunikace)* – zástupci MAS diskutovali o tom, že je důležitá organizace komunitních akcí pro

všechny potřebné skupiny bez rozlišování konkrétních specifických skupin. Problém nastává ve chvíli, kdy potřebný obyvatel patří do několika specifických skupin (např. zdravotně postižený důchodce, atd.) a neví, do které skupiny se má přihlásit. Z tohoto důvodu je pak náročné vyhodnocení datové dostupnosti.

- U indikátoru 9.3.F *Dobrovolnická centra v obci* došlo k odlišnému porozumění zástupci pojmu „dobrovolnictví“. Část zástupců uvedlo, že se jedná o dobrovolné činy v širokém smyslu slova, např. zřízení fotbalového hřiště pro všechny v obci, ale také pro sebe nebo myslivec, který dobrovolně chová srnčí ve vlastním zájmu, aby ho později odstřelil. Většina zástupců se však přihlásilo k užšímu pojmání dobrovolnictví, zahrnující všechny akce prospěšné pro obec jako celek, např. výpomoc v nemocnici, domu pro seniory, atd.
- Indikátor 9.4.1 *Vývoj trestných činů v území MAS + domácí násilí* se zhodnotil jako důležitý. Z důvodu významnosti bylo domácí násilí vyčleněno do samostatného indikátoru.
- K indikátoru 9.4.5 *Prevence kriminality* byly navrženy nástroje, jako je domovník, asistent prevence kriminality.
- Indikátor 9.4.B *Krizové řízení obce*, sledující schopnost obce rychle a účinně řešit situaci po přírodních katastrofách nebo průmyslových haváriích, jak bylo zmíněno výše, byl sloučen s indikátorem 9.1.A a z důvodu vysoké míry významnosti je daný indikátor posunut na první místo.

Akce byla realizována v rámci projektu NSZM ČR s názvem „*Spolupráce obcí ke zvýšení kvality veřejné správy za pomoci metody MA21*“.

3.3.2 Kulatý stůl Česká republika 2030

Dne 14. listopadu 2017 v Praze se konalo setkání tvůrců Strategického rámce České republiky 2030 s odbornou veřejností s cílem představení dokumentu a diskuse o možnostech jeho implementace na místní úrovni.

Setkání pořádal Odbor pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády. Kulatého stolu se zúčastnilo přibližně 80 lidí, mezi něž patřili zástupci místní státní správy a samosprávy, soukromého sektoru, univerzit a vysokých škol, nevládních organizací a také občané, jimž není trvale udržitelný rozvoj země lhostejný. Kulatý stůl Strategického rámce Česká republika 2030 poskytl příležitost pro odbornou a laickou veřejnost zúčastnit se procesu diskuse ohledně dokumentu s jeho tvůrci, vyjádřit svůj postoj vůči konkrétním opatřením a podělit se svými zkušenostmi a problémy v jednotlivých oblastech.

Při vchodu do místnosti byl každý účastník přivítán pracovnící Odboru pro udržitelný rozvoj, která každému nabídla vybrat si dvě témata, ke kterým by se chtěl dotýčný vyjádřit u tematických stolů nebo měl o téma zájem. Z šesti témat v rámci Strategického rámce Česká republika 2030 pro účel diplomové práce autorka zvolila témata 1. Lidé a společnost a 4. Obce a regiony. Kulatý stůl samotný se skládal ze dvou částí: první „přednášková“, na níž ředitel Odboru pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády Mgr. Jan Mareš přivítal všechny účastníky a úvodem představil státní dokument Strategický rámec Česká republika 2030 a druhá „diskusní“, během níž se probíraly problémy municipalit a opatření implementace strategického rámce.

V první části byly představeny cíle, jednotlivé oblasti a opatření implementace na lokální úrovni v rámci ČR 2030. Zástupce pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády se mimo jiné zmínil, že se jedná o dlouhodobý nadresortní strategický rámec, v němž byly zohledněny globální megatrendy a mezinárodní závazky (např. Agenda 2030). Současný Strategický rámec ČR 2030 je novým paradigmatem a orientačním bodem (tzv. majákem) pro krajské a obecní strategie.

Dále ředitel Odboru pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády předal slovo kolegyni Mgr. et Mgr. Anetě Haimannové, vedoucí Oddělení sekretariátu Rady vlády pro udržitelný rozvoj, která uvedla informace ohledně indikátorové sady pro Strategický rámec ČR 2030. Celkový počet vybraných indikátorů v sadě je 180 a při jejich výběru se vycházelo z indikátorů Agendy 2030 s přihlédnutím k národním specifickým České republiky. Rovněž bylo zmíněno, že se aktuálně věnují zpracování indikátorů kvality života pro Českou republiku, inspirovaných metodikou OECD. Také bylo uvedeno, že Zpráva o kvalitě života a její udržitelnosti je publikována za každé dva roky platnosti dokumentu. Indikátory kvality života by měly být zveřejněny na jaře 2018.

Během akce měla autorka příležitost mluvit s Mgr. et Mgr. Anetou Haimannovou. Po seznámení se s tématem diplomové práce, Mgr. et Mgr. Aneta Haimannová, se ochotně nabídla poskytnout pro inspiraci a účely diplomové práce pracovní verze indikátorových sad kvality života, které zpracovávají 11 expertních skupin podle tematických oblastí: 1) příjem a bohatství, 2) zaměstnanost, 3) bydlení, 4) zdraví, 5) sladování pracovního a soukromého života, 6) vzdělání, 7) mezilidské vztahy, 8) občanská angažovanost a dobré vládnutí, 9) životní prostředí, 10) bezpečnost, 11) osobní pohoda (Well-being).

Druhá část kulatého stolu byla zaměřená na diskusi u jednotlivých tematických stolů. Setkání probíhalo ve formátu World-Café⁵.

Garantem tematické oblasti Lidé a společnost byl Mgr. Milan Maděra, analytik v Odboru pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády, zároveň redaktor této kapitoly o sociálním pilíři udržitelného rozvoje. Každému z účastníků u tematického stolu byla k dispozici tištěná verze Strategického rámce ČR 2030 a také další podklady. Garant tematické oblasti měl podobnou roli jako expert na workshopech NSZM ČR. Nejdříve byla garantem představena problematika tématu Lidé a společnost a specifické cíle v dané oblasti. Dále byli účastníci vybízeni k diskusi svých problémů. Zástupce Prahy 10 se zmínil, že se obyvatelé městské části dlouho potýkají s problémem hluku ze silniční dopravy. Dalším problémem, který se na diskusi řešil, byla oblast vzdělávání. Konkrétně se jednalo o nedostatek kvalifikovaných učitelů v oblasti udržitelného rozvoje. Dotyčná osoba mohla porovnat český systém vzdělávání s francouzským, jelikož v tu dobu studovala ve Francii. Většina zástupců podpořila myšlenku toho, že by se předmět Udržitelný rozvoj země a světa měl vyučovat nejenom na středních školách, ale mělo by se to vysvětlovat dětem od malička. Dále byly diskutovány problémy sociální a genderové nerovnosti, důležitost rozvoje společnosti zbavující se askriptivních znaků, problematika sociální mobility, tj. posunutí individua ve stratifikačním systému. Byl zmíněn princip subsidiarity, která má vliv na míru občanské angažovanosti na lokální úrovni. Garant tématu zaznamenával všechny zmíněné během diskuse problematická témata na papír. Diskuse trvala cca jednu hodinu. Dále se autorka přesunula do jiné místnosti, kde se konala druhá diskuse na téma Obce a regiony.

Expertem u druhého tematického stolu byl samotný ředitel Odboru Úřadu vlády Mgr. Jan Mareš. Tematické oblasti se zúčastnili zástupci jednotlivých měst, obcí, krajů, českých asociací a organizací. Jelikož základním předpokladem pro rozvoj komunit v obcích a regionech je rozvinutá infrastruktura (doprava, ale také oblast zdravotní a sociální), vznesla se otázka poskytování klíčových veřejných služeb a jejich dostupnosti. Dále dostupnost zdravotních a vzdělávacích zařízení veřejnou dopravou. Zároveň se diskutoval problém nedostatku hasičů v obci, dostupnost pošt veřejnou dopravou a sociální služby. Zmíněna byla důležitost oživování městských jader a také rozvoj Smart Cities. Zmíněn byl nexus tří problémů: dopravní obslužnosti, dostupnosti klíčových služeb a kvality sociálních služeb. Všichni účastníci se rovněž shodli na tom, že má významnou roli zavedení kvalitní integrované strategie a také komunitně podporovaný místní rozvoj. Někdo z účastníků se zmínil o tom, že vyšší orgány nedohlédnou na splnění požadavků na lokální úrovni, nejsou proto

---

⁵ interaktivní a participativní formát, který umožňuje zapojení širokého spektra účastníků [www.vlada.cz].

místními občany respektovány. Hodně se probírala regionální politika a tlaky na územní plány municipalit ze strany vyšších orgánů. Další problém hlavně menších měst a obcí spočíval v odchodu mladých lidí do větších měst (vylidňování města/obce) a související s tím požadavky na rodinné domy v obci. Místopředseda města Železný Brod se vyjádřil, že problémem pro město je zrušení některých institucí, například finančního úřadu, a jejich přesunutí do většího města (Jablonce nad Nisou). Zároveň všichni účastníci souhlasili s tím, že je dobrá spolupráce mezi městy/obci a státem v oblasti metodické podpory. Všechny náměty byly pečlivě zaznamenány ředitelem Odboru pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády České republiky.

Navštívené workshopy a kulatý stůl Strategického rámce Česká republika 2030 přispěly k lepšímu porozumění problematice sociálního prostředí na lokální úrovni.

3.4. Návrh indikátorové sady

Dalším krokem je vytvořit vlastní sadu indikátorů pro hodnocení sociálního prostředí v rámci vymezení z teoretické části práce na základě analýzy různých sad na třech úrovních (globální, národní a lokální) a s využitím poznatků specifik malých obcí jak z rešeršní části práce, tak i z výsledků nezúčastněného pozorování.

Tabulka č. 4 znázorňuje návrh indikátorové sady sociálního prostředí, vypovídající o tematické oblasti v rámci sociálního prostředí, následuje název indikátoru, jeho definice a cílová hodnota. Návrh obsahuje 6 tematických oblastí a 23 indikátorů.

Tabulka č. 4: Návrh indikátorové sady

Sociální prostředí TEMATICKÁ OB- LAST	Název indikátoru	Definice indikátoru	Cílová hodnota
1. Dostupnost služeb, bydlení a doprava do zaměstnání	1.1. Existence základních služeb v obci: - obchod - mateřská škola - základní škola - praktický lékař pro děti a dorost - praktický lékař pro dospělé - lékárna - pošta	Indikátor popisuje dostupnost/nedostupnost vyjmenovaných služeb v obci. V případě obchodu a činnosti praktického lékaře pro děti a dorost, resp. dospělé uvést i časovou dostupnost ve dnech v týdnu	Dostupnost všech těchto služeb v přiměřeném rozsahu
	1.2. Dostupnost základních služeb veřejnou dopravou	Indikátor uvádí počet spojů, které umožňují občanům obce dosáhnout služeb v průběhu pracovních dnů	Přiměřený počet spojů v průběhu dne, které

Sociální prostředí TEMATICKÁ OB- LAST	Název indikátoru	Definice indikátoru	Cílová hodnota
	(pozn. indikátor je zaváděn tehdy, pokud základní služby v obci nejsou pokryty)		umožňují občanům dosáhnout základních služeb
	1.3. Dostupnost dalších služeb v obci: - agenda spadající pod činnost MÚ v rozsahu ORP - sociální služby - kulturní akce – kino, divadlo - pohostinství	Indikátor popisuje dostupnost/nedostupnost vyjmenovaných služeb v obci	Dostupnost všech těchto služeb v přiměřeném rozsahu
	1.4. Dostupnost dalších služeb veřejnou dopravou (pozn. indikátor je zaváděn tehdy, pokud základní služby v obci nejsou pokryty)	Indikátor uvádí počet spojů, které umožňují občanům obce dosáhnout služeb v průběhu pracovních dnů	Přiměřený počet spojů v průběhu dne, které umožňují občanům dosáhnout dalších služeb
	1.5. Doprava občanů do zaměstnání veřejnými spoji a jejich dostupnost	Indikátor sleduje pokrytí dopravy k hlavním zaměstnavatelům v obci veřejnou dopravou (může se jednat o kombinaci dopravy zajištěné různými subjekty)	Možnost v každém ročním období dosáhnout zaměstnání
	1.6. Dostupnost bydlení v obci (pozn.: indikátor je zaváděn tehdy, pokud se obec „vyliďňuje“)	Indikátor sleduje, zda je v obci dostupné bydlení z hlediska výše nájmu nebo cen nemovitostí a činí z hlediska dostupnosti bydlení taková opatření, aby nedocházelo k vyliďňování obce, případně aby obec byla atraktivní pro nastěhování nových obyvatel	Zastavení vyliďňování obce, nebo zvýšení počtu obyvatel obce způsobené nabídkou dostupného bydlení
2. Prevence a zmírňování chudoby ⁶ a sociálního vyloučení v obci	2.1. Počet domácností ohrožených chudobou a sociálním vyloučením na území obce	Indikátor sleduje vývoj počtu domácností, které jsou definovány jako chudé, které se pohybují na hranici chudoby a sociálního vyloučení.	Snížování počtu domácností ohrožených chudobou a sociálním vyloučením

⁶ Chudoba je chápána jako nedostatek peněz a je měřena buď jako nízký příjem nebo neadekvátní výdaje. Nedostatek ekonomických zdrojů a takto definována je důležitou příčinou sociálního vyloučení do té míry, nakolik nedostatek těchto zdrojů zabraňuje účasti na životě společnosti [United Nations Statistics Division, 2005].

Sociální prostředí TEMATICKÁ OB- LAST	Název indikátoru	Definice indikátoru	Cílová hodnota
	2.2. Zajištění sociálního bydlení na území obce	<p>Indikátor sleduje, zda obec zajišťuje v obci sociální bydlení, či zda na území obce působí organizace (například nezisková organizace) zajišťující tento typ bydlení.</p> <p>Sociální (dotované) bydlení přitom vychází z některého z následujících parametrů:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) pronájem je vypočítaný podle příjmů domácnosti; b) výše nájemného je omezena na nižší než tržní úroveň; c) přidělení bydlení závisí na úřadech a na splnění určitých sociálních kritérií, které bydlení činní ekonomicky dostupnější 	Vyvážená nabídka a poptávka po sociálnímu bydlení
	2.3. Zajištění bezplatného poradenství obyvatelům obce v oblasti zlepšení jejich životní situace	Indikátor sleduje širokou škálu poradenské činnosti zajišťované obcí nebo dalšími organizacemi, které v obci buď působí, nebo zprostředkovávají pro obec tento typ služeb. Poradenství se dotýká široké škály problémů souvisejících s chudobou – např. programy pro zlepšení finanční gramotnosti, pomoc při oddlužování domácností, asistence při získávání různých forem podpory, pomoc při hledání zaměstnání	Vyvážená nabídka a poptávka v rámci poradenství
3. Bezpečnost v obci	3.1. Azylové bydlení	Indikátor sleduje schopnost obce nebo jiných organizací na území obce (např. charita) zajistit sociální bydlení na dobu přechodnou pro oběti domácího násilí, oběti přírodních nebo průmyslových katastrof nebo lidem v jiné tíživé životní situaci	Schopnost zajištění azylového bydlení v případě nouze pro obyvatele obce
	3.2. Počet kriminálních činů na území obce	Indikátor sleduje vývoj v počtu kriminálních činů na území obce členěný podle typů kriminálních činů	Klesající trend až úplné vymezení všech

Sociální prostředí TEMATICKÁ OB- LAST	Název indikátoru	Definice indikátoru	Cílová hodnota
		(vraždy, násilné trestné činy, krádeže)	druhů kriminální činnosti
	3.3. Pocit bezpečnosti obyvatel na území obce	Indikátor sleduje subjektivní pocity obyvatel v obci z hlediska bezpečnosti	Dosažení vyššího pocitu bezpečnosti obyvatel
	3.4. Poradenská podpora specifickým skupinám obyvatel (senioři, rodiče samoživitelé, sociálně znevýhodnění lidé) v tíživých životních situacích – linka pomoci, právní poradna (pozn. poradenství v oblasti chudoby je řešeno specificky v indikátoru 2.3.)	Indikátor sleduje širokou škálu poradenské činnosti zajišťované obcí nebo dalšími organizacemi, které v obci buď působí, nebo zprostředkovávají pro obec tento typ služeb. Poradenství se dotýká široké škály problémů souvisejících s běžnými složitými životními situacemi – např. zajištění péče o občany, kteří se o sebe nedokáží postarat, poradenství v případě ohrožení občana trestnou činností jiného občana, poradenství v oblasti domácího násilí	Vyvážená nabídka a poptávka v rámci poradenství
4. Život v obci, vazba na další obce v regionu	4.1. Společenský život v obci	Indikátor sleduje události v obci a činnost různých typů projektů, iniciativ, organizací a spolků, které umožňují všem skupinám obyvatel obce podle jejich vlastního zájmu být členy komunity obce	Vyvážená nabídka aktivit pro všechny cílové skupiny v obci
	4.2. Spolupráce s obcemi v regionu	Indikátor sleduje míru zapojení obce do spolupráce v rámci projektů, místních akčních skupin a dalších iniciativ	Bez cílové hodnoty
	4.3. Občanská participace a volební účast obyvatel	Indikátor sleduje míru účasti občanů ve veřejném dění i v politickém životě obce	Bez cílové hodnoty
	4.4. Dobrovolnictví	Indikátor sleduje podíl osob, zapojených do dobrovolné činnosti alespoň jednou za rok	Bez cílové hodnoty
5. Spokojenost obyvatel s občanskou vybaveností v obci, hodnocení činnosti samosprávy	5.1. Spokojenost s veřejnými službami, které jsou zpravidla zajišťovány samosprávou obce a jejich výkon nezávisí přímo na počtu obyvatel obce (odvoz odpadu, veřejné osvětlení, péče o drobné památky, péče	Indikátor sleduje subjektivní vnímání spokojenosti či nespokojenosti s určitými službami	Bez cílové hodnoty

Sociální prostředí TEMATICKÁ OB- LAST	Název indikátoru	Definice indikátoru	Cílová hodnota
	o veřejná prostranství, údržba silnic a ulic)		
	5.2. Spokojenost s veřejnými službami, obvykle v kompetenci samosprávy jako např. sportovní a kulturní vyžití, dětská hřiště, apod.	Indikátor sleduje subjektivní vnímání kvality veřejných služeb, které jsou silně závislé na populační velikosti obce	Bez cílové hodnoty
	5.3. Spokojenost se soukromými nebo veřejnými službami, jako je obchod, restaurace, veřejná doprava, zdravotní služby	Indikátor sleduje subjektivní vnímání kvality soukromých a veřejných služeb, provozované zpravidla bez účasti samosprávy obce, jejichž provoz je silně závislý na velikosti obce	Bez cílové hodnoty
	5.4. Spokojenost s kvalitou škol (základní a mateřská) – specifické služby, jejíž provoz je silně regulován zákonem ⁷	Indikátor sleduje subjektivní vnímání kvality škol obyvateli obce	Bez cílové hodnoty
6. Důvěra a pospolitost v obci	6.1. Míra důvěry vůči obyvatelům vlastní obce	Indikátor sleduje, zda mezi obyvateli obce převažuje důvěra	Bez cílové hodnoty
	6.2. Míra pospolitosti obyvatelů obce	Indikátor, sleduje do jaké míry se lidé v obci drží spolu	Bez cílové hodnoty

Zdroj: Vlastní zpracování, 2017.

Tento návrh indikátorové sady sociálního prostředí pak bude diskutován s expertem na indikátory sociálního prostředí, ředitelem Národní sítě Místních akčních skupin ČR a zástupci vybraných malých obcí v rámci polostrukturovaných rozhovorů v další kapitole.

3.5. Interpretace výsledků rozhovorů

Tato kapitola se zabývá interpretací výsledků provedených polostrukturovaných rozhovorů. V rámci etiky výzkumu byl vytvořen formulář informovaného souhlasu, s nímž byl každý respondent před zahájením rozhovoru seznámen. Formulář informovaného souhlasu (Příloha č. 3) obsahuje stručné informace o výzkumu, tématu diplomové práce, cíli výzkumu a zpracovateli. Zároveň je tam zmíněno, že výstupy rozhovorů budou použity pouze pro

⁷ [Bernard a kol., 2011: 161].

účely této diplomové práce. Dále jsou nabídnuty tři řádky k doplnění jména, pracovní pozice a obce (města), kde respondent působí. Dále je požadán souhlas respondenta s využitím výzkumného rozhovoru v diplomové práci a uvedením osobních údajů. Míru otevřenosti si mohou respondenti vybrat ze tří možností označením: buď jméno a funkci, pouze funkci (pracovní pozici) nebo rozhovor bude pořízen anonymně.

Rozhovory, jež se odehrály v Praze na osobním setkání byly navíc respondenty podepsány. Ostatním respondentům byl formulář informovaného souhlasu vždy před konáním samotného rozhovoru zaslán prostřednictvím elektronické pošty s požadavkem pečlivého prostudování. Vzhledem k omezené časové kapacitě zástupců malých obcí byl akceptován ústní souhlas ze strany respondentů (u starostky malé obce Zbyslavice) nebo též vyplnění formuláře bez podpisu (zástupkyně obce Křižánky). Výjimkou jsou starostové dvou malých obcí: Křižánky a Pištín, kteří našli čas na podepsání souhlasu a zaslali ho zpět prostřednictvím elektronické pošty.

Celkem bylo osloveno osm respondentů, z nichž jeden (zástupce malé obce Březina) se nemohl zúčastnit rozhovoru z důvodu nedostatku časové kapacity, další dva (zástupci malých obcí Velký Beranov a Koleč) se nakonec neozvali. Výzkumu se zúčastnilo celkem sedm respondentů: expert na indikátory sociálního prostředí, ředitel Národní sítě MAS ČR a pět respondentů ze třech obcí (obec Křižánky byla zastoupena třemi respondenty). Doba trvání každého rozhovoru byla přibližně hodina a půl.

3.5.1 Rozhovor s expertem

První polostrukturovaný rozhovor se uskutečnil 13. února 2018 v Praze s expertem na indikátory sociálního prostředí Petrem Wijou, Mgr. Ph.D. Pan Wija působil na Ministerstvu práce a sociálních věcí, na Ministerstvu zdravotnictví ČR a momentálně je ředitelem Institutu pro sociální politiku a výzkum, z. s. Nejprve autorka představila respondentovi téma práce, cíl a postup výzkumného procesu. Zároveň byl podepsán informovaný souhlas.

Při setkání doktor Wija se detailně seznámil s návrhem indikátorové sady. Poté byla zahájena diskuse k jednotlivým oblastem, respektive indikátorům. Po tomto seznámení pan ředitel konstatoval, že témata 4 a 6 velmi souvisí. Tím pádem by bylo možné určité indikátory sloučit do jednoho tématu.

Během diskuse respondentem byly zmíněny následující náměty:

- první téma Dostupnost služeb, bydlení a doprava do zaměstnání bylo ohodnoceno jako velice důležité. Dostupnost k ekonomickým aktivitám a vybavenost obce jsou podle pana Wijy klíčové pro malé obce. Indikátor 1.1. *Existence základních služeb*

v obci pan doktor doporučil doplnit o služby zubaře. Rovněž se respondent zmínil o běžných praktikách v malých obcích, kdy kumulují služby pošty a banky do jednoho zařízení.

- Další připomínkou bylo zařazení sociálních služeb do kategorie základních služeb, tudíž sociální služby přemístit z 1.3. do 1.1.
- K výčtu kulturních akcí bylo uvedeno, že nejsou tak důležitá zařízení jako spíše možnost kulturního vyžití obecně a proto v obci nemusí být nutně divadlo. Naopak do výčtu bylo doporučeno zařadit také farmářské trhy, které podle názoru respondenta hrají důležitou roli v malé obci.
- U indikátoru 1.3. *Dostupnost dalších služeb v obci (pohostinství)* byla doporučena formulace hospoda (restaurace) jelikož hospoda na venkově mimo jiné hraje velkou roli v společenském životě lidí.
- Dále respondent upozornil na důležitý aspekt, že je nutné rozlišovat malé obce podle vzdálenosti od centra nebo většího města. Malé obce v periferní oblasti budou mít větší motivaci zlepšovat dopravní dostupnost a občanskou vybavenost v obci.
- Bylo zmíněno, že indikátor 2.2. *Zajištění sociálního bydlení na území obce* není úplně přehledný, sociální bydlení by mělo být rozděleno podle různých cílových skupin, např. domy pro seniory, atd.
- Ke konceptu bydlení bylo doporučeno doplnit zdravotní aspekt (podporované bydlení), konkrétně se může jednat o zajištění pečovatelských služeb, zavedení terénní sociální práce nebo terénní služby, například zajištění příjezdu sociálního pracovníka jednou týdně pro pomoc důchodcům zajít k lékaři, zajištění dovozu jídla, zajištění hlídání v domech seniorů a lidí se zdravotním postižením apod.
- Dalším námětem bylo doplnit sociální služby o opatrovnictví, což je problém všech obcí obecně.
- *Azylové bydlení* je podle názoru respondenta dobré přesunout do 2.2. *Zajištění sociálního bydlení na území obce*.
- Indikátor *Společenský život v obci* velice souvisí s pořádanými kulturními akcemi v obci, doporučeno bylo přemístění z 4.1. do 1.3. ke kulturním akcím.
- K indikátoru 4.2. *Spolupráce s obcemi v regionu* byl uveden integrovaný projekt jednotlivých malých obcí s MAS apod.
- Indikátory 4.3. *Občanská participace a volební účast obyvatel* a 4.4. *Dobrovolnictví* z důvodu významné provázanosti byly navrženy k přesunutí do tématu č. 6 Důvěra a pospolitost.

- Páté téma Spokojenost obyvatel s občanskou vybaveností v obci, hodnocení činnosti samosprávy bylo navrženo k přesunutí k prvnímu tématu Dostupnost služeb, bydlení a doprava do zaměstnání jako doplňující subjektivní sebereflexe těchto indikátorů.
- Podle respondenta důvěra mezi občany je v malé obci velmi důležitá, také je součástí implementace „dobrého vládnutí“. Připomínka se týkala návrhu na doplnění indikátoru 6.3. *Míra důvěry ve stát a samosprávu*.
- Do indikátoru 6.2. *Míra pospolitosti obyvatelů obce* bylo v rámci lepšího měření míry pospolitosti v obci navrženo uvést Pořádání kulturních akcí. Jedná se o modifikovaný indikátor, původně patřící do 1.3. *Dostupnost dalších služeb v obci: kulturní akce*.
- Na závěr respondent doporučil změnit pořadí jednotlivých témat v rámci návrhu podle významnosti/palčivosti jednotlivých témat pro malou obec (tzv. „Maslow naopak“):
  - 1) Dostupnost služeb, bydlení, doprava do zaměstnání (občanská vybavenost).
  - 2) Spokojenost obyvatel s občanskou vybaveností v obci, hodnocení činnosti samosprávy.
  - 3) Důvěra a pospolitost v obci.
  - 4) Život v obci, vazba na další obce v regionu.
  - 5) Prevence a zmírňování chudoby a sociálního vyloučení.
  - 6) Bezpečnost v obci.

3.5.2 Rozhovor s ředitelem NS MAS ČR

Další řízený rozhovor byl poskytnut ředitelem Národní sítě Místních akčních skupin Mgr. Petrem Čápem 20. února 2018 v Praze. Respondent působil v Agentuře sociálního začleňování Úřadu vlády České republiky. Národní síť Místních akčních skupin sdružuje cca 166 MAS po celé České republice. Po podepsání informovaného souhlasu si respondent pečlivě prošel všechna témata a také se mu jevila některá témata jako podobná.

Během diskuse zazněly následující komentáře a připomínky k sadě:

- Podle názoru respondenta je dostupnost základních služeb zásadní pro funkčnost obce.
- V poznámce u indikátoru 2.2. *Zajištění sociálního bydlení na území obce* je uvedeno, že „Sociální (dotované) bydlení vychází z některého z následujících parametrů.“

Respondent doporučil změnit pořadí podle významnosti a jako první parametr umístit c) „*přidělení bytů závisí na úřadech a na splnění určitých sociálních kritérií, které bydlení činní ekonomicky dostupnější*“, má to dle respondenta lepší koncepci.

- K indikátoru 2.3. *Zajištění bezplatného poradenství obyvatelům obce v oblasti zlepšení jejich životní situace* bylo doporučeno doplnit bezplatné sociální služby – doprovod, asistenci, dovoz jídla, zdravotní péči.
- Indikátor 3.1. *Azylové bydlení* bylo navrženo k přesunutí do 2.2. *Zajištění sociálního bydlení na území obce*.
- Čtvrtá tematická oblast: Život v obci, vazba na další obce v regionu byla navržena ke sloučení s šestou oblastí: Důvěra a pospolitost v obci. Zároveň byla zmíněna diverzifikace akcí v obci, vedoucí k pospolitosti.
- Vzhledem ke skutečnosti, že indikátor 4.2. *Spolupráce s obcemi v regionu* úzce souvisí s úrovní pospolitosti v obci, respondent doporučil sledovat tento indikátor v tematické oblasti 6. Důvěra a pospolitost v obci.
- Další doporučení se týkalo doplnění indikátoru 4.2. *Spolupráce s obcemi v regionu* o podporu komunitní práce, zajištěnou komunitním organizátorem. Jako indikátor bylo navrženo sledovat počet a typ akcí.
- U indikátoru 4.3. *Občanská participace a volební účast obyvatel* respondent doporučil monitorovat počet lidí v politické straně. Jako efektivní nástroj bylo zmíněno participativní rozpočtování (Town hall public budget)⁸.
- Podle názoru pana Čápa musí být dobrovolnictví systémovou činností, ztotožňuje se tak s užším pojetím dobrovolnictví. Zajímavým námětem u indikátoru 4.4. *Dobrovolnictví* byla úvaha o zavedení profesionálního dobrovolnictví v obcích (podpořit smlouvy mezi organizátorem a dobrovolníkem). Kupříkladu, nejznámější organizací v České republice, zabývající se profesionálním dobrovolnictvím je HESTIA.
- Tematickou oblast 6. Důvěra a pospolitost v obci bylo navrženo doplnit o indikátor 6.3. *Míra důvěry vůči samosprávě*.

Podle respondenta optimální počet indikátorů sociálního prostředí pro malou obec s tím, že bude ochotna podstoupit celý proces, je 20 indikátorů. Respondent se rovněž zmínil užitečnost této sady indikátorů pro implementaci v praxi a projevil zájem o její získání po publikování práce.

---

⁸ Participativní rozpočet je procesem přímé a dobrovolné demokracie, v rámci kterého mohou obyvatelé určitého místa (sousedství, čtvrti, obce, města) či členové komunity diskutovat a rozhodovat o využití části rozpočtu [www.participativnirazpocet.cz].

3.5.3 Rozhovor se zástupci malé obce Křižánky

Křižánky jsou malou obcí v kraji Vysočina s 377 obyvateli. Obec je držitelem kategorie „B“ a sleduje vlastní indikátory, mezi něž v sociální oblasti patří spokojenost obyvatel s místním společenstvím, účast v komunálních volbách, vyjížděka obyvatel za prací, počet dětí navštěvujících místní mateřské a základní školy, doprava dětí do škol, podpora občanských sdružení a spolků [www.obeckrizanky.cz].

Polostrukturovaný rozhovor se starostou malé obce Křižánky Ing. Mgr. Janem Sedláčkem, sociální pracovnící Mgr. Kateřinou Sedlákovou a garantkou lokální koncepce sociálního bydlení Mgr. Renatou Basovníkovou, se uskutečnil 27. února 2018 prostřednictvím aplikace Skype. Pan starosta je zároveň první místopředseda Sdružení místních samospráv České republiky.

Během diskuse zazněly následující náměty k indikátorové sadě:

- u prvního indikátoru 1.1. *Existence základních služeb v obci – základní škola*, bylo doporučeno rozlišit základní školy v obci na první a druhý stupeň.
- Služby zubaře byly doplněny do indikátoru 1.1. *Existence základních služeb v obci*.
- Pan starosta také doporučil rozlišovat malé obce nedaleko od měst a malé obce na okraji (periferní oblasti).
- Indikátor 1.2. *Dostupnost základních služeb veřejnou dopravou* byl respondenty upřesněn, že se jedná o dostupnost ve všech ročních obdobích, závisí na tom míra údržby komunikací.
- Do indikátoru 1.3. *Dostupnost dalších služeb v obci* bylo navrženo doplnit o kostel. Zároveň byla zmíněná připomínka v oblasti sledování tohoto indikátoru. Původní definici indikátoru bylo doporučeno upravit následovně: *Indikátor popisuje dostupnost/nedostupnost vyjmenovaných služeb v obci ve vzdálenosti 20 km od sídla městského úřadu*.
- Sociální pracovníce se zmínila, že v souvislosti se stárnutím populace a zvýšením problémů v této oblasti, by posunula sociální služby v obci z indikátoru 1.3. do základních služeb (indikátor 1.1.).
- Ke kulturním akcím v rámci indikátoru 1.3. respondentkami byly navrženy k doplnění volnočasové aktivity jako například rodinné centrum, aktivity pro děti, tábory, hlídání dětí, dětské zájmové kroužky.
- Námět k indikátoru 1.5. *Doprava občanů do zaměstnání veřejnými spoji a jejich dostupnost* se týkal skutečnosti, že je potřeba zohlednit jak na sebe navazují spoje a zda je dostupný přímý spoj.

- Indikátor 1.6. *Dostupnost bydlení v obci* je velice aktuální zejména pro malou obec Křížánky, která se potýká s problémem výkupů nemovitosti nerezidenty obce pro obdobnou rekreaci na chalupách a tím pádem chybí dostupné bydlení pro místní obyvatele obce. Tím pádem je tento indikátor pro malou obec podstatný.
- Indikátor 2.1. *Počet domácností ohrožených chudobou a sociálním vyloučením na území obce* je podle respondenta pro malou obec důležitý. Problém spočívá v nedostupnosti dat pro zjištění tohoto indikátoru. Řešením však může být přeformulování indikátoru na *Odhad počtu domácností ohrožených chudobou a sociálním vyloučením na území obce*.
- K indikátoru 2.3. *Zajištění bezplatného poradenství obyvatelům obce v oblasti zlepšení jejich životní situace* bylo autorkou upřesněno, že se jedná o sít'ování partnerů, zajištění jak obcí samotnou, tak i iniciaci obce kupříkladu příjezd nevládní organizace do obce pro podporu osob. Sociální pracovnice se zmínila, že problematika opatrovnictví (počet lidí) by mohla být dalším důležitým indikátorem v této tematické oblasti.
- Indikátor 3.1. *Azylové bydlení* všemi třemi respondenty bylo navrženo přejmenovat na *Azylové a krizové bydlení* a posunout do druhé tematické oblasti jako nový indikátor 2.4.
- U indikátoru 3.2. *Počet kriminálních činů na území obce* není dobrá datová dostupnost, všemi třemi respondenty bylo uvedeno, že obec to není schopna zjistit. Zároveň bylo zmíněno, že pokud by se sledoval jenom trend, bylo by jednodušší to zjistit. Řešením by mohlo být přejmenování indikátoru na *Trendy kriminality na území obce*.
- Jako nástroj k indikátoru 3.3. *Pocit bezpečnosti obyvatel na území obce* pan starosta zdůraznil, že se osvědčilo využití pocitových map⁹.
- Při diskusi nad indikátorem 3.4. Mgr. Kateřina Sedláková navrhla vyčlenit Poradenské služby jako samostatnou tematickou oblast a indikátory přizpůsobit poradenské podpoře specifickým skupinám (seniorům, rodičům samoživitelům, sociálně znevýhodněným lidem, atd.).
- Podle názoru pana starosty jsou indikátory 4.1. *Společenský život v obci* a 4.2. *Spolupráce s obcemi v regionu* velmi důležité pro malou obec.

---

⁹ Pocitová mapa je nástroj, který nabízí možnost aktivně zapojit občany do sběru informací a názorů na lokality, v nichž bydlí označením špendlíkem místa (kde se cítíte dobře, kde by se to mělo kompletně změnit, atd.). Největší shluk špendlíků v mapě dává vedení obce další náměty k zamyšlení [www.zdravamesta.cz].

- Přípomínka k indikátoru 4.2. se týkala uvedení výčtu subjektů spolupráce, například svazky v obci, různá uskupení.
- Indikátor 4.3. *Občanská participace a volební účast obyvatel* mají podle pana starosty dobrou datovou dostupnost.
- Vzhledem k tomu, že dobrovolnictví je úzce spjato se společenským životem, pan starosta doporučil vytvořit indikátor 4.1. *Společenský život v obci a dobrovolnictví*.
- Indikátory, týkající se spokojenosti s veřejnými službami rovněž se doporučilo dát do jednoho indikátoru.
- Indikátor 5.4. *Spokojenost s kvalitou škol* je podle pana starosty „neuralgickým bodem“ rozvoje obce.
- Důvěra mezi obyvateli obce je podle starosty Křížánek důležité, však indikátor 6.3. *Míra důvěry vůči obyvatelům vlastní obce* nemá dobrou datovou dostupnost. Jako nástroje měření byly navrženy: účast obyvatel na různých aktivitách, pocitové mapy.
- Pro účely měření indikátoru 6.2. *Míra pospolitosti obyvatelů obce* panem starostou bylo navrženo uvést procento obyvatel angažovaných v určitém spolku.
- Během diskuse bylo navrženo přesunout indikátory 4.1. *Společenský život v obci* a 4.4. *Dobrovolnictví*, a také 4.3. *Občanská participace a volební účast obyvatel* do šesté tematické oblasti Důvěra a pospolitost v obci.

Podle názoru respondenta je optimální počet indikátorů sociálního prostředí pro malé obce 30.

3.5.4 Rozhovor se starostkou malé obce Zbyslavice

Polostrukturovaný rozhovor se starostkou Zbyslavic Regínou Vřeskou proběhl 14. března 2018 prostřednictvím telefonu. Malá obec se nachází v Moravskoslezském kraji a má 633 obyvatel. Obec se nachází v 15 km od města Ostravy. Zbyslavice patří mezi nejpokročilejší malé obce v oblasti implementace principů udržitelného rozvoje a v současné době usilují o kategorii „B“.

Sadu indikátorů měla paní starostka k dispozici. Na otázku relevantnosti a důležitosti tematických oblastí pro malé obce v rámci navržené sady paní starostka odpověděla, že všechny tematické oblasti, zmíněné v tomto návrhu považuje za významné a bude se některými indikátory dokonce inspirovat pro zlepšení kvality života obyvatel v obci.

V rámci řízeného rozhovoru byly zaznamenány následující náměty:

- z důvodu vysoké míry důležitosti paní starostka navrhla zařadit pohostinství (hospoda, restaurace), které původně bylo součástí indikátoru 1.3. *Dostupnost dalších*

služeb v obci do indikátoru 1.1. *Existence základních služeb v obci*. Zároveň se zmínila o projektu Pošta-Partner, který se stává v malých obcích čím dál rozšířenější. Hlavní myšlenkou tohoto trendu je vykonávání základních poštovních služeb místními podnikateli. Například v obchodě potravin, kdy dopoledne obsluhuje prodávačka v obchodě, odpoledne poskytuje v obchodě služby pošty. Zatím tyto služby v obci nejsou zavedené.

- U indikátoru 1.3. *Dostupnost dalších služeb v obci* k problematice zajištění sociálních služeb paní starostka uvedla, že si pronajímají sociální služby u konkrétní organizace. V rámci této spolupráce jednou za měsíc dojíždí do obce sociální pracovníce pro výpomoc potřebným skupinám, např. vyřizuje důchody.
- K indikátoru 1.5. *Doprava občanů do zaměstnání veřejnými spoji a jejich dostupnost* respondentka se zmínila, že na zlepšení dopravní situace v obci jsou potřeba finance. Zároveň bylo uvedeno, že není jednoduché přizpůsobit dopravu současné pracovní době. Aktuálně jezdí v obci autobus dvanáctkrát za 24 hodiny, větší část obyvatelstva Zbyslavic dojíždí nejenom do zaměstnání auty. Myšlenku kombinace dopravy zajištěnou různými subjekty paní starostka určitě podpořila.
- U indikátorů 1.6. *Dostupnost bydlení v obci*, bylo uvedeno, že se obec nepotýká s problémem vylidňování.
- U indikátoru 2.1. *Počet domácností ohrožených chudobou a sociálním vyloučením na území obce* bylo zmíněno, že aktuálně není žádná domácnost ohrožená, ale měření daného indikátoru považuje paní starostka za důležité.
- K indikátoru 2.2. *Zajištění sociálního bydlení na území obce* respondentka se zmínila, že aktuálně mají tři obsazené sociální byty, další výstavba sociálního bydlení zatím není potřeba.
- Indikátor 2.3. *Zajištění bezplatného poradenství obyvatelům obce v oblasti zlepšení jejich životní situace* paní starostka považuje za významný a uvedla, že poradenství v obci zajišťují smluvně. Respondentka uvedla, že tento indikátor velice souvisí s indikátorem 1.3., oddíl: sociální služby.
- Indikátor 3.1. *Azylové bydlení* paní starostka doporučila změnit na *Azylové a krizové bydlení*. Azylovým bydlením Zbyslavice nedisponují, spolupracují však v oblasti dané problematiky s charitou.
- Paní starostka uvažovala o přeformulaci indikátoru 3.2. *Počet kriminálních činů na území obce* na Počet kriminálních činů na území obce za rok nebo Podíl v procentech

kriminálních činů na území obce. Nakonec navrhl, že by mělo jít o tendenci a doporučila změnit název indikátoru na *Trendy kriminality na území obce*.

- K indikátoru 3.4. *Poradenská podpora specifickým skupinám obyvatel* paní starostka uvedla, že obec disponuje komunitními centry, které poskytují poradenské služby potřebným skupinám obyvatel. Zároveň byl zmíněn projekt Zdravé stárnutí¹⁰, zajištěný krajským úřadem. V rámci daného projektu sociální pracovníci poskytují konzultace seniorům, navštěvují rodiny a nabízejí poradenské služby.
- Indikátor 4.1. *Společenský život v obci* bylo doporučeno doplnit o volnočasové a sportovní aktivity, dětské tábory a kroužky. Paní starostka zdůraznila zejména klíčovou úlohu sportu pro obyvatelstvo obce.
- Indikátor 4.3. *Občanská participace a volební účast obyvatel* byla respondentkou přeformulována následujícím způsobem: *Občanská participace; politický život obce*. Definice indikátoru: indikátor sleduje míru účasti občanů ve veřejném dění a míru volební účasti.
- Indikátor 5.1. *Spokojenost s veřejnými službami jako je odvoz odpadu, veřejné osvětlení, péče o drobné památky, péče o veřejná prostranství, údržba silnic a ulic* je podle paní starostky pro malou obec důležitý. Efektivními nástroji zjišťování spokojenosti či nespokojenosti občanů v obci jsou podle názoru respondentky veřejná fóra, během nichž se stanoví 10 P (priorit) a také komunitní plánování např. při rekonstrukci objektu nebo rovněž pořádání v obci kulatých stolů.
- U indikátoru 5.3. *Spokojenost se soukromými nebo veřejnými službami, jako je obchod, restaurace, veřejná doprava, zdravotní služby* bylo doporučeno doplnit frázi „a ostatní“ vzhledem k tomu, že se jedná o delší výčet služeb.
- Indikátor 5.4. *Spokojenost s kvalitou škol* paní starostka navrhl změnit na *Spokojenost s kvalitou škol a volnočasovými aktivitami v obci*.
- 6.2. *Míra pospolitosti obyvatelů obce* je podle paní starostky důležitý indikátor. Jako příklad byla uvedena soutěž Vesnice roku, kde pospolitost hraje klíčovou roli.

Optimální počet indikátorů sociálního prostředí pro malou obec je podle paní starostky 20-25 indikátorů.

---

¹⁰ Projekt Zdravého stárnutí je spolufinancován Evropskou komisí a má za cíl podporu zdravého stárnutí u lidí ve věku od 50 let a starších [Švédský ústav veřejného zdraví, 2007:5].

3.5.5 Rozhovor se starostou malé obce Pištín

Řízený rozhovor se starostou malé obce Pištín Jaroslavem Havlem se uskutečnil 16. března 2018 prostřednictvím telefonu. Návrh indikátorové sady byl respondentovi k dispozici. Obec leží v Jihočeském kraji v 15 km od města České Budějovice a má 613 obyvatel. Pištín je držitelem významného ocenění Vesnice roku 2017 a je členem Národní sítě Zdravých měst v kategorii „Zájemci“.

K otázce o vhodnosti navržených tematických oblastí pro malou obec pan starosta pověděl, že všechny tematické oblasti v rámci návrhu pokrývají nejdůležitější aspekty života malé obce. Během rozhovoru byly zmíněny následující náměty:

- Indikátor 1.1. *Existence základních služeb* by pan starosta doplnil o pohostinství (hospoda, restaurace) a možná i kostel z důvodu velkého významu pro místní obyvatelé. Základní školu v rámci daného indikátoru pan starosta doporučil rozdělit na 1. a 2. stupeň. Zároveň byla zmíněna služba Pošta-Partner, která již v obci úspěšně zavedená (v prodejně potravin).
- V rámci indikátoru 1.3. *Dostupnost dalších služeb v obci* jsou sociální služby zajištěny smluvně se soukromými provozovateli, např. sociální pracovnice, která dvakrát ročně navštěvuje seniory a sociálně znevýhodněné lidi, poskytuje domácí péči v podobě úklidu domu, dovozu oběda, nákupu léků na recept, atd. Zároveň sami občané si mohou zajistit sociální služby od občanských sdružení a spolků v rámci obce. Ke kulturním akcím bylo zmíněno, že není nutné uvádět divadlo.
- Ke kulturním akcím v rámci indikátoru 1.3. bylo uvedeno, že nabídka kulturních akcí je v obci pestrá (70 akcí za rok): poutě, oslavy svátků (Den matek, masopust, apod.), farmářské trhy, atd. Obec disponuje sportovním klubem a dvěma hřišti.
- K indikátoru 1.2. *Dostupnost základních služeb veřejnou dopravou* bylo uvedeno, že dopravu má v kompetenci krajský úřad.
- Do dalších služeb bylo navrženo zahrnout kadeřnictví, veterináře, maséry apod.
- K indikátoru 1.4. *Dostupnost dalších služeb veřejnou dopravou* bylo uvedeno, že autobusovou a vlakovou dopravu zajišťuje krajský úřad a většina obyvatel obce jezdí autem.
- K indikátoru 1.6. *Dostupnost bydlení v obci* bylo uvedeno, že obec se nevyliďňuje a má dobré podmínky pro bydlení (30 Kč za metr čtvereční).

- K indikátoru 2.2. *Zajištění sociálního bydlení na území obce* respondent uvedl, že obec disponuje čtyřmi sociálními byty. V definici indikátoru bylo panem starostou navrženo zaškrtnout b) pronájem je vypočítaný podle příjmů domácnosti.
- Indikátor 3.1. *Azylové bydlení* bylo doporučeno přejmenovat na *Azylové a krizové bydlení*. S azylovým bydlením respondent se přiznal, že nemá zkušenosti, mají však zpracovaný krizový plán, např. proti povodním.
- 3.2. *Počet kriminálních činů na území obce* by bylo dobré sledovat jako trend. Zároveň bylo uvedeno, že datová dostupnost není špatná, neboť starosta vždy dostane zprávu o počtu kriminálních činů od policie za loňský rok. Na druhou stranu existuje problém, že „*lidi se tím neradi chlubí*“ a ne všichni oběti to hlásí na policii, tím pádem možná dochází ke zkreslení skutečné situace. Vzhledem k této skutečnosti byla navržena přeformulace indikátoru na *Trendy kriminality na území obce*.
- Indikátor 3.3. *Pocit bezpečnosti obyvatel na území obce* je podle názoru respondenta těžce prokazatelný.
- K indikátoru 3.4. *Poradenská podpora specifickým skupinám obyvatel (senioři, rodiče samoživitelé, sociálně znevýhodnění lidé) v tíživých životních situacích – linka pomoci, právní poradna* bylo uvedeno, že v obci jsou zajištěny právní poradny občanskými sdruženími a spolky.
- K indikátoru 4.1. *Společenský život v obci* bylo uvedeno, že má dobrou datovou dostupnost. Rovněž bylo doporučeno doplnit indikátor o důležitý aspekt v životě obce – volnočasové aktivity v obci.
- K indikátoru 4.2. *Spolupráce s obcemi* bylo uvedeno, že Pištín spolupracuje s dalšími obcemi v regionu v oblasti společného organizování kulturních akcí, společného nakupování apod.
- K indikátoru 4.3. *Občanská participace a volební účast obyvatel* bylo uvedeno, že by volební účast pan starosta neuměl hodnotit, navíc vzhledem ke skutečnosti, že informace o volební účasti jsou tajné. Tím pádem bylo navrženo indikátor volební účast vypustit ze sady.
- 4.4. *Dobrovolnictví* je podle respondenta dobrý indikátor z pohledu datové dostupnosti. Rovněž respondent navrhl vznik nového indikátoru: *Občanská participace a dobrovolnictví*.
- Do tematické oblasti 4. *Život v obci, vazba na další obce v regionu* byl panem starostou navržen indikátor *Zapojení církve do života obce*, neboť spolupráce s místní církví přispívá k výchově slušnějších obyvatel. Indikátor by sledoval podíl osob, navštěvujících místní církve.

- Indikátory 5.1. a 5.2. bylo doporučeno sloučit do jednoho indikátoru: *Spokojenost s veřejnými službami, které jsou obvykle v kompetenci samosprávy (odvoz odpadu, veřejné osvětlení, péče o drobné památky, péče o veřejná prostranství, údržba silnic a ulic, sportovní a kulturní vyžití, dětská hřiště apod.)*. Zároveň se respondent zmínil, že indikátory, týkající se spokojenosti jsou velice důležité, jsou však těžce měřitelné.
- 6.1. *Míra důvěry vůči obyvatelům vlastní obce* je rovněž podle pana starosty těžce měřitelná.
- V rámci indikátoru 6.2. bylo doporučeno měřit míru pospolitosti podle počtu navštívených akcí.

Maximální počet indikátorů sociálního prostředí pro malé obce podle pana starosty je 20.

3.6. Finální verze indikátorové sady

Tato kapitola se zabývá analýzou výsledků provedených polostrukturovaných rozhovorů se zástupci vybraných malých obcí a relevantními stakeholdery. Finální verze indikátorové sady sociálního prostředí je vytvořena na základě zjištěných námětů a připomínek v rámci zmíněných rozhovorů. Sada je upravena tak, aby odpovídala požadavkům a možnostem většiny respondentů. Zároveň se bere ohled na užitečné a perspektivní rady a doporučení, zmíněné v rámci rozhovorů. Do indikátorové sady byly uvedeny následující úpravy:

- 1) Doplnění indikátoru 1.1. *Existence základních služeb v obci* o pohostinství (hospoda, restaurace), služby zubaře a sociální služby a také rozdělení základních škol na 1. a 2. stupeň (bylo zmíněno dvěma respondenty).
- 2) Ačkoliv jeden respondent se zmínil o změně pořadí tematických oblastí, z dalších rozhovorů vyplynulo, že by to bylo zbytečné a stávající pořadí tematických oblastí je vyhovující.
- 3) Indikátor 1.1. je také doplněno o rozlišení podle vzdálenosti od města na příměstské a periferní oblasti (bylo zmíněno dvěma respondenty).
- 4) Zavedení kostela mezi další služby, poskytované obcí bylo zmíněno dvěma respondenty a je tak součástí indikátoru 1.3. *Dostupnost dalších služeb v obci*.
- 5) Rovněž byla pozměněná definice indikátoru podle návrhu jednoho z respondentů na „*Indikátor popisuje dostupnost/nedostupnost vyjmenovaných služeb v obci ve vzdálenosti 20 km od sídla městského úřadu*“.
- 6) Definice indikátoru 1.5. byl doplněn o existenci přímého spoje.

- 7) Kulturní akce v 1.3. byly upraveny podle názorů dvou respondentů: divadlo jako instituce bylo z výčtu aktivit vyřazeno a farmářské trhy byly naopak přidány.
- 8) Do tematické oblasti Prevence a zmírňování chudoby a sociálního vyloučení byly rovněž doplněny 2.2. *Zajištění terénní služby v obci* a 2.3. *Zajištění opatrovnictví v obci*, neboť byly zmíněny dvěma respondenty.
- 9) Indikátor *Azylové bydlení* byl podle názoru většiny respondentů změněn na *Azylové a krizové bydlení*. Další úprava se týká přesunutí daného indikátoru do oblasti Prevence a zmírňování chudoby a sociálního vyloučení v obci jako samostatného indikátoru (tři respondenti se o tom zmínili).
- 10) Upraveno bylo taktéž pořadí v definici indikátoru *Zajištění sociálního bydlení na území obce*: Sociální (dotované) bydlení přitom vychází z některého z následujících parametrů a) *přidělení bydlení závisí na úřadech a na splnění určitých sociálních kritérií, které bydlení činní ekonomicky dostupnější dáme na první místo*.
- 11) Poradenské služby jako samostatná oblast byla zmíněná jedním respondentem, většina dotazovaných respondentů se však vyjádřilo, že stávající oblasti v rámci návrhu jsou vyhovující.
- 12) V tematické oblasti Bezpečnost v obci se název indikátoru změnil z Počtu kriminálních činů na území obce na *Trendy kriminality na území obce*, neboť se o tom zmínili více než dva respondenti.
- 13) Indikátor *Zapojení církve do života obce* doplnil indikátor 3.1. *Trendy kriminality na území obce* v rámci oblasti Bezpečnost v obci. Přesto, že návrh zavedení tohoto indikátoru byl v rámci výzkumu zmíněn pouze jednou, dá se považovat za důležitý aspekt poklesu kriminality v malých obcích.
- 14) Ačkoliv jeden respondent uvedl, že má problém s datovou dostupností, většina respondentů se shodla na tom, že je dobré sledovat indikátor *Pocit bezpečnosti obyvatel na území obce*. Do definice tohoto indikátoru byl zařazen jako nástroj, zmíněný jedním respondentem, pocitové mapy, které by se mohly stát běžným pomocníkem pro další malé obce.
- 15) Většina respondentů se zmínila o důležitosti volnočasových aktivit. Rodinné centrum, dětské kroužky, hlídání dětí, tábory, aktivity pro děti, atd. se staly součástí indikátoru *Společenský život v obci* (o tomto zařazení se zmínili dva respondenti).
- 16) Indikátor 5.3. *Spokojenost se soukromými nebo veřejnými službami, jako je obchod, restaurace, veřejná doprava, zdravotní služby* byl doplněn frází „a ostatní“.

- 17) Indikátory 5.1. a 5.2. byly z důvodu zmínění většinou respondentů sloučeny do jednoho indikátoru 5.1. *Spokojenost obyvatel s veřejnými službami, obvykle v kompetenci samosprávy jako např. odvoz odpadu, veřejné osvětlení, péče o drobné památky, péče o veřejná prostranství, údržba silnic a ulic; sportovní a kulturní vyžití, dětská hřiště apod.*
- 18) Tematická oblast č. 6 Důvěra a pospolitost v obci byla doplněna z důvodu zmínění dvěma respondenty o indikátor *Míra důvěry vůči samosprávě*. Zároveň byl tento indikátor doplněn o navržený nástroj měření: pocitové mapy, zmíněný v rámci výzkumu jedním respondentem. Do stejné oblasti přesuneme indikátor *Společenský život v obci*, který byl doplněn o sportovní akce.
- 19) Indikátor *Občanská participace a volební účast obyvatel* byl přesunut do tematické oblasti č. 6 – zmínili se o tom dva respondenti.
- 20) Byl přijat návrh jednoho respondenta sledovat indikátor *Občanská participace a volební účast obyvatel* také podle počtu lidí v politické straně. Zároveň je zařazeno do sady jako nástroj u téhož indikátoru participativní rozpočtování.
- 21) Dobrovolnictví se stalo součástí indikátoru *Společenský život v obci a dobrovolnictví* (tento námět zazněl dvakrát) a byl přesunut do tematické oblasti Důvěra a pospolitost (podle většiny hlasů).
- 22) Indikátor *Spolupráce s obcemi* byl rovněž přemístěn do oblasti Důvěra a pospolitost v obci (navrhl to jeden z respondentů). Název tematické oblasti se z tohoto důvodu změnil na Důvěra a pospolitost v obci a regionu. Do sady bylo rovněž vneseno doplnění indikátoru *Spolupráce s obcemi v regionu* o podporu komunitní práce. Jako indikátor byl uveden počet a typ akcí.

Tabulka č. 5 představuje konečnou podobu indikátorové sady pro hodnocení sociálního prostředí v malých obcích do 2 000 obyvatel v podmínkách České republiky. Finální sada se skládá z pěti tematických oblastí a obsahuje 24 indikátorů.

Tabulka č. 5: Finální sada indikátorů

Sociální prostředí TEMATICKÁ OBLAST	Název indikátoru	Definice indikátoru	Cílová hodnota
1. Dostupnost služeb, bydlení a doprava do zaměstnání	1.1. Existence základních služeb v obci: - obchod - mateřská škola - základní škola ▪ 1. stupeň ▪ 2. stupeň - praktický lékař pro děti a dorost	Indikátor popisuje dostupnost/nedostupnost vyjmenovaných služeb v obci. V případě obchodu a činnosti praktického lékaře pro děti a dorost, resp. dospělé	Dostupnost všech těchto služeb v průměrném rozsahu. Rozlišovat podle vzdálenosti od

Sociální prostředí TEMATICKÁ OBLAST	Název indikátoru	Definice indikátoru	Cílová hodnota
	<ul style="list-style-type: none"> - praktický lékař pro dospělé - zubař - lékárna - pošta - sociální služby - hospoda (restaurace) 	uvést i časovou dostupnost ve dnech v týdnu.	města na příměstské a periferní oblasti
	<p>1.2. Dostupnost základních služeb veřejnou dopravou</p> <p>(pozn. indikátor je zaváděn tehdy, pokud základní služby v obci nejsou pokryty)</p>	Indikátor uvádí počet spojů, které umožňují občanům obce dosáhnout služeb v průběhu pracovních dnů.	Přiměřený počet spojů v průběhu dne, které umožňují občanům dosáhnout základních služeb
	<p>1.3. Dostupnost dalších služeb v obci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - agenda spadající pod činnost MÚ v rozsahu ORP - kulturní akce – kino, farmářské trhy - kostel 	Indikátor popisuje dostupnost/nedostupnost vyjmenovaných služeb v obci ve vzdálenosti 20 km od sídla městského úřadu.	Dostupnost všech těchto služeb v přiměřeném rozsahu
	<p>1.4. Dostupnost dalších služeb veřejnou dopravou</p> <p>(pozn. indikátor je zaváděn tehdy, pokud základní služby v obci nejsou pokryty)</p>	Indikátor uvádí počet spojů, které umožňují občanům obce dosáhnout služeb v průběhu pracovních dnů	Přiměřený počet spojů v průběhu dne, které umožňují občanům dosáhnout dalších služeb
	<p>1.5. Doprava občanů do zaměstnání veřejnými spoji a jejich dostupnost</p>	Indikátor sleduje pokrytí dopravy k hlavním zaměstnavatelům v obci veřejnou dopravou (může se jednat o kombinaci dopravy zajištěné různými subjekty), existence přímého spoje.	Možnost v každém ročním období dosáhnout zaměstnání
	<p>1.6. Dostupnost bydlení v obci</p> <p>(pozn.: indikátor je zaváděn tehdy, pokud se obec „vylidňuje“)</p>	Indikátor sleduje, zda je v obci dostupné bydlení z hlediska výše nájmu nebo cen nemovitostí a činí z hlediska dostupnosti bydlení taková opatření, aby nedocházelo k vylidňování obce, případně aby obec byla atraktivní pro nastěhování nových obyvatel.	Zastavení vylidňování obce, nebo zvýšení počtu obyvatel obce způsobené nabídkou dostupného bydlení

Sociální prostředí TEMATICKÁ OBLAST	Název indikátoru	Definice indikátoru	Cílová hodnota
2. <i>Prevence a zmírňování chudoby</i> ¹¹ <i>a sociálního vyloučení v obci</i>	2.1. Počet domácností ohrožených chudobou a sociálním vyloučením na území obce	Indikátor sleduje vývoj počtu domácností, které jsou definovány jako chudé, které se pohybují na hranici chudoby a sociálního vyloučení.	Snižování počtu domácností ohrožených chudobou a sociálním vyloučením
	2.2. Zajištění sociálního bydlení na území obce	Indikátor sleduje, zda obec zajišťuje v obci sociální bydlení, či zda na území obce působí organizace (například nezisková organizace) zajišťující tento typ bydlení potřebným skupinám lidí. Sociální (dotované) bydlení přitom vychází z některého z následujících parametrů: a) přidělení bydlení závisí na úřadech a na splnění určitých sociálních kritérií, které bydlení činní ekonomicky dostupnější b) pronájem je vypočítaný podle příjmů domácnosti c) výše nájemného je omezena na nižší než tržní úroveň	Vyvážená nabídka a poptávka po sociálním bydlení
	2.3. Zajištění bezplatného poradenství obyvatelům obce v oblasti zlepšení jejich životní situace	Indikátor sleduje širokou škálu poradenské činnosti zajišťované obcí nebo dalšími organizacemi, které v obci buď působí,	Vyvážená nabídka a poptávka v rámci poradenství

¹¹ Chudoba je chápána jako nedostatek peněz a je měřena buď jako nízký příjem nebo neadekvátní výdaje. Nedostatek ekonomických zdrojů a takto definována je důležitou příčinou sociálního vyloučení do té míry, nakolik nedostatek těchto zdrojů zabraňuje účasti na životě společnosti [United Nations Statistics Division, 2005].

Sociální prostředí TEMATICKÁ OBLAST	Název indikátoru	Definice indikátoru	Cílová hodnota
		nebo zprostředkovávají pro obec tento typ služeb. Poradenství se dotýká široké škály problémů souvisejících s chudobou – např. programy pro zlepšení finanční gramotnosti, pomoc při oddlužování domácností, asistence při získávání různých forem podpory, pomoc při hledání zaměstnání	
	2.4. Zajištění terénní služby v obci	Indikátor sleduje zajištění obcí terénní sociální práce, např. příjezdu sociálního pracovníka jednou týdně pro pomoc důchodcům zajít k lékaři nebo nakoupit léky na recept, dovoz jídla, zajištění hlídání v domech seniorů a lidí se zdravotním postižením, atd.	Vyvážená nabídka a poptávka v rámci terénní služby
	2.5. Zajištění opatrovnictví v obci	Indikátor monitoruje počet zaopatřených dětí a nezpůsobilých obyvatel opatrovníkem v domácích podmínkách	Vyvážená nabídka a poptávka v rámci opatrovnictví
	2.6. Azylové a krizové bydlení	Indikátor sleduje schopnost obce nebo jiných organizací na území obce (např. charita) zajistit sociální bydlení na dobu přechodnou pro oběti domácího násilí, oběti přírodních nebo průmyslových katastrof nebo lidem v jiné tíživé životní situaci.	Schopnost zajištění azylového bydlení v případě nouze pro obyvatele obce
3. Bezpečnost v obci	3.1. Trendy kriminality na území obce a zapojení církve do života obce	Indikátor sleduje vývoj v počtu kriminálních činů na území obce členěný podle typů kriminálních činů (vraždy, násilné trestné činy, krádeže)	Klesající trend až úplné vymezení všech druhů kriminální činnosti

Sociální prostředí TEMATICKÁ OBLAST	Název indikátoru	Definice indikátoru	Cílová hodnota
		a monitoruje počet návštěvníků místní církve.	
	3.2. Pocit bezpečnosti obyvatel na území obce	Indikátor sleduje subjektivní pocity obyvatel v obci z hlediska bezpečnosti pomocí pocitových map.	Dosažení vyššího pocitu bezpečnosti obyvatel
	3.3. Poradenská podpora specifickým skupinám obyvatel (senioři, rodiče samoživitelé, sociálně znevýhodnění lidé) v tíživých životních situacích – linka pomoci, právní poradna (pozn. poradenství v oblasti chudoby je řešeno specificky v indikátoru 2.3.)	Indikátor sleduje širokou škálu poradenské činnosti zajišťované obcí nebo dalšími organizacemi, které v obci buď působí, nebo zprostředkovávají pro obec tento typ služeb. Poradenství se dotýká široké škály problémů souvisejících s běžnými složitými životními situacemi – např. zajištění péče o občany, kteří se o sebe nedokáží postarat, poradenství v případě ohrožení občana trestnou činností jiného občana, poradenství v oblasti domácího násilí.	Vyvážená nabídka a poptávka v rámci poradenství
4. Spokojenost obyvatel s občanskou vybaveností v obci, hodnocení činnosti samosprávy	4.1. Spokojenost obyvatel s veřejnými službami, obvykle v kompetenci samosprávy jako např. odvoz odpadu, veřejné osvětlení, péče o drobné památky, péče o veřejná prostranství, údržba silnic a ulic; sportovní a kulturní vyžití, dětská hřiště apod.	Indikátor sleduje subjektivní vnímání kvality veřejných služeb.	Bez cílové hodnoty
	4.2. Spokojenost se soukromými nebo veřejnými službami, jako je obchod, restaurace veřejná doprava, zdravotní služby a ostatní.	Indikátor sleduje subjektivní vnímání spokojenosti či nespokojenosti s určitými službami v obci.	Bez cílové hodnoty
	4.3. Spokojenost s kvalitou škol (základní a mateřská). ¹²	Indikátor sleduje subjektivní vnímání kvality škol obyvateli obce.	Bez cílové hodnoty

¹² [Bernard a kol., 2011: 161].

Sociální prostředí TEMATICKÁ OBLAST	Název indikátoru	Definice indikátoru	Cílová hodnota
5. Důvěra a pospolitost v obci a regionu	5.1. Míra důvěry vůči obyvatelům vlastní obce	Indikátor sleduje, zda mezi obyvateli obce převažuje důvěra. Měření se uskuteční podle účasti obyvatel na různých aktivitách, pomocí pocitových map.	Bez cílové hodnoty
	5.2. Míra důvěry vůči samosprávě	Indikátor sleduje, do jaké míry obyvatelé obce důvěřují samosprávě obce.	Bez cílové hodnoty
	5.3. Míra pospolitosti obyvatelů obce	Indikátor sleduje, do jaké míry se lidé v obci drží pospolu, pořádání kulturních akcí.	Bez cílové hodnoty
	5.4. Společenský život v obci a dobrovolnictví	Indikátor sleduje počet událostí v obci a činnost různých typů projektů, iniciativ, organizací a spolků, které umožňují všem skupinám obyvatel obce podle jejich vlastního zájmu být členy komunity obce: volnočasové aktivity – rodinné centrum, dětské kroužky, hlídání dětí, tábory, aktivity pro děti, atd. Také indikátor sleduje podíl osob, zapojených do dobrovolné činnosti alespoň jednou za rok.	Vyvážená nabídka aktivit pro všechny cílové skupiny v obci
	5.5. Občanská participace a volební účast obyvatel	Indikátor sleduje míru účasti občanů ve veřejném dění (např. pomocí participativního rozpočtování) i v politickém životě obce (počet lidí v politické straně).	Bez cílové hodnoty
	5.6. Spolupráce s obcemi v regionu	Indikátor sleduje míru zapojení obce do spolupráce v rámci projektů, místních akčních skupin a dalších iniciativ, podpora komunitní práce.	Bez cílové hodnoty

Zdroj: Vlastní zpracování, 2018.

3.7. Doporučení pro další výzkum

V případě dalšího výzkumu by se mohlo doporučit otestovat finální sadu indikátorů sociálního prostředí ve zkoumaných malých obcích. Klasická doba trvání aplikace indikátorů na lokální úrovni je většinou od jednoho roku až tři (pět) let.

Tato diplomová práce nastínila možný směr, kterým se mohou malé obce do 2 000 obyvatel rozvíjet při uplatnění indikátorů sociálního prostředí. Navržená sada indikátorů je dobrým základem pro další výzkum v této oblasti. Aby byla však obecně přijatelná, musí projít připomínkovým řízením ze strany jeho uživatelů. Další výzkum by se měl uskutečnit s odpovídajícím počtem malých obcí do 2 000 obyvatel, který by se stal statisticky stanoveným výzkumným vzorkem.

Pro účely vylepšení finální sady indikátorů by se dalo doporučit pořádání setkání zástupců malých obcí, expertů a dalších stakeholderů a poskytnout tak prostor diskusi a sdílení dobrých zkušeností mezi obcemi (jak to úspěšně provozuje v současné době Národní síť Zdravých měst).

Je také dobré zapojit do výzkumu nejenom zástupce malých obcí a odbornou veřejnost, ale rovněž uskutečnit rozhovory nebo dotazníkové šetření s obyvateli malých obcí.

4. Závěr

Diplomová práce se zabývala analýzou indikátorů sociálního prostředí pro malé obce na základě různých kritérií pro využití na lokální úrovni. Cílem práce bylo navrhnout indikátorovou sadu pro oblast sociálního prostředí pro užití na lokální úrovni se zaměřením na obce do 2 000 obyvatel, která bude nejlépe odpovídat nárokům na takovou sadu z hlediska aplikovaných kritérií. Tento cíl byl zcela naplněn v empirické části práce, kde na základě kombinace tří kvalitativních výzkumných metod a nastavených kritérií byla vytvořena indikátorová sada sociálního prostředí pro malé obce.

Prvním krokem byla analýza vybraných existujících indikátorových sad se zaměřením na sociální prostředí na mezinárodní, národní a lokální úrovni. Dále byly zjištěny průniky mezi jednotlivými sadami v podobě opakujících se indikátorů. Dalším důležitým krokem bylo z řad těchto průniků vytipovat indikátory, které odpovídají vymezení pojmu sociálního prostředí z rešeršní části práce a také zohledňují teoretické poznatky o specifických charakteristikách malých obcí v podmínkách České republiky.

Metodou nezúčastněného pozorování byly doposud vybrané indikátory doplněny a obohaceny informacemi, které vyplynuly z diskusí zástupců obcí, místních akčních skupin a expertů na problematiku indikátorů sociálního prostředí v rámci workshopů Národní sítě Zdravých měst a kulatého stolu Strategický rámec Česká republika 2030. Na základě teoretických východisek, analýzy vybraných indikátorových sad a nezúčastněného pozorování byl vytvořen předběžný návrh vlastní indikátorové sady pro malé obce do dvou tisíc obyvatel pro využití na lokální úrovni.

Dále byl tento návrh v rámci metody polostrukturovaných rozhovorů prodiskutován s expertem na indikátory sociálního prostředí, ředitelem Národní sítě MAS ČR a zástupci tří malých obcí: Křižánky (kraj Vysočina), Zbyslavice (Moravskoslezský kraj) a Pištín (Jihočeský kraj). Celkový počet respondentů je sedm (Křižánky byly zastoupeny třemi respondenty). Výsledky rozhovorů se promítly do finální sady indikátorů v podobě úprav předběžného návrhu. Sada byla upravena tak, aby odpovídala požadavkům a možnostem většiny respondentů.

Požadavky na aplikovaná kritéria navržené sady byly v práci zcela naplněny. Indikátorová sada obsahuje témata a indikátory, odpovídající vymezení pojmu sociálního prostředí z rešeršní části práce. Zároveň zohledňují specifické charakteristiky malých obcí, zjištěných na základě jak literární rešerše, tak i nezúčastněného pozorování. Kritérium datová dostupnost bylo uplatněno v rámci úpravy předběžné sady indikátorů podle požadavků re-

spondentů, vyplývajících z polostrukturovaných rozhovorů. Subjektivní indikátory byly zařazeny již do návrhu předběžné sady indikátorů. Nakonec kritérium omezený počet indikátorů (maximálně 25) byl také dodržen jak u první sady indikátorů, tak u finální podoby indikátorové sady sociálního prostředí.

Výzkumná otázka: *Jaké indikátory mají být zařazeny do indikátorové sady pro hodnocení sociálního prostředí obcí do 2 000 obyvatel, aby vyhovovaly odlišnostem a potřebám těchto obcí?* byla v práci zodpovězena (viz Tabulka č. 5) a výzkumný problém, který se týkal možnosti měření sociální udržitelnosti na místní úrovni se zaměřením na malé obce do 2 000 obyvatel v České republice, byl rovněž vyřešen. Cíle SDGs se v určité míře promítly do navržené sady indikátorů.

Navržená sada se může stát podkladem pro hodnocení sociálního pilíře udržitelnosti v malých obcích. Jeden z respondentů se dokonce zmínil užitečnost této sady indikátorů pro implementaci v praxi a projevil zájem o její získání po publikování práce. Finální návrh indikátorové sady sociálního prostředí je potenciálně využitelný pro většinu malých obcí do 2 000 obyvatel v České republice. Aby byl tento návrh obecně přijatelný, musí projít připomínkovým řízením ze strany jeho uživatelů.

5. Seznam použité literatury

Aalborg+10 – Inspiring Futures. 2013. <http://www.iufn.org/wp-content/uploads/2013/08/2-ENG-Aalborg+10-Commitments.pdf> 12.11.2017 13:24:17

Aalborg+10. 2007. https://www.zdravamesta.cz/cb21/archiv/akce/_nsmz/nsmz07/ls/prez_PetrovaAalborg.pdf 24.11.2017 12:34:45

BALÍK, Stanislav. 2009. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing. 250 s. ISBN 978-80-247-2908-4. [online]. [cit. 2017-11-24]. Dostupné z: <<file:///Users/dina/Downloads/Komunalnipolitika.pdf>>.

BARNETT, Elizabeth & CASPER, Michele. 2001. A Definition of „Social Environment“. In: *American Journal of Public Health*. Research. Vol. 91. No. 3. [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <<http://ajph.aphapublications.org/doi/pdf/10.2105/AJPH.91.3.465a>>.

BERNARD, Josef a kol. 2011. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 236 s. ISBN 978-80-7419-069-8.

BERNARD, Josef. 2010. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. Sociologické studie/ Sociological Studies. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 126 s. ISBN 978-80-7330-187-3.

BERNARD, Josef. 2012. Individuální charakteristiky kandidátů ve volbách do zastupitelstev obcí a jejich vliv na volební výsledky. In: *Sociologický časopis*. Vol. 48. No. 4. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. [online]. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <http://sreview.soc.cas.cz/uploads/0e40bc717f53cebdb64cc36b61382a3234873f3a_613-640.pdf>.

BINEK, Jan a kol. 2007. *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno: Georatown. ISBN 80-251-19-5. [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.garep.cz/wp-content/uploads/2013/03/Venkovsky_prostor.pdf>.

BRAMLEY, Glen et al. 2009. Social sustainability and urban form: Evidence from five British cities. In: *Environment and planning A*. 41 (9). 2125-2142. DOI: 10.1068/a4184. [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/46559730_Social_sustainability_and_urban_form_Evidence_from_five_British_cities>.

BROWN, Helen et al. 2017. *Understanding local needs for wellbeing data: measures and indicators*. [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <<http://www.happycity.org.uk/wp-content/uploads/2017/08/Understanding-local-needs-for-wellbeing-data-JULY-2017.pdf>>.

Cercle Indicateurs. <https://www.bfs.admin.ch/bfs/fr/home/statistiques/developpement-durable/cercle-indicateurs.html> 13.11.2017 12:23:13

Cercle Indicateurs. *Indicateurs de développement durable pour les cantons et les communes*. <https://www.are.admin.ch/are/fr/home/developpement-durable/evaluation-et-donnees/indicateurs-du-developpement-durable/cercle-indicateurs.html> 13.11.2017 12:28:18

Cercle Indicateurs. *Vue d'ensemble des indicateurs centraux – Relevé 2015*. <https://www.are.admin.ch/are/fr/home/developpement-durable/evaluation-et-donnees/indicateurs-du-developpement-durable/cercle-indicateurs.html> 13.11.2017 13:05:10

ČERMÁK, Daniel a kol. 2009. *Aplikace principů partnerství a participace v prostředí malých měst České republiky*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. ISBN 978-80-7330-167-5. [online]. [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/ss_09-6_cermak_-_aplikace_principu_partnerstvi_a_participace_v_prostredi_malych_mest_ceske_republiky.pdf>.

ČERNÝ, Tomáš. 2006. *Strategie udržitelného rozvoje měst v Evropě a rozvojových zemích*. Bakalářská práce na katedře geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Vedoucí práce: doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc. [online]. [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://www.development.upol.cz/uploads/dokumenty/studium/bp/2006/2006_Cerny.pdf>.

Česká republika 2030. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/udrzitelny-rozvoj/cr-2030/uvodni-stranka-144714/> 21.12.2017 11:23:25

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2017. *Malý lexikon obcí České republiky – 2017*. [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/46186417/32019917003.pdf/adf9352e-fba9-40f1-87fd-f59530802fc4?version=1.0>>.

CI2, o.p.s. <http://ci2.co.cz/cs/ci2-ops> 25.03.2018 15:23:18

Cíle udržitelného rozvoje (SDGs). 2015. <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/> 15.9.2017 12:34:23

Civitas per populi. <http://www.civitas-group.cz/> 12.01.2018 14:13:15

Co je to participativní rozpočet? <http://www.participativnirozpocet.cz/o%20participativn%C3%ADm%20rozpoctu> 12.02.2018 22:40:34

COLANTONIO, Andrea. 2007. Social Sustainability: An Exploratory Analysis of its Definition, Assessment Methods, Metrics and Tools. In: *Measuring Social Sustainability: Best Practice from Urban Renewal in the EU*. Oxford Brookes University, Oxford Institute for Sustainable Development (OISD) - International Land Markets Group, Oxford, UK. [online]. [cit. 2017-11-01]. Dostupné z: <http://oisd.brookes.ac.uk/sustainable_communities/resources/SocialSustainability_Metrics_and_Tools.pdf>.

COLOMB, Claire. 2007. Unpacking new labour's 'Urban Renaissance' agenda: Towards a socially sustainable reurbanization of British cities? In: *Planning, practice & research*. Vol. 22:1. 1-24. DOI: 10.1080/02697450701455249. [online]. [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02697450701455249>>.

CZESANÝ, Slavoj. 2006. Indikátory udržitelného rozvoje. In: *Statistika*. 5/2006. Praha: Český statistický úřad, s. 431-434. [online]. [cit. 2017-12-13]. Dostupné z: <<file:///Users/dina/Downloads/Hák%201/Indik%20udrzitelnosti/dalsi%20cteni/Indikator%20UR-%20Czesany.pdf>>.

DEMPSEY, Nicola et al. 2009. The Social Dimension of Sustainable Development: Defining Urban Social Sustainability. In: *Sustainable Development*. DOI: 10.1002/sd.417. [online]. [cit. 2017-11-24]. Dostupné z: <https://us130urbansustainability.files.wordpress.com/2016/01/the-social-dimension-of-sustainable-development_dempsey-et-al.pdf>.

Department for Environment, Food & Rural Affairs. 2013. *Sustainable Development Indicators*. 100 s. [online]. [cit. 2018-01-24]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/223992/0_SDIs_final__2_.pdf>.

DOBEŠ, Vladimír a kol. 2017. *Metodika hodnocení udržitelných měst: Audit udržitelného rozvoje pro realizátory MA21 v ČR*. Verze 2017-1. 136 s. ISBN 978-80-906033-2-5. [online]. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://www.data-plan.info/img_upload/f96fc5d7def29509aeffc6784e61f65b/metodikaur_hl-text.pdf>.

Durham SustainAbility. 2010. *North Durham Integrated Community Sustainability Plan*. [online]. [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <<https://wagner.augustana.ualberta.ca/cspi/public/data/plans/North%20Durham.pdf>>.

DVOŘÁKOVÁ, Nina. 2010. *Kvalita života/ Quality of life*. Komunitní studie lokalit: prezentace. [online]. [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <<http://docplayer.cz/29943814-Kvalita-zivota-quality-of-life-mgr-nina-dvorakova-ksgr-2010-komunitni-studie-lokalit.html>>.

European Structural and Investment Funds. 2014. *Guidance on Community-led Local Development in European Structural and Investment Funds*. Version 3. [online]. [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_community_local_development.pdf>.

European Union. 2017. *Social Protection Committee Annual Report: review of the social protection performance monitor and developments in social protection policies*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. ISBN 978-92-79-71496-2. [online]. [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <file:///Users/dina/Downloads/KE-BG-17-001-EN-N.pdf>.

EUROSTAT. 2016. *Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 Strategy*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. ISBN 978-92-79-59147-1. [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7566774/KS-EZ-16-001-EN-N.pdf/ac04885c-cfff-4f9c-9f30-c9337ba929aa>.

Findicator. <http://www.findikaattori.fi/en/indicators> 22.01.2018 23:01:23

FISCHER, Claude S. 1982. *To Dwell Among Friends: Personal Networks in Town and City*. London: University of Chicago Press. 459 s. ISBN 0-226-25137-3. [online]. [cit. 2018-01-13]. Dostupné z: <http://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/T/bo5962418.html>.

FORREST, Ray and KEARNS, Ade. 2001. Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood. In: *Urban Studies*. Vol. 38. No. 12. 2125-2143. DOI: 10.1080/00420980120087081. [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/46214297_Social_Cohesion_Social_Capital_and_the_Neighbourhood>.

GUIO, Anne-Catherine et al. 2017. *Revising the EU material deprivation variables*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. ISBN 978-92-79-70167-2. [online]. [cit. 2018-01-13]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/8309969/KS-TC-17-002-EN-N.pdf/da1887c3-a6b1-462e-bafb-e4f0b3fd3ab8>.

HÁK, Tomáš; JANOUŠKOVÁ, Svatava; MOLDAN, Bedřich. 2016. *Analyza přístupů municipalit k plánování a hodnocení udržitelného rozvoje*. Praha: MMR ČR a Centrum pro otázky životního prostředí UK. [online]. [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/vybory-rvur/Priloha-c--4-k-zapisu-z-12--zasedani-Vyboru-pro-udrzitelne-municipality-.pdf>.

HEALEY, Patsy. 1997. *Collaborative Planning: Shaping Places in Fragmented Societies*. Vancouver: UBC Press. University of Newcastle upon Tyne. 338 s. ISBN 0-7748-0598-6. [online]. [cit. 2017-11-20]. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=psW_hMb3AH8C&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>.

HŘEBÍK, Štěpán a TŘEBICKÝ, Viktor. 2007. *Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce: Zrcadlo místní udržitelnosti*. Praha: EnviConsult, s.r.o. ISBN 978-80-239-8594-8. [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <file:///Users/dina/Downloads/MANUAL_male_obce.pdf>.

Institute of Medicine and National Research Council. 2013. *U. S. Health in International Perspective: Shorter Lives, Poorer Health*. Washington, D. C.: The National Academies Press. [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <<https://www.nap.edu/read/13497/chapter/12>>.

ISO 37120:2014. 2014. *Sustainable development of communities: Indicators for city services and quality of life*. 85 s. 13.020.20. Environmental economics. Sustainability.

IUCN. 1980. *World Conservation Strategy: Living Resource Conservation for Sustainable Development*. ISBN 2-88032-104-2. [online]. [cit. 2017-10-23]. Dostupné z: <<https://portals.iucn.org/library/efiles/documents/wcs-004.pdf>>.

JANOUSHKOVÁ, Svatava; HÁK, Tomáš; MOLDAN, Bedřich. 2017. Pět klíčových indikátorů udržitelného rozvoje: nástroj pro vzdělávání a osvětu veřejnosti. In: *Envigogika*. 12 (1). Charles University E-journal for Environmental Education. ISSN 1802-3061. [online]. [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <<https://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/536/687>>.

Japan for Sustainability. *Indicators – Society*. https://www.japanfs.org/en/projects/jfs_indicators/jfs_indicators_id033855.html 24.01.2018 10:15:37

KÁRNÍKOVÁ, Anna (ed.). 2017. *Strategický rámec Česká republika 2030*. Praha: Polygrafie Úřadu vlády České republiky. 396 s. ISBN 978-80-7440-181-7.

KAŠPAR, Jakub a PETROVÁ, Marie. 2007. *Jak poznat dobrou místní Agendu 21?* [online]. [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <https://ma21.cenia.cz/LinkClick.aspx?fileticket=qdJ_kNZvv8s%3D&tabid=1609&portalid=0&mid=1846&language=cs-CZ>.

KOLÁŘOVÁ, Hana. 2006. *Udržitelný rozvoj: hledání cest, které nekončí*. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí UK. 186 s. ISBN: 80-87076-02-8.

Kritéria MA21. <https://ma21.cenia.cz/cs-cz/oma21/kriteriama21.aspx> 27.03.2018 20:55:30

Kritéria MA21: pravidla hodnocení. 2018. <https://ma21.cenia.cz/LinkClick.aspx?fileticket=Cx4qn1VPjSE%3d> 27.03.2018 21:28:23

Kritéria Místní Agendy 21 – šance pro aktivní města, obce a kraje. https://www.zdravamesta.cz/cb21/archiv/projekty/projekty05/vzmzp/MO_000161.pdf 27.03.2018 20:28:12

KŠICA, Martin. 2008. *Zapojení veřejnosti do rozvoje obce*. Diplomová práce na katedře regionální ekonomie a správy Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity. Vedoucí práce: Ing. Svatava Nunvářová. [online]. [cit. 2017-11-04]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/76254/esf_m/Diplomova_prace_-_Martin_Ksica.txt>.

KUČEROVÁ, Zita. 2009. Indikátory sociálního pilíře udržitelného rozvoje na lokální úrovni. In: *XIII. Vědecká konference doktorandů*. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury. s. 64-73. ISBN 978-80-214-3878-1. [online]. [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <https://dspace.vutbr.cz/bitstream/handle/11012/56729/64-73_kucerova.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Leading STAR Community Indicators. <https://reporting.starcommunities.org/indicators> 14.11.2017 14:12:57

Leonard Cheshire Disability. 2015. *Leonard Cheshire Disability's response on the indicators for the Sustainable Development Goals (SDGs) in the Post-2015 Development Agenda*. [online]. [cit. 2018-01-24]. Dostupné z: <<https://www.leonardcheshire.org/sites/default/files/Feedback%20to%20SDG%20Indicators%20Leonard%20Cheshire.pdf>>.

LEWIS, Christine. 2016. *When size matters: scaling up delivery of Czech local services*. [online]. [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: <<https://oecdecoscope.wordpress.com/2016/07/26/when-size-matters-scaling-up-delivery-of-czech-local-services/>>.

LUPALA, John M. 2014. The Social Dimension of Sustainable Development: Social inclusion in Tanzania's Urban Centres. In: *Current Urban Studies*. (2) 350-360. [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://file.scirp.org/pdf/CUS_2014122915503807.pdf>.

MALÁČOVÁ, Kateřina. 2017. *Problémy malých obcí a přímá volba starostů z pohledu starostů vybraných obcí Kraje Vysočina*. Diplomová práce na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Vedoucí práce: Doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D. [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <file:///Users/dina/Downloads/Diplomova_prace_Katerina_Malacova_cela.pdf>.

MARADA, Miroslav; KVĚTOŇ, Viktor. 2010. Diferenciace nabídky dopravních příležitostí v českých obcích a sociogeografických mikroregionech. In: *Geografie – (sborník)*. Ročník 115. No. 1. pp. 21-43. [online]. [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <<http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/downloads/2012/11/g10-1-2marada1.pdf>>.

MARADA, Miroslav; KVĚTOŇ, Viktor; VONDRÁČKOVÁ, Petra. 2010. *Doprava a geografická organizace společnosti v Česku*. Praha: Geographica. ISBN 978-80-904521-2-1. [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/266391270_Doprava_a_geograficka_organizace_spolecnosti>.

MAŘÍKOVÁ, Pavlína. 2005. *Malé obce – sociologický pohled: vymezení malých obcí a jejich charakteristika*. [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <<http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6169068>>.

MASLOW, Abraham H. 1954. *Motivation and personality: A Theory of human motivation*. Harper & Row, Publishers, Inc. [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://s-f-walker.org.uk/pubsebooks/pdfs/Motivation_and_Personality-Maslow.pdf>.

MEGA, Voula and PEDERSEN, Jørn. 1998. *Urban Sustainability Indicators*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. ISBN 92-828-4669-5. [online]. [cit. 2018-01-25]. Dostupné z: <https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_files/pubdocs/1998/07/en/1/ef9807en.pdf>.

Metodika hodnocení udržitelných měst – Audit udržitelného rozvoje. <https://www.zdravamesta.cz/index.shtml?apc=r2206884t> 22.03.2018 22:19:25

Ministerstvo životního prostředí České republiky. 1998. *Agenda 21: český překlad textu části Přílohy II dokumentu „Report of the United Nations Conference on Environment and Development“ Rio de Janeiro, 3-14 June 1992*. Vol. 1. Resolutions Adopted by the Conference United Nations, New York 1993. 332 s. ISBN: 80-7212-039-5.

Místní Agenda 21, metoda řízení kvality pro města, obce a regiony. https://www.data-plan.info/img_upload/f96fc5d7def29509aeffc6784e61f65b/brozura_ma21_web.pdf
12.11.2017 23:03:34

MOLDAN, Bedřich. 1996. *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*. Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava. Ostrava. ISBN 80-7078-380-X.

MOLDAN, Bedřich; JANOUSHKOVÁ, Svatava; HÁK, Tomáš. 2012. How to Understand and Measure Environmental Sustainability: Indicators and Targets. In: *Ecological Indicators*. Vol. 17 (2012), s. 4-13. [online]. [cit. 2017-09-23]. Dostupné z: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1470160X11001282>>.

MONET. *Cohésion sociale*. <https://www.bfs.admin.ch/bfs/fr/home/statistiques/developpement-durable/monet/tous-selon-themes/cohesion-sociale.html> 22.01.2018 22:25:12

MURRAY, Joy; DEY, Christopher; LENZEN, Manfred. 2006. *Systems for Social Sustainability: Global Connectedness and the Tuvalu Test*. The University of Sydney. Integrated Sustainability Analysis. ISA Research Paper 02-06. [online]. [cit. 2017-12-15]. Dostupné z: <http://www.isa.org.usyd.edu.au/publications/documents/Murray_et_al_2006_Tuvalu_Test.pdf>.

Národní síť Zdravých měst České republiky. *Doporučené aktivity v rámci členství: „Slovníček“*. <https://www.zdravamesta.cz/index.shtml?apc=r2082460t> 22.03.2018 22:51:27

Nejlepší realizátoři MA21. <https://ma21.cenia.cz/cs-cz/úvod.aspx> 12.12.2017 13:23:05.

NOLAN, Andy. 2015. People, Planet, Prosperity, Peace and Partnership – Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. In: *Sustainable Smart Cities*. Nottingham, UK. [online]. [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <<https://aardvarknoseface.wordpress.com/2015/10/20/people-planet-prosperity-peace-and-partnership-transforming-our-world-the-2030-agenda-for-sustainable-development/>>.

NOVÁK, Josef a kol. 2010. *Indikátory místní udržitelnosti v ČR: zkušenosti a praxe TIMUR*. [Zrcadlo místní udržitelnosti]. ISBN 978-80-904490-5-3. [online]. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <<http://docplayer.cz/25418119-Zrcadlo-mistni-udrzitelnosti-indikatory-mistni-udrzitelnosti-v-cr-zkusenosti-a-praxe-timur.html>>.

NOVÁK, Josef; PAVELČÍK, Petr; TŘEBICKÝ, Viktor. 2016. *Využití indikátorů na místní úrovni od A do Z*. 1. vydání. 52 s. ISBN 978-80-906341-1-4. [online]. [cit. 2018-02-24]. Dostupné z: <http://ci2.co.cz/sites/default/files/souboryredakce/ci2_idikatorya_z_preview02.pdf>.

O CENIA. <http://www1.cenia.cz/www/o-cenia/profil-organizace> 22.02.2017 11:32:16

O MA21. <https://ma21.cenia.cz/cs-cz/oma21.aspx> 14.11.2017 10:53:22.

O Místní Agendě 21. [http://cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/\\$pid/MZPMSFGSI0KM](http://cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/$pid/MZPMSFGSI0KM) 27.03.2018 10:08:12.

Obec Křižánky. *Sledování vlastních indikátorů*. <http://www.obeckrizanky.cz/ma21/sledovani-vlastnich-indikatoru> 12.02.2018 23:05:55

OECD. 2016. *Society at a Glance 2016: OECD Social Indicators*. Paris: OECD Publishing. ISBN 978-92-64-26148-8. [online]. [cit. 2017-11-23]. Dostupné z: <<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264261488-en.pdf?expires=1523821527&id=id&ac-cname=guest&checksum=C54FCABC5BCB2D36FF82D86A8EEF7D13>>.

OECD. About the OECD. <http://www.oecd.org/about/> 01.11.2017 15:01:13

Office of the Deputy Prime Minister. 2005a. *Sustainable Communities: People, Places and Prosperity*. A Five year plan from the Office of the Deputy Prime Minister. ISBN 0-10-164252-0. [online]. [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <<https://www.bipsolutions.com/docstore/pdf/9450.pdf>>.

Office of the Deputy Prime Minister. 2005b. Závěry neformálního jednání ministrů v Bristolu o udržitelných sídlech v Evropě. In: *Urbanismus a územní rozvoj*. Ročník IX. číslo 2/2006. Překlad: MMR ČR. [online]. [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: <https://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2006/2006-02/30_zavery.pdf>

OKTAY, Derya. 2012. Editorial: Quality of Life in Cities. In: *Urban Design and Planning*. Volume 165. Issue DP3. ICE Publishing. DOI: 10.1680/udap.2012.165.3.125. [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/235692953_Editorial_Quality_of_Life_in_Cities>.

PALMER, Kara (ed.). 1998. *Indicators of Sustainable Community: a status report on long-term cultural, economic, and environmental health for Seattle/King County*. [online]. [cit. 2017-11-12]. Dostupné z: <<http://www.oecd.org/site/worldforum/33732840.pdf>>.

PETRUCCI, Alessandra and D'ANDREA, Silvana Schifini. 2002. Quality of Life in Europe: Objective and Subjective Indicators: A Spatial Analysis Using Classification Techniques. In: *Social Indicators Research*. Vol. 60. No. 1/3. [Papers from the Second Annual International Society for Quality of Life Studies Conference]. 55-88. [online]. [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <<http://booksc.org/book/26443816/424314>>.

PILNÁ, Eliška. 2017. *Co si máme odnést z konference HABITAT III a přijetí Nové urbánní agendy?* [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <<http://urbact.eu/co-si-máme-odnést-z-konference-habitat-iii-přijet%C3%AD-nové-urbánn%C3%AD-agendy>>.

POLESE, Mario and STREN, Richard. (eds.). 2000. The Social Sustainability of Cities: Diversity and the Management of Change. In: *Environment & Urbanization*. [online]. [cit. 2017-01-05]. Dostupné z: <<https://www.environmentandurbanization.org/social-sustainability-cities-diversity-and-management-change>>.

Přehled aktivních realizátorů MA21. <https://ma21.cenia.cz/cs-cz/přehledy.aspx> 22.03.2018 16:35:22.

PUTNAM, Robert D. 2000. *Bowling Alone*. New York: Simon and Schuster. [online]. [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <<http://www.simonandschuster.com/books/Bowling-Alone/Robert-D-Putnam/9780743203043>>.

Rada EU. 2017. *Evropský pilíř sociálních práv: vyhlášení a podpis*. Tisková zpráva 673/17. [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <<http://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2017/11/17/european-pillar-of-social-rights-proclamation-and-signing/pdf>>.

RAMMSTEDT, Beatrice. 2009. Subjective Indicators. In: *Building on Progress Expanding the Research Infrastructure for the Social, Economic, and Behavioral Sciences*. Vol. 2. RatSWD German Data Forum (ed.). Budrich UniPress Ltd. Opladen & Farmington Hills. ISBN 978-3-940755-58-2. [online]. [cit. 2017-12-15]. Dostupné z: <https://www.rat-swd.de/publ/KVI/Building_on_Progress_Band_II.pdf>.

ŘEŽUCHOVÁ, Veronika. 2008. *Problémy malých obcí v ČR*. Diplomová práce na katedře regionální ekonomie a správy Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity. Vedoucí práce: Ing. David Špaček, Ph.D. [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/q6dyj/Diplomova_prace.pdf>.

ROZMANOVÁ, Naděžda; TOMÍŠEK, Pavel; ZÁBOJ, Marek. 2016. *Principy a pravidla územního plánování. Kapitola C – Funkční složky. C4 Občanské vybavení*. [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <<http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaC/C4-2012.pdf>>.

RYNDA, Ivan. 2000. Trvale udržitelný rozvoj a vzdělávání. In: *Hledání odpovědi na výzvy současného světa*. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy.

SAŠINKA, Petr. 2011. *Malé obce v České republice (s důrazem na historické souvislosti 20. století narušující jejich přirozený vývoj)*. Diplomová práce na katedře regionální ekonomie a správy Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity. Vedoucí práce: RNDr. Josef Kunc, Ph.D. [online]. [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/206708/esf_m/DP.pdf>.

SATTERTHWAITE, David. 1997. Sustainable Cities or Cities that Contribute to Sustainable Development? In: *Urban Studies*. Vol. 34. No. 10. 1667-1691. [online]. [cit 2017-12-12]. Dostupné z: <<http://seg.fsu.edu/Library/Sustainable%20Cities%20or%20Cities%20that%20Contribute%20to%20Sustainable%20Development.pdf>>.

SEAMON, David & SOWERS, Jacob. 2008. Place and Placelessness, Edward Relph. In: *Key Texts in Human Geography*, P. Hubbard, R. Kitchen, & G. Vallentine, eds. Sage: London. 43-51. [online]. [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/251484582_Place_and_Placelessness_Edward_Relph>.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra a kol. 2012. *Metodika sledování udržitelného rozvoje na místní úrovni*. ISBN 978-80-904671-8-7. [online]. [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <file:///Users/dina/Downloads/Methodika_indikatory_na_web.pdf>.

SIROVÁTKA, Tomáš a kol. 2013. *Indikátory strategie potlačování chudoby a sociálního vyloučení v České republice*. Výzkumný Ústav práce a sociálních věcí: Brno. [online]. [cit. 2017-12-18]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/files/clanky/17713/Methodika_strategie_potlacovani_chudoby.pdf>.

Sít' ekologických poraden ČR. 2000. *Evropská kampaň za trvale udržitelná města a obce: základní dokumenty 1994-99*. [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <<https://www.zdravamesta.cz/cb21/archiv/material/SustCities-Czech.pdf>>.

SOBRINO, Jaime et al. 2015. *Sustainable cities: a conceptual and operational proposal*. Mexico: United Nations Fund for Population activities. ISBN: 978-9962-5539-6-0. [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/profile/Carlos_Garrocho3/publication/297689509_Sustainable_cities_a_conceptual_and_operational_proposal/links/56e0345708ae9b93f79c2776/Sustainable-cities-a-conceptual-and-operational-proposal.pdf>.

„Social environment“. <https://www.definitions.net/definition/social%20environment>
23.03.2018 9:34:25

Společné evropské indikátory – ECI. <http://ci2.co.cz/cs/spolecne-evropske-indikatory-eci>
12.01.2018 13:24:15

ŠTĚASTNÁ, Jaroslava. 2016. *Když se řekne komunitní práce*. 1. vydání. Praha: Karolinum. 112 s. ISBN 978-80-246-3356-5.

STAR Communities. 2017. *Leading STAR Community Indicators: Methodology Guide*. [online]. [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <<https://reporting.starcommunities.org/uploads/2017-Leading-STAR-Community-Indicators-Guide.pdf>>.

Sustainable Cities International. 2012. *Indicators for Sustainability: How cities are monitoring and evaluating their success*. [online]. [cit. 2017-10-27]. Dostupné z: <<http://sustainablecities.net/wp-content/uploads/2015/10/indicators-for-sustainability-intl-case-studies-final.pdf>>.

Sustainable Cities International. <http://sustainablecities.net/about-us/> 20.01.2018 10:10:12

Sustainable Development Goals. 2015. <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs> 16.09.2017 13:20:42

Sustainable Development Indicators. 2014. <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20160106192205/http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-366350> 03.01.2018. 14:22:15

Sustainable Seattle. <http://www.sustainableseattle.org/about-us/> 12.11.2017 13:25:14

Švédský ústav veřejného zdraví. 2007. *Zdravé stárnutí: výzva Evropě, stručná verze*. Překlad: Semantix. ISSN 1652-2567. [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/uploads/images/czsp/healthy_ageing/Healthyshort_cs.pdf?highlight-words=postup+pro+odběr>.

TALLEN, Emily. 1999. Sense of Community and Neighbourhood Form: An Assessment of the Social Doctrine of New Urbanism. In: *Urban Studies*. Vol. 36. No. 8. 1361-1379. [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <<http://illinois-online.org/krassa/ps410/Readings/tallen%20build%20community.pdf>>.

The Reference Framework for Sustainable Cities. <http://rfsc.eu/about/> 01.03.2018 12:22:13

The Reference Framework for Sustainable Cities. *Indicators of social and cultural dimension*. <http://app.rfsc.eu/indicator/select/sort/name/direction/asc/type/1> 01.03.2018 15:12:16

The World Bank. Indicators. <https://data.worldbank.org/indicator?tab=all>. 03.11.2017 17:21:23

The World Bank. Who we are. <http://www.worldbank.org/en/who-we-are> 03.11.2017 17:30:25

TORJMAN, Sherri. 2000. *The Social Dimension of Sustainable Development*. Ottawa: Caledon Institute of Social Policy. ISBN 1-894598-00-8. [online]. [cit. 2018-01-14]. Dostupné z: <<https://maytree.com/wp-content/uploads/1-894598-00-8.pdf>>.

Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. <https://sustainable-development.un.org/post2015/transformingourworld> 12.12.2017 14:23:56

TŘEBICKÝ, Viktor a kol. (eds.). 2009. *Indikátory péče: Případové studie z České republiky a Vlámka (Belgie)*. Praha: Gent. [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/38949c18-78a6-47bf-b6a1-d87d0fcb73af/Inspirace_01>.

ÚKEP. 2014. *Trvale udržitelný rozvoj: studijní dokumentace projektu*. „Podpora nabídky vzdělávacích programů pro pracovníky veřejného sektoru Plzeňského kraje“. [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://ukep.eu/wp-content/uploads/TUR_final_11.6.2014.pdf>

UN-Habitat. *UN-Habitat in a glance*. <https://unhabitat.org/un-habitat-at-a-glance/> 02.11.2017 16:14:32

UN. 2016. *Nová agenda pro města*. Překlad: MMR ČR. [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <<https://www.mmr.cz/getmedia/a29c5c7f-9e94-49a0-a079-b763e940546a/NUA-TISK.pdf>>.

UN-Habitat. 2004. *Urban Indicators Guidelines: Monitoring the Habitat Agenda and the Millennium Development Goals*. [online]. [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <<https://unhabitat.org/urban-indicators-guidelines-monitoring-the-habitat-agenda-and-the-millennium-development-goals/>>.

United Nations Statistics Division. 2005. *Handbook on poverty statistics: concepts, methods and policy use*. [online]. [cit. 2017-11-23]. Dostupné z: <https://unstats.un.org/unsd/methods/poverty/pdf/un_book%20final%2030%20dec%2005.pdf>.

Urban Sustainability Index. <http://www.urbanchinainitiative.org/en/research/usi.html> 24.01.2018 13:21:30

VEČERNÍK, Jiří. 2012. Subjektivní indikátory blahobytu: přístupy, měření a data. In: *Politická ekonomie*. 60 (3). 291-308. ISSN 0032-3233. [online]. [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/843_0.pdf>.

WCED. 1987. *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. [online]. [cit. 2017-09-03]. Dostupné z: <<http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>>.

WESTFALL, Matthew S. and de VILLA, Victoria A. (eds.). 2001. *Urban indicators for managing cities*. The Asian Development Bank. ISBN 971-561-312-8. [online]. [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <<https://www.adb.org/sites/default/files/publication/30020/urban-indicators-managing-cities.pdf>>.

What is social sustainability? <http://esg.adec-innovations.com/about-us/faqs/what-is-social-sustainability/> 11.13.2017 15:28:25.

WHO Europe. 2016. *Targets and indicators for Health 2020*. Version 3. [online]. [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0011/317936/Targets-indicators-Health-2020-version3.pdf?ua=1>.

Zdravé Křižánky. Fóra s veřejností v malé obci i první lokální měna v Česku. <https://www.zdravamesta.cz/index.shtml?apc=2201514r2390047n> 14.02.2018 15:45:12

6. Seznam zkratek

CLLD	Community-led local development
CSR	Corporate social responsibility
D. C.	District of Columbia
DEFRA	Department for Environment, Food & Rural Affairs
ECI	European Common Indicators
EIA	Environment Impact Assessment
ESI	European Structural Investments
EU	Evropská unie
GPI	Gender Parity Index
HDP	Hrubý domácí produkt
ICLEI	International Council for Local Environmental Initiatives
IUCN	International Union for Conservation of Nature
JFS	Japan for Sustainability
MA21	Místní agenda 21
MAS	Místní akční skupina
MDGs	Millennium Development Goals
MÚ	Městský úřad
MŽP ČR	Ministerstvo životního prostředí České republiky
NFPA	National Fire Protection Association
North Durham ICSP	North Durham Integrated Community Sustainability Plan
NSZM ČR	Národní síť Zdravých měst
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSN	Organizace spojených národů
PS MA21	Pracovní skupina místní Agendy 21
RFSC	Reference Framework of Sustainable Cities
SDGs	Sustainable Development Goals
SDI	Sustainable Development Indicators
STAR Communities	Sustainability Tools for Assessing & Rating Communities
TIMUR	Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj
TUR	Trvale udržitelný rozvoj
UCI	Urban China Initiative
ÚKEP	Útvar koordinace evropských projektů města Plzně
UN	United Nations
UN-Habitat	United Nations Human Settlements Programme
UNEP	United Nations Environment Programme
UR	Udržitelný rozvoj
USI	Urban Sustainability Index
WHO	World Health Organization

Většina zkratk uvedených v textu je vysvětlena na místě jejich prvního výskytu.

7. Přílohy

7.1. Příloha č. 1: Projekt diplomové práce

Fakulta humanitních studií UK

katedra magisterského oboru

Sociální a kulturní ekologie

U Kříže 8/661, 158 00 Praha 5-Jinonice

Projekt diplomové práce (DP) oboru sociální a kulturní ekologie

1. Jméno studenta, tituly: Bc. Dina Zhussupova
2. Osobní číslo (UKČO): 89702807
3. Rok imatrikulace na FHS UK (bak. studium, jinak mag. studium): 2015
4. Datum zápisu na katedru sociální a kulturní ekologie FHS UK (alespoň měsíc, rok):
21. 09. 2015
5. Názvy všech předchozích bakalářských (magisterských) prací, škola, obor a rok, kde a kdy byly obhájeny:
Bakalářská práce na téma „Aplikace ekologického managementu v hotelech v České republice“, Vysoká škola hotelová v Praze 8, Hotelnictví, 2015, Praha, 3. 6. 2015
6. Předběžný název DP (česky): Analýza indikátorů sociálního prostředí v obci na základě různých kritérií a jejich využití na lokální úrovni
7. Předběžný název DP (anglicky): Analysis of social indicators in the municipalities on the basis of various criteria for use at the local level
8. Klíčová slova (česky): indikátory, sociální prostředí, trvale udržitelný rozvoj, udržitelná města
9. Klíčová slova (anglicky): indicators, social environment, sustainable development, sustainable cities
10. Obecný kontext (souvislosti tématu, širší rámec [zasazení „do světa“]): V současné společnosti roste zájem o indikátory pro sociální prostředí. Tento zájem nově posílily tzv. Cíle udržitelného rozvoje (SDGs), které byly schváleny OSN v září 2015. Tyto cíle poněkud upozadují environmentální složku udržitelnosti, která doposud stála v popředí zájmu politiků i veřejnosti a mírně akcentuje složku sociální v duchu People – Planet – Prosperity – Partnership and Peace. Proměna v přístupu k udržitelnosti se jistě bude promítat také do nově vznikajících sad indikátorů na nadnárodní, národní i lokální úrovni. Diplomová práce si klade za cíl analyzovat současné přístupy k hodnocení sociálního pilíře udržitelnosti na lokální úrovni a na základě této analýzy vytvořit sadu indikátorů udržitelného rozvoje, která by mohla být uplatněna na lokální úrovni, konkrétně v malých obcích v České republice (prozatím stanoveno pro obce do 2 000 obyvatel).
11. Předmět zkoumání (vlastní předmět práce [zasazení „do vědy“]):
Pro měření směřování k trvale udržitelnému rozvoji, stejně tak jako ke sledování výkonnosti jednotlivých zemí – od lokální přes regionální úroveň až k úrovni celostátní – se používají ukazatele neboli indikátory. Měření sociální koheze je řešeno na republikové úrovni a v mezinárodním měřítku, nesetkáváme se však s řešením tohoto tématu na úrovni obcí. Existují různé indikátory měření sociálního pilíře, např.: indikátor kvality sociálního

prostředí, indikátor sociodemografické struktury obyvatel obce, indikátor míry spokojenosti a participace na věcech veřejných atd. V České republice existuje Metodika hodnocení udržitelných měst, jež přináší podrobný popis evaluace za pomoci tzv. Auditů udržitelného rozvoje. Metodika hodnocení MA21 se již měřením na lokální úrovni zabývá, ale prozatím se zaměřuje na velká města, nikoli na malé obce. Zpracovaný Audit je základem pro strategické řízení komplexního rozvoje na místní úrovni a měl by být jedním z významných analytických podkladů pro strategické a koncepční dokumenty municipality.

9. Hlavní vstupní hypotéza nebo hypotézy (2–4 na výběr); pro práci 1–2, možno však formulovat výzkumné otázky, event. jen výzkumný problém: Výzkumný problém, který bude v práci řešen, se dotýká možnosti měření sociální udržitelnosti na místní úrovni se zaměřením na malé obce do 2 000 obyvatel v České republice. Práce se bude rovněž zaměřovat na možnost promítnutí cílů SDGs do této sady.
10. Metodologický postup: metody a techniky, které budou v práci použity: kvalitativní výzkum: deskripce, obsahová analýza dokumentů, komparace, generalizace, strukturované rozhovory nebo focus group.
11. Cíl DP (kromě ověření hypotéz a teoretického přínosu např. praktický přínos, vypracování metodologie, základ pro řešení problémů v praxi atd.): Cílem práce je navrhnout indikátorovou sadu pro oblast sociálního prostředí pro užití na lokální úrovni se zaměřením na obce do 2000 obyvatel, která bude nejlépe odpovídat nárokům na takovou sadu z hlediska aplikovaných kritérií.
12. Čím budou rozšířeny dosavadní znalosti (vědecká „přidaná hodnota DP“): Doposud jsou indikátorové sady tvořeny na nadnárodní a národní úrovni. V ČR i zahraničí existují také sady, které obsahují indikátory sociální udržitelnosti na místní úrovni, ty se však zaměřují na velká města, viz např. Sustainable Seattle, indikátory zavedené na mezinárodní úrovni: MDG, CEROL, indikátory zavedené na evropské úrovni: Společné evropské indikátory – ECI, TISSUE (CORE 1, CORE 2), Urban audit, Sustainability Tools and Targets for the Urban Thematic Strategy – STATUS, indikátory zavedené na národní úrovni: Velká Británie, Vlámské indikátory, indikátory pro malé obce Local Indicators of Sustainable Development, Construction Related Sustainability Indicators – CRISP, Millenium Development Goals Indicators – MDG, Environmental Sustainability Index – ESI, atd.
13. Jaké bude (bude-li) jejich teoretické zobecnění a přínos: Práce nepřinese konkrétní novou teorii, její přínos bude spíše praktický – navržená sada se může stát podkladem pro hodnocení sociálního pilíře udržitelnosti v malých obcích. Tyto nástroje podle předběžné analýzy v ČR absentují.
14. Struktura DP (předběžný obsah – názvy oddílů a kapitol):
  1. Úvod
  2. Politicko-právní rámec TUR (mezinárodní a národní dokumenty) se zaměřením na sociální pilíř udržitelnosti
    - 2.1 Milléniové cíle
    - 2.2 Sustainable Development Goals
    - 2.3 Agenda 2030
  3. Indikátory pro měření sociálního pilíře TUR
    - 3.1 Indikátory udržitelného rozvoje se zaměřením se na sociální pilíř na nadnárodní, národní a mezinárodní úrovni
    - 3.2 Místní agenda 21 jako specifický přístup k udržitelnosti na národní úrovni

4. Analytická část

- 4.1 Analýza dostupných indikátorových sad ve světě i v ČR
- 4.2 Kritéria, důležitá pro uplatnění indikátorů na lokální úrovni v ČR
- 4.3 Vytipování vhodných indikátorů pro aplikaci na místní úrovni
  - 4.4 Strukturované rozhovory (focus group) se zástupci malých obcí
  - 4.5 Analýza výsledků diskuze a úprava indikátorové sady
- 5. Návrh indikátorové sady pro oblast sociálního prostředí pro užití na lokální úrovni.
- 6. Závěr

15. Předběžná bibliografie k tématu:

MOLDAN, B.: *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*, Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ostrava. 1996. ISBN 80-7078-380-X

HŘEBÍK, Š., TŘEBICKÝ, V.: *Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce*; EnviConsult, s.r.o., Praha 2007, ISBN 978-80-239-8594-8

Sustainable development indicators in your pocket, 2007 edition, Defra Publication, London 2007

VAVROUŠEK, Josef. *Závod s časem: hledání lidských hodnot slučitelných s trvale udržitelným způsobem života* [online]. Revize 18.3.2015 [cit.2016-11-05]. Dostupné z: <<http://ekolist.cz/cz/kultura/clanky/zavod-s-casem-hledani-lidskych-hodnot-slucitelnych-s-trvale-udrzitelnym-zpusobem-zivota>>.

Udržitelný rozvoj [online]. [cit.2016-11-11]. Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB)>.

<<http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=359>> [online]. [cit.2016-11-11]

<<http://www.sustainableseattle.org/programs/>> [online]. [cit.2016-11-13]

Politické dokumenty: Agenda 21, Sustainable goals, Agenda 2030, <<http://ekolist.cz/cz/kultura/clanky/zavod-s-casem-hledani-lidskych-hodnot-slucitelnych-s-trvale-udrzitelnym-zpusobem-zivota>> [online]. [cit.2016-11-13]

<<http://www.sustainable.org/creating-community/community-visioning/725-the-local-agenda-21-planning-guide-an-introduction-to-sustainable-development-planning>> [online]. [cit.2016-11-20]

<[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB)> [online]. [cit.2016-11-21]

<<http://www.ekostopa.cz/mesto/>> [online]. [cit.2016-11-21]

16. Předpokládaný vedoucí DP: doc. RNDr. Svatava Janoušková, Ph.D.

17. Důvod volby tématu (dosavadní znalosti, zájem, praxe a zájem studenta):¹ zájem studenta

Jinonice 3. ledna 2017

diplomant

vedoucí DP

vedoucí katedry SKE

¹ nepovinné

7.2. Příloha č. 2: Analyzované indikátorové sady

Legenda:

Globální úroveň	Národní úroveň	Lokální úroveň
-----------------	----------------	----------------

Program rozvoje	Cíle	Indikátory
Sustainable Development Goals	<p>11.1 Do roku 2030 zajistit všem přístup k adekvátnímu, bezpečnému a cenově dostupnému bydlení a základním službám, modernizovat slumy.</p> <p>11.2 Do roku 2030 poskytnout přístup k bezpečným, cenově dostupným, snadno přístupným a udržitelným dopravním systémům pro všechny, zlepšení bezpečnosti silničního provozu, a to zejména tím, že se rozšíří veřejná doprava, se zvláštním zřetelem k potřebám specifických skupin: ženy, děti, osoby se zdravotním postižením a starší osoby.</p> <p>11. a Podporovat pozitivní ekonomické, sociální a environmentální vazby mezi městskými, příměstskými a venkovskými oblastmi zlepšením národního a regionálního rozvojového plánování.</p>	<p>11.1.1 Podíl městského obyvatelstva žijícího v chudinských čtvrtích, neformálních osadách nebo nevhovujícím bydlení</p> <p>11.2.1 Podíl populace, která má pohodlný přístup k veřejné dopravě, podle pohlaví, věku a míry zdravotního postižení Indikátor 67. Procento lidí, kteří žijí v okruhu 0,5 km od veřejné dopravy, která je v provozu nejméně každých 20 minut.</p> <p>11. A. 1 Podíl obyvatel žijících ve městech, které provádějí městské a regionální rozvojové plány zahrnující projekce populace a potřeby zdrojů, podle velikosti města</p>
	<p>1.1 Do roku 2030 odstranit extrémní chudobu pro všechny lidi všude, v současné době měřeno jako lidé, kteří žijí za méně, než 1,25 dolaru denně</p> <p>1.2 Do roku 2030 snížit alespoň o polovinu podíl mužů, žen a dětí všech věkových kategorií, kteří žijí v chudobě tak jak je definována v národní legislativě</p> <p>1.3 Zavést na úrovni států vhodné systémy sociální ochrany pro všechny včetně nejpotřebnějších, a do roku 2030 rozšířit jejich dosah na většinu chudých a ohrožených</p>	<p>1.1.1 Podíl obyvatelstva pod hranicí mezinárodní chudoby podle pohlaví, věku, zaměstnaneckého statusu a zeměpisné polohy (městské/venkovské)</p> <p>1.2.1 Podíl obyvatel žijících pod hranicí národní chudoby podle pohlaví a věku</p> <p>1.2.2 Podíl mužů, žen a dětí všech věkových skupin žijících v chudobě ve všech jejich rozměrech podle národních definic</p> <p>1.3.1 Podíl obyvatel pokrytých systémy sociální ochrany podle pohlaví, rozlišující děti, nezaměstnané, starší osoby, osoby se zdravotním postižením, těhotné ženy, novorozené děti, oběti úrazů, chudé a zranitelné osoby</p> <p>Podíl obyvatel pod 1,25 USD za den (Ukazatel MDG)</p> <p>Podíl obyvatel žijících pod hranicí národní chudoby podle pohlaví, věku, městských/venkovských úrovní (upravený ukazatel MDG)</p> <p>Multidimenzionální index chudoby - vzdělání, zdraví a životní úroveň. Index se skládá z deseti indikátorů - počet zapsaných do školy a počet let školní docházky se týká vzdělání, míra dětské úmrtnosti a výživa se týká zdraví a přístup k elektřině, přístup k pitné vodě, dostupnost toalet, bydlení, paliva na vaření a možnost vlastnit majetek měří životní úroveň. Za chudou se považuje domácnost, která trpí nedostatkem při více než 30-ti procentech indikátorů.</p> <p>Procento způsobilého obyvatelstva, na které se vztahují národní programy sociální ochrany</p>

		Doplňkový národní ukazatel: 1.1. Poměr rozdílů v chudobě (Ukazatel MDG)
<p>3.4 Do roku 2030 snížit pomocí prevence a léčby o třetinu předčasnou úmrtnost na nepřenositelné choroby; podporovat duševní zdraví a duševní pohodu</p> <p>3.5 Posílit prevenci a léčbu užívání návykových látek, včetně užívání narkotik a škodlivého užívání alkoholu</p> <p>3.6 Do roku 2020 celosvětově snížit na polovinu počet úmrtí a zranění při dopravních nehodách</p> <p>3.8 Docílit všeobecného zabezpečení zdraví, včetně ochrany finančních rizik, přístupu ke kvalitní základní zdravotní péči a přístupu k bezpečným, účinným, kvalitním a cenově dostupným základním léčivům a očkovacím látkám pro všechny</p>	<p>Procento obyvatelstva s nadváhou a obezitou, včetně dětí do 5 let</p> <p>Podíl osob se závažnou duševní poruchou (psychóza, bipolární afektivní porucha nebo středně těžká deprese), kteří využívají služby</p> <p>Procentní změna spotřeby masa [červená] na osobu v poměru k základní hodnotě roku 2015</p> <p>3.5. Současné používání jakéhokoli tabákového výrobku (standardizované podle věku) za rok Škodlivé používání alkoholu</p> <p>3.6. Počet smrtelných dopravních nehod na 100 000 obyvatel</p> <p>3.8. Očekávaná délka života při narození</p> <p>Čekací doba pro volitelnou operaci</p> <p>Procento zdravotnických zařízení, které splňují požadavky na připravenost na služby.</p> <p>Procento obyvatel s přístupem k dostupným základním lékům a komoditám na udržitelném základě</p> <p>Poměr zdravotnických pracovníků k populaci (porodní asistentky, zdravotní sestry, komunitní zdravotní pracovníci, atd.)</p>	
<p>4.2 Do roku 2030 zajistit, aby všechny dívky a chlapci měli možnost kvalitního rozvoje v raném dětství, aby měli přístup k předškolní péči a vzdělání tak, aby byli připraveni pro základní vzdělávání</p>	<p>Procento dětí (36-59 měsíců), které dostaly alespoň jeden rok kvalitního programu předškolního vzdělávání</p> <p>Index růstu dřívějšího dítěte (ECDI) - vývojový potenciál v raném dětství se měří jako index, který je v současné době zastoupen ve studii Multiple Indicator Cluster Survey, která hodnotí děti ve věku 36-59 měsíců ve čtyřech oblastech: jazykové/gramotnostní, matematické, fyzické, sociálně-emoční a kognitivního vývoje. Každá z těchto čtyř domén se měří pomocí nástrojů založených na pozorování v reálném čase. Průzkumy MICS vypočítají celkové skóre indexu jako procento dětí ve věku 36-59 měsíců, které jsou na cestě alespoň ve třech ze čtyř oblastí. (Podíl dětí ve věku do 5 let, kteří se vývojově rozvíjejí v oblasti zdraví, učení a psychosociální pohody podle pohlaví).</p> <p>Procento dětí mladších 5 let, zažívající citlivé a podnětné rodičovství v bezpečném prostředí</p> <p>4.2.2 Míra účasti v organizovaném učení (jeden rok před úředním vstupním věkem) podle pohlaví</p>	
<p>4.5 Do roku 2030 eliminovat genderové nerovnosti ve vzdělávání a zajistit rovný přístup ke všem úrovním vzdělání a odborné přípravy pro znevýhodněné – osoby se zdravotním postižením, původní obyvatelstvo či ohrožené děti</p>	<p>Procento dětí (36-59 měsíců), které dostaly alespoň jeden rok kvalitního programu předškolního vzdělávání</p> <p>Počet dětí (školního věku) mimo školu</p> <p>Přítomnost právních rámců, které zaručují právo na vzdělání pro všechny děti v raném dětství a základním vzdělání a které zaručují minimální věk pro vstup do zaměstnání, který není nižší než ročník základního vzdělání</p>	

<p>4.7 Do roku 2030 zajistit, aby všichni studenti získali znalosti a dovednosti potřebné k podpoře udržitelného rozvoje, mimo jiné prostřednictvím vzdělávání o udržitelném rozvoji a trvale udržitelném způsobu života, o lidských právech, genderové rovnosti, dále pomocí podpory kultury míru a nenásilí, globálního občanství i docenění kulturní rozmanitosti a příspěvku kultury k udržitelnému rozvoji.</p> <p>4.a Vybudovat a vylepšit genderově citlivá vzdělávací zařízení, která budou vhodná pro děti i lidi se zdravotním postižením, a poskytnout bezpečné, nenásilné, inkluzivní a efektivní vzdělávací prostředí pro všechny</p>	<p>36. Procento dívek a chlapců, kteří dosáhnou dovedností v široké škále výsledků učení, včetně čtení a matematiky na konci cyklu nižšího sekundárního vzdělávání (založené na věrohodně stanovených národních kritériích - bude rozvíjeno</p> <p>4.1. Procento dívek a chlapců, kteří získají dovednosti a hodnoty potřebné pro globální občanství a udržitelný rozvoj (národní referenční hodnoty, které mají být vypracovány) do konce cyklu nižší sekundární školy - bude rozvíjeno</p> <p>4.a Indikátor podílu vzdělávacích zařízení, které poskytují efektivní učební prostředí - bude vyvíjeno</p> <p>Procentní podíl žáků zapsaných na základních a středních školách poskytujících základní pitnou vodu, adekvátní hygienu a odpovídající hygienické služby</p>
<p>5.4 Uznávat a oceňovat neplacenou péči a domácí práce pomocí zajištění veřejných služeb, infrastruktury a politik sociální ochrany a prosazování sdílené odpovědnosti v rámci domácnosti a rodiny podle zvyklostí dané země</p> <p>5.5 Zajistit ženám rovné příležitosti a plnou a efektivní účast na rozhodování na všech úrovních v politickém, ekonomickém i veřejném životě</p>	<p>Procento způsobilého obyvatelstva, na které se vztahují vnitrostátní programy sociální ochrany</p> <p>Průměrný počet hodin strávených v placené a neplacené práci dohromady (celková pracovní zátěž) podle pohlaví</p> <p>Procentuální zastoupení žen a menšin v národních parlamentech anebo místních volbách podle jejich podílu na obyvatelstvu (upravený ukazatel MDG)</p> <p>Rozdíl v pohlaví a ve mzdách podle odvětví ekonomické aktivity</p> <p>Procento žen bez vlastních příjmů</p> <p>Zastoupení žen mezi mediátory, vyjednavači a technickými odborníky ve formálních mírových jednáních</p>
<p>6. b Podporovat a posilovat zapojení místních komunit do zlepšování správy vodních zdrojů a sanitačních zařízení</p>	<p>[Ukazatel o účasti místních komunit na zlepšení vodního a hygienického řízení] - který má být vypracován</p>
<p>8.5 Do roku 2030 dosáhnout plné a produktivní zaměstnanosti a zajistit důstojnou práci pro všechny ženy a muže, včetně mladých lidí a osob se zdravotním postižením, a zajistit stejnou odměnu za rovnocennou práci</p>	<p>Míra zaměstnanosti mládeže ve formálním a neformálním sektoru</p> <p>Poměr zaměstnanosti k počtu obyvatel podle pohlaví a věkových skupin (15-64 let).</p>
<p>9.1 Rozvinout kvalitní, spolehlivou, udržitelnou a odolnou infrastrukturu, zahrnující i regionální a přeshraniční infrastrukturu, na podporu ekonomického rozvoje a zvýšené kvality života, se zaměřením na ekonomicky dostupný a rovný přístup pro všechny</p>	<p>Procento obyvatel využívajících bezpečně řízené vodní služby podle městských/ venkovských oblastí (změněný ukazatel MDG)</p> <p>Procento populace využívající základní hygienické služby podle městských / venkovských oblastí (upravený ukazatel MDG)</p> <p>Podíl obyvatel využívajících moderní kuchyňské řešení podle městských/venkovských oblastí</p> <p>Podíl populace, využívající spolehlivé elektřiny podle městských/venkovských oblastí</p> <p>Přístup k silnici za všech meteorologických podmínek (% přístup do vzdálenosti [x] km k silnici)</p> <p>Mobilní širokopásmové předplatné na 100 obyvatel podle městských/venkovských oblastí</p> <p>Procento domácností s internetem podle druhu služeb podle městských/venkovských oblastí</p>

	<p>10.2 Do roku 2030 posilovat a podporovat sociální, ekonomické a politické začleňování všech, bez ohledu na věk, pohlaví, zdravotní postižení, rasu, etnický původ, náboženské vyznání a ekonomické či jiné postavení</p> <p>10.3 Zajistit rovnost příležitostí a snížit nerovnosti výsledků, a to i odstraněním diskriminačních zákonů, politik a postupů a podporou příslušných právních předpisů, politik a činností v této oblasti</p>	<p>Indikátor nerovnosti na horním konci distribuce příjmů: podíl HND nejbohatší 10% nebo poměr Palma - poměr podílu nejbohatších 10% obyvatelstva na hrubém národním důchodu (HND) děleném podílem nejchudších 40% obyvatelstva. Procento domácností s příjmy nižšími než 50% středního příjmu („relativní chudoba“) Doplňkové národní indikátory: Giniho koeficient Příjmová vytrvalost (vztah mezi socioekonomickým postavením rodičů a postavením jejich dětí jako dospělých) Zastoupení žen mezi mediátory, vyjednávачi a technickými odborníky ve formálních mírových jednáních</p>
	<p>10.7 Usnadňovat řízenou, bezpečnou a zodpovědnou migraci a mobilitu lidí, zahrnující uplatňování plánovaných a dobře řízených migračních politik</p>	<p>Počet uprchlíků Index lidského řízení mobility - jedná se o složený index, který se skládá z následujících prvků: lidská práva migrantů, regulace mobility, sociálně-ekonomické příležitosti pro migranty a zmírňování rizik a posilování odolnosti prostřednictvím migrace Procentuální zastoupení žen a menšin v národních parlamentech a/nebo místních volbách podle jejich podílu na obyvatelstvu (upravený ukazatel MDG)</p>
	<p>16.6 Vytvořit účinné, odpovědné a transparentní instituce na všech úrovních</p> <p>16.7 Zajistit odpovědné, inkluzivní, participativní a zastupitelské rozhodování na všech úrovních</p>	<p>Vnímání korupce ve veřejném sektoru Dodržování doporučení ze všeobecného pravidelného přezkumu a smluv OSN Zastoupení žen mezi mediátory, vyjednávачi a technickými odborníky ve formálních mírových jednáních Násilná zranění a úmrtí na 100 000 obyvatel Procento žen a mužů, kteří hlásí pocit bezpečí když jdou sami v noci ve městě nebo oblasti, kde žijí</p>
	<p>17.17 Podněcovat a podporovat efektivní partnerství veřejných institucí, partnerství veřejného a soukromého sektoru a partnerství v rámci občanské společnosti, a to na základě zkušeností a využívání zdrojových strategií partnerství</p>	<p>Procento oficiální rozvojové pomoci, čisté soukromé granty a oficiální financování v oblasti klimatu poskytované prostřednictvím prioritních sdružených mechanismů mnohostranného financování</p>
OECD	<p>Rozvoj ekonomik členských zemí, Dosažení dlouhodobě udržitelného ekonomického růstu, Koordinace ekonomické a sociálně-politické spolupráce členských zemí, Zvyšování zaměstnanosti a životní úrovně v jednotlivých členských státech za současného zachování finanční rovnováhy</p>	<p>Indikátory životní úrovně – Spotřeba: spotřeba domácností, intenzita municipálních odpadů – Distribuce příjmů: Gini koeficient – Zdraví: průměrná délka života – Zaměstnanost: míra zaměstnanosti – Vzdělání: míra participace na vzdělání</p>

<p style="text-align: center;">OECD Social indicators Society at a Glance</p>	<p>Zaměřuje se na řešení rostoucí poptávky po kvantitativních důkazech o sociální situaci, jejích trendech a možných hnačích silách v zemích OECD.</p> <p>Zhodnotit a porovnat výsledky sociálních věcí, které jsou v současnosti předmětem politických diskusí.</p> <p>Poskytnout přehled o společenských odpovědích a jak efektivní byly politické kroky v oblasti podpory sociálního rozvoje.</p>	<p>Indikátory obecného kontextu</p> <p>Disponibilní příjem domácností (veškeré zboží a služby, které mohou koupit rodině na trhu, minus daně a převody hotovosti).</p> <p>Plodnost: Úhrnná míra plodnosti je očekávaným počtem dětí narozených každé ženě na konci plodného roku (tj. jestliže pravděpodobnost porodu dítěte v každém věku byla současná převažující míra plodnosti podle věku).</p> <p>Migrace: počet žadatelů o azyl a uprchlíků</p> <p>Rodina: Hrubá míra manželství je definována jako počet legálních občanských svazů nebo sňatků každý rok na 1000 osob. Hrubá míra rozvodu, definovaná jako počet legálních občanských svazů nebo sňatků, které se každý rok rozpouští na 1 000 osob</p> <p>Demografické trendy: Poměry závislosti na věku jsou měřítkem věkové struktury populace</p>
		<p>Indikátory soběstačnosti:</p> <p>Zaměstnanost, nezaměstnanost</p> <p>Míra nezaměstnanosti je poměr lidí bez práce a kteří se o ní aktivně snaží a obyvatel v produktivním věku, kteří buď byli v práci nebo aktivně ji vyhledávali (ve věku od 15 let).</p> <p>Dovednosti - Program OECD pro mezinárodní hodnocení kompetencí pro dospělé hodnotí úroveň dovedností dospělých ve věku 16-65 let v oblasti gramotnosti, matematiky a řešení problémů v technologicky bohatém prostředí.</p> <p>Výdaje na vzdělávání - účastníci trhu práce jsou definováni jako lidi ve věku 15 až 29 let, kteří nejsou v referenčním roce zapsáni do formálního vzdělávání, ale kteří se v předchozím roce vzdělávali na trhu práce.</p> <p>Vstup na trh práce - účastníci trhu práce jsou definováni jako lidi ve věku 15 až 29 let, kteří nejsou v referenčním roce zapsáni do formálního vzdělávání, ale kteří se v předchozím roce vzdělávali na trhu práce.</p>
		<p>Indikátory spravedlnosti:</p> <p>Nerovnost příjmů - hlavním ukazatelem rozdělení příjmů je koeficient Gini. Hodnoty koeficientu Gini se pohybují od 0 v případě „dokonalé rovnosti“ (každá osoba obdrží stejný příjem) a 1 v případě „dokonalé nerovnosti“ (veškerý příjem přichází k osobě s nejvyšším příjmem). Opatření týkající se nerovnosti příjmů mohou být založena na disponibilním důchodu domácností - po daních a sociálních převodech - nebo na příjmech domácností na trhu domácností - před zdaněním a převody</p> <p>Chudoba - míra chudoby</p> <p>Život na výhodách - Tyto zaručené minimální příjmy (GMI) poskytují finanční podporu rodinám s nízkými příjmy, aby byla zajištěna přijatelná životní úroveň.</p> <p>Sociální výdaje v %</p> <p>Příjemci dávky v nezaměstnanosti - primární příjmy mimo zaměstnání jsou ti, kteří jsou obvykle přijímány během počáteční fáze nezaměstnanosti (pojištění v nezaměstnanosti ve většině zemí).</p>

		<p>Indikátory zdraví Průměrná délka života Vnímaný zdravotní stav - zdravotní stav, který se projevuje, odráží celkové vnímání zdraví lidí, včetně fyzických i psychologických rozměrů. Sebevražda - míra sebevražd Výdaje na zdravotnictví - pro výpočet tempa růstu v reálném vyjádření se používají deflátoři HDP v celé ekonomice. V některých zemích (například ve Francii a Norsku) existují deflátoři specifické pro zdraví, založené na národních metodologiích, Spotřeba tabáku a alkoholu - podíl denních kuřáků je definován jako procentní podíl obyvatelstva ve věku 15 let a více, kteří hlásí ke kouření každý den</p>
		<p>Indikátory sociální soudržnosti Spokojenost se životem Důvěra Hlasování - ukazatel, který se zde používá k měření míry účasti jednotlivců na volebním procesu, je volební účast obyvatel hlasů, Zločin a vězni - index je založen na celkovém počtu osob - a mladistvých mladších 18 let, kteří se dostali do styku s policií a/nebo systémem trestního soudnictví, všechny zločiny společně na 100 000 obyvatel. Údaje mohou zahrnovat osoby podezřelé, zatčené nebo varované. Sociální síť - odpovědi na otázky: „<i>Pokud máte potíže, máte příbuzné nebo přátele, na které se můžete spolehnout?</i>“ a „<i>Udělal jste v uplynulém měsíci některý z následujících činů? Co kdybyste dobrovolně poskytli čas organizaci?</i>“, . Gallup World Poll se uskutečňuje ve více než 150 zemích po celém světě na základě společného dotazníku</p>

<p style="text-align: center;">Mezinárodní standard ISO 37120</p> <p style="text-align: center;">Udržitelný rozvoj komunit - Indikátory pro městské služby a kvalitu života</p>	<p>Poskytnout univerzální přístup toho, co se měří a jak se ujmout toho měření Pomocť městům měřit výkon řízení městských služeb a kvality života v čase Umožnit srovnání řady výkonných ukazatelů Sdílet nejlepší praktiky</p>	<p>5.1 Míra nezaměstnanosti ve městě - počet pracích schopných obyvatel města, kteří během průzkumné odborné doby nebyli v pláceném zaměstnání nebo OSVČ, ale přístupni k práci, hledají práci (numerator), dělené celkovou pracovní silou (denominator)</p> <p>5.5 Míra nezaměstnaných mladých</p> <p>10.1 Počet požárníků na 100 000 obyvatel</p> <p>10.2 Počet úmrtí související s požárem na 100 000 obyvatel</p> <p>10.3 Počet úmrtí souvisejících s přírodními katastrofami na 100 000 obyvatel</p> <p>10.4 Počet dobrovolníků a požárníků na částečný úvazek na 100 000 obyvatel</p> <p>10.5 Doba odezvy služby nouzové reakce od výchozího volání</p> <p>10.6 Doba odezvy pro požární sbor od výchozího volání</p> <p>12.7 Míra sebevražd na 100 000 obyvatel</p> <p>13.1 Metry čtvereční veřejného krytého rekreačního prostoru na osobu</p> <p>13.2 Metry čtvereční veřejného venkovního rekreačního prostoru na osobu</p> <p>14.1 Počet policejních úředníků na 100 000 obyvatel</p> <p>14.2 Počet vražd na 100 000 obyvatel</p> <p>14.3 Zločiny proti majetku na 100 000 obyvatel</p> <p>14.4 Doba odezvy pro policejní oddělení od výchozího volání</p> <p>14.5 Míra násilného zločinu na 100 000 obyvatel</p> <p>15.1 Procento obyvatel, žijících ve slumech</p> <p>15.2 Počet bezdomovců na 100 000 obyvatel</p> <p>15.3 Procento domácností existující bez registrovaného právního titulu</p>
<p>UN-Habitat</p>	<p>Podporovat rozvoj společenského a environmentálně udržitelného rozvoje lidských sídel a dosažení adekvátního přístřeší pro všechny.</p>	<p>Index městského rozvoje - komponenty: městský produkt, infrastruktura, odpad, zdraví a vzdělání. ((Infrastructure index + Waste index + Education index + Health index + City Product index)/5).</p>

<p>Podporovat právo na vhodné bydlení Zajistit jistotu držby</p> <p>Podporovat přístup k základním službám Poskytnout stejné příležitosti pro bezpečný a zdravý život Podporovat sociální integraci a podporovat znevýhodněné skupiny Podporovat rovnost pohlaví v rozvoji lidských sídel</p>	<p>Ukazatel 1.1: Odolné konstrukce Podíl domácností žijících v bytové jednotce, považovaných za „trvanlivé“, tj. postavené na neohrožujícím místě a má strukturu dostatečnou k tomu, aby chránila své obyvatele před extrémními klimatickými podmínkami, jako je déšť, teplo, chlad, vlhkost.</p> <p>Ukazatel 1.2: Přeplnění Podíl domácností s více než třemi osobami v jedné místnosti.</p> <p>Ukazatel 1.12: Připojení ke službám - Procento domácností, které jsou v rámci své bytové jednotky připojeny k: a) potrubní vodě; b) kanalizaci; c) elektrině; a d) telefonu.</p> <p>Ukazatel 2.1: Mortalita dětí do pěti let - pravděpodobnost úmrtí dítěte, narozeného v určitém roce, umírající před dosažením věku pěti let, vyjádřená jako procentní sazba na 1000 živě narozených dětí.</p> <p>Ukazatel 2.2: Vraždy - Počet hlášených vražd (oběti mužů a žen) ročně na 10 000 obyvatel.</p> <p>Ukazatel 2.4: Násilí na venkově v městských oblastech - zavedené politiky a úroveň provádění s cílem bojovat proti násilí v městském prostředí (níže uvedené otázky).</p> <p>Ukazatel 2.5: Chudé domácnosti - Procento domácností žen a mužů nacházejících se pod hranicí chudoby (národní nebo místní hranice chudoby).</p> <p>Ukazatel 2.6: Míra gramotnosti - Procento obyvatel, mužů a žen, ve věku 15 let a starších, kteří mohou číst i psát s porozuměním krátkého jednoduchého prohlášení o každodenním životě.</p> <p>Ukazatel 2.9: Genderová inkluze - Podíl žen na vedoucí pozici v místních orgánech v %</p>
<p>Podporovat geograficky vyvážené sídelní struktury</p> <p>Zabránit katastrofám a obnovit osady Podporovat efektivní a environmentálně šetrný dopravní systém Posílit malé podniky a mikropodniky, zejména ty, které podporují ženy Podporovat partnerství veřejného a soukromého sektoru a stimulovat produktivní pracovní příležitosti Podporovat účast a zapojení občanů</p>	<p>Ukazatel 3.1: Růst městské populace - Průměrná roční míra růstu populace v městské aglomeraci nebo v národních městských oblastech za posledních pět let (referenční období 1998-2003).</p> <p>Ukazatel 3.2: Plánované osady - Úroveň, na které je urbanistická půda plánována tak, aby uspokojila potřeby obyvatel.</p> <p>Ukazatel 3.8: Domy v nebezpečných lokalitách - Podíl bytových jednotek postavených na nebezpečných místech (na 100 000 bytových jednotek)</p> <p>Indikátor 3.10: Doba jízdy - Průměrná doba v minutách pro jednosměrnou pracovní cestu. To je průměr ve všech druzích dopravy.</p> <p>Ukazatel 4.1: Neformální zaměstnání - Podíl zaměstnaného obyvatelstva mužů a žen, jehož činnost je součástí neformálního sektoru. Nezávislý sektor zahrnuje za prvé všechny neregistrované obchodní podniky a za druhé neobchodní podniky, které nemají formální strukturu z hlediska organizace a fungování.</p> <p>Ukazatel 4.3: Nezaměstnanost - Průměrný podíl nezaměstnaných (mužů a žen) v průběhu roku jako zlomek (formální) pracovní síly.</p> <p>Ukazatel 5.3: Účast ve volbách - procentní podíl dospělých (mužských i ženských) obyvatel (kteří dosáhli volebního věku), kteří hlasovali v posledních komunálních volbách.</p>

		<p>Občanské sdružení - počet dobrovolných neziskových organizací, včetně nevládních organizací, politických sportovních či společenských organizací, registrovaných nebo s prostorami ve městě na 10 000 obyvatel.</p> <p>Účast občanů - Úroveň účasti občanů (dotazník).</p>
Světová banka	<p>Ukončit extrémní chudobu Propagovat sdílenou prosperitu</p>	<p>Míra plodnosti dospívajících (narození na 1000 žen ve věku 15-19 let)</p> <p>Děti v zaměstnání, ženy (% dívky ve věku 7-14 let)</p> <p>Děti v zaměstnání, muži (% chlapců ve věku 7-14 let)</p> <p>Děti v zaměstnání celkem (% dětí ve věku 7-14 let)</p> <p>Míra účasti pracovních sil, ženy (% ženské populace ve věku nad 15 let) (modelovaný odhad)</p> <p>Míra účasti pracovních sil, muži (% mužské populace ve věku nad 15 let) (modelovaný odhad)</p> <p>Očekávaná délka života při narození, žena (roky)</p> <p>Očekávaná délka života při narození, muž (roky)</p> <p>Prevalence HIV, žen (% věku 15-24 let)</p> <p>Prevalence HIV, mužů (% věku 15-24 let)</p> <p>Podíl míst zastoupených ženami v národních parlamentech (%)</p> <p>Populace uprchlíků podle země nebo území azylu</p> <p>Populace uprchlíků podle země nebo území původu</p> <p>Registrace do školy, primární (hrubá), index genderové parity (GPI)</p> <p>Počty žáků, primární a sekundární (hrubý), index genderové parity (GPI)</p> <p>Podíl žen na zaměstnanosti: v nezaměstnanosti (% z celkového počtu nezaměstnaných zaměstnanců)</p> <p>Nezaměstnanost, ženy (% ženské pracovní síly)</p> <p>Nezaměstnanost, muži (% mužské pracovní síly)</p> <p>Zranitelně zaměstnaní, ženy (% zaměstnaných žen)</p> <p>Zranitelně zaměstnaní, muži (% zaměstnaných mužů)</p>

<p style="text-align: center;">Sustainable Cities International</p>	<p>Kompletní sousedství a kompaktní město</p> <p>Bydlení</p> <p>Kvalitní veřejný prostor</p> <p>Vzdělání</p> <p>Sanitace</p> <p>Zdraví</p>	<p>Přístup k místním/sousedním službám v krátké vzdálenosti</p> <p>Míry kriminality</p> <p>Opatření v oblasti distribuce příjmů a nerovnosti</p> <p>Procento sociálního/cenově dostupného/prioritního bydlení</p> <p>- členění bytového sektoru podle druhu nemovitosti (vlastnictví/pronájem, páry/rodina atd.)</p> <p>Procento vozovek v dobrých podmínkách</p> <p>- Procento pokrytí zelených ploch (veřejných parků) ve vztahu k městské oblasti a/nebo velikosti obyvatelstva</p> <p>Počet škol s programy environmentálního vzdělávání</p> <p>- Míra gramotnosti dospělých</p> <p>Procento obyvatel s přístupem k infrastruktuře sanitární kanalizaci nebo alternativní (a efektivní) vodní kanalizaci</p> <p>Míra úmrtnosti/délka života</p> <p>- Procento obyvatel s přístupem k zdravotnickým službám</p>
<p style="text-align: center;">EUROSTAT Strategie Evropa 2020</p>	<p>Zvýšení míry zaměstnanosti u osob ve věku 20-64 z alespoň 75%</p> <p>• Zvedání nejméně 20 milionů lidí z nebezpečí chudoby a sociálního vyloučení</p>	<p>- Míra zaměstnanosti (% populace ve věku 20-64)</p> <p>- Nerovnost příjmu (Gini koeficient)</p> <p>- Výdaje na sociální péči</p> <p>- Socioekonomická struktura (vzdělání, typ domácnosti, příjem, pracovní situace)</p> <p>- Demografická struktura (pohlaví, věk, země narození)</p> <p>- Lidé v ohrožení chudobou po sociálních transferech počet lidí postižených nejméně jednou ze tří forem chudoby: měnová chudoba, materiální deprivace a nízká intenzita práce.</p> <p>- Vážně materiálně deprivované osoby,</p> <p>- Velmi nízká intenzita práce</p> <p>- Zaměstnaní potenciálně ohrožení chudobou (in-work at-risk-of-poverty)</p>
<p style="text-align: center;">WHO for Europe Health 2020</p>	<p>Zlepšit zdraví a blahobyt obyvatelstva</p> <p>Snížit nerovnosti v oblasti zdraví</p> <p>Zajistit zdravotnické systémy zaměřené na lidi</p>	<p>Míra nezaměstnanosti, členěná podle věku, pohlaví</p> <p>Koeficient GINI (rozdělení příjmů)</p> <p>Podíl dětí, které nejsou zapsány v oficiálním základním školním věku</p> <p>Spokojenost se životem, členěná podle věku a pohlaví</p> <p>Sociální vztahy (procento lidí ve věku 50 let a více, kteří mají partnera, člena rodiny nebo kamaráda, aby se na něj mohli spolehnout, pokud mají vážný problém)</p> <p>Procento obyvatel se zlepšenými sanitačními zařízeními</p> <p>Věkově standardizovaná úmrtnost z důvodu sebevraždy, členěné podle věku, pohlaví na 100 000 obyvatel</p> <p>Věkově standardizované úmrtnosti z vražd a přepadení v členění podle věku, pohlaví na 100 000 obyvatel</p> <p>Procento lidí ve věku 65 let a více, kteří žijí sami</p> <p>Matefské úmrtí na 100 000 živě narozených dětí</p>

<p style="text-align: center;">ECI (Společné evropské indikátory)</p>	<p>Hodnocení rozvoje měst a kvality života jejich obyvatel Zjištění údajů o udržitelnosti rozvoje na komunitní úrovni</p>	<p>ECI A.1 Spokojenost občanů s místním společenstvím: Podíl spokojených (velmi, mírně) a nespokojených (velmi, mírně) občanů s městem jako s místem, kde žijí a pracují. ECI A.3 Mobilita a místní přeprava cestujících: Podíl cest uskutečněných osobním automobilem ECI A.4 Dostupnost místních veřejných prostranství a služeb ECI: Procento občanů žijících v dosahu 300 m od veřejných prostranství zeleně větších než 5.000m2 ECI B.6 Cesty dětí do a ze školy: Procento dětí dopravující se do školy autem ECI B.7 Nezaměstnanost: Dlouhodobá míra nezaměstnanosti</p>
<p style="text-align: center;">Urban Indicators for Managing Cities (Asian Development Bank)</p>	<p>1. Zmírnění městské chudoby - zvýšit dostupnost residentů k městským fondům chudoby o 50%, přidělit minimálně \$0.5 milionů na programy proti chudobě za první rok</p>	<p>Výdaje na snížení chudoby na osobu Počet domácností pod čarou chudoby Zlepšení distribuce příjmu domácností Počet vytvořených formálních a neformálních zaměstnání</p>
	<p>2. Zlepšení kvality a kvantity sociální infrastruktury - zlepšit přístup ke zdraví a vzdělávacím službám Propagace sociální integrace - dosáhnout úspěchu v kampani po prevenci kriminality s poklesem reportované kriminality o 25% za 3 roky</p>	<p>Očekávaná délka života Míra dětské úmrtnosti Míra úmrtnosti z důvodu infekčních onemocnění Míra gramotnosti dospělých (muži a ženy) Míra školního zápisu žáků Počet žáků a žákyň v jedné třídě Reportování kriminality</p>
	<p>3. Urbánní půda a bydlení - redukovat počet nepoužívané veřejného sektoru půdy o 50% za 3 roky Maximalizovat podílu nákladů na infrastrukturu, placené developerem Podporovat inovativní systémy bydlení a stavbu vlastníka / stavitele, které zahrnují přírůstkové standardy a lepší shodu Legalizovat veškeré neformální bydlení (kromě těch v nebezpečných místech) během příštích 3 let</p>	<p>Podíl nepoužívané půdy ve vlastnictví veřejného sektoru Úroveň developerského příspěvku Distribuce podle typu bydlení a bydlení Distribuce podle druhu držby Poměr ceny/příjem domácnosti Poměr nájemného k příjmu domácností Úroveň souladu se změněnými plánovacími a stavebními předpisy Plocha na osobu Bytová výstavba a investice Neformální bydlení, squatters, apod. Počet legalizovaných nebo přesídlených domácností za jeden rok Počet lidí bez domova</p>
	<p>4. Městské služby - voda, elektřina, sanitace a management pevného odpadu</p>	<p>Počet připojení domácností k městským službám a poměr k počtu domácností Investice na hlavu obyvatelstva Podíl rozpočtu na provoz a údržbu Výkon služeb na zaměstnance Spotřeba služby na jednoho člověka Střední cena vody (a dalších služeb)</p>
	<p>5. Urbánní produktivita a konkurenceschopnost Investovat do nových vysoce kvalitních komunikačních systémů</p>	<p>Investice města podle sektorů, včetně výzkumu a vývoje Úroveň automatizace ve srovnání s dohodnutými standardy oddělení Telefonní hovory za rok Růst internetových připojení za rok</p>

<p style="text-align: center;">CLLD (Community-led local development) European Structural and Investment Funds</p>	<p>Poskytnout přehled o pokroku směrem k udržitelnému hospodářství, společnosti a prostředí. Hodnocení krátkodobé i dlouhodobé změny.</p>	<p>5. Zdravá délka života Průměrná délka života při narození Zdravá délka života 6. Sociální kapitál Podíl osob zapojených do akcí určených k identifikaci a řešení otázek veřejného zájmu nejméně jednou ročně Podíl osob, zapojených do dobrovolné činnosti alespoň jednou za rok Podíl lidí, kteří mají partnera, člena rodiny nebo kamaráda, na něž je možno se spolehnout, pokud mají vážný problém Podíl lidí, kteří souhlasí s tím, že lidé ve svém sousedství mohou být důvěryhodní 7. Sociální mobilita v dospělosti Procento lidí ve věku 16-65 let, kteří vykonávají placené zaměstnání, a kteří jsou na manažerských nebo profesních pozicích na základě sociálního zázemí, jdoucí po stopách svých otců (jsou stejně úspěšní jako jejich otcové co se týče pozice) 8. Poskytování bytů Trendy v oblasti ryzích (net) dodatečných bytů.</p>
<p style="text-align: center;">Urban Sustainability Indicators</p>	<p>Zlepšení životních a pracovních podmínek</p>	<p>Ekvivalent poškození (Neq) = procento obyvatel postižených hlukem, zápachem nebo zrakovým znečištěním. Ekvivalent sociální spravedlnosti (Sjeq), vyjádřený podílem osob postižených chudobou, nezaměstnaností, nedostatkem přístupu ke vzdělání, informovaností, odborné přípravě a volného času. Kvalita bydlení - procento obyvatel postižených nedostatkem bydlení nebo špatným bydlíštěm Bezpečnost ve městě - celkový počet obyvatel, kteří byli vážně vystaveni zločinu nebo dopravním nehodám Občanská participace - celkové procento obyvatel zapojených do místních voleb nebo jsou aktivními členy sdružení pro zlepšení měst a kvalitu života</p>
<p style="text-align: center;">Evropská komise (Social Protection & Social Inclusion)</p>	<p>Sledovat sociální situaci v Evropské unii a rozvoj politik sociální ochrany Analyzovat sociální situaci, zejména pokrok směřujícího k dosažení cíle Evropa 2020 týkajícího se snižování chudoby a sociálního vyloučení a nejnovějších společných sociálních trendů Identifikovat klíčové strukturální sociální problémy, kterým čelí jednotlivé členské státy, jakož i jejich dobré sociální výsledky, a přezkoumat nejnovější vývoj v oblasti sociální politiky v Evropě.</p>	<p>Počet lidí, ohrožených chudobou nebo sociálně vyloučených (v %) Míra ohrožených chudobou (v %) Těžká materiální deprivace (v %) Podíl populace, který žije v nezaměstnaných domácnostech (v %) Míra dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (v % věkově 0-17) Vliv sociálních transferů (bez penze) na redukci chudoby Míra ohrožených chudobou, kteří žijí v (kvazi-) nezaměstnaných domácnostech (v %) Podíl zaměstnaných obyvatel, ohrožený chudobou (v %) Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (v %) Podíl mladých lidí brzo odcházejících ze škol (v %) Míra nezaměstnanosti mladých lidí (15-24) Míra zaměstnanosti starších pracovníků (55-64) v % Míra přetížení nákladů na bydlení (přístupné bydlení)</p>

Česká republika 2030	<p>1. Solidarita – rychlá pomoc lidem s bezprostředním ohrožením jejich lidské důstojnosti.</p>	<p>Indikátory ke specifickým cílům strategického rámce ČR 2030</p> <p>1.1.1 Zaměstnanost matek s dětmi do šesti let věku: Míra zaměstnanosti žen s dítětem do 6 let věku ve společné domácnosti</p> <p>1.1.2 Míra zaměstnanosti matek dle věku dítěte: Míra zaměstnanosti žen s dítětem ve společné domácnosti dle věku dítěte</p> <p>2.1.1 Nenaplněná poptávka dle jednotlivých profesí/kvalifikací: Počet uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst dle klasifikace zaměstnání CZ-ISCO v rámci hlavních tříd této klasifikace v jednotlivých krajích ČR</p> <p>2.2.1 Míra zaměstnanosti uvedených skupin: Osoby pečující o dítě nebo dospělou osobu vyžadující péči; osoby se zdravotním postižením; osoby starší 50 let včetně seniorů; dle pohlaví</p>
	<p>2. Stejný přístup – podpora politik, institucí a rodin, které dlouhodobě pomáhají udržet ohroženým skupinám přístup k základním službám.</p>	<p>3.1.1 Míra ohrožení příjmovou chudobou nebo sociálním vyloučením: Podíl osob, které spadají do jedné z následujících tří skupin (osoby jsou započítány pouze jednou): osoby ohrožené příjmovou chudobou, materiální deprivací, osoby žijící v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou)</p> <p>3.3.1 Gender pay gap Stručná definice: Relativní rozdíl průměru měsíční mzdy mužů a žen (vztahený k průměru měsíční mzdy mužů).</p> <p>3.4.1 Míry zaměstnanosti jednotlivých skupin Míra zaměstnanosti žen, mužů, věkových skupin, osob se zdravotním postižením</p> <p>3.4.2 Pocit diskriminace (podíl v %)</p>

	<p>3. Odlišnost jako bohatství – šíření respektu k odlišným identitám a snaha je plnoprávně začlenit do české společnosti</p>	<p>6.1.1 Veřejné výdaje do oblasti kultury (v %) 10.5.1 Přístup obyvatel ČR k internetu Stručná definice: Indikátor vyjadřuje podíl domácností připojených k internetu. 17.1.1 Migrační saldo (daného území) - počet osob Stručná definice: Indikátor je vyjádřen jako rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých v daných regionech ČR. 17.1.2 Index stáří Stručná definice: Index stáří vyjadřuje, kolik je v populaci obyvatel ve věku 65 let a více na 100 dětí ve věku 0–14 let. 17.3.4 Počet sociálních bytů na bytovém fondu obce Stručná definice: Podíl bytů ve vlastnictví obce využívaných k sociálnímu bydlení (nízkonákladové byty, tréninkové byty a víceúrovňové bydlení, byty v domech s pečovatelskou službou, startovací byty, náhradní byty, bezbariérové byty) 17.4.2 Podíl osob vykazujících známky sociálního vyloučení Stručná definice: Podíl osob vykazujících komplex sociálních problémů (chudoba, zadluženost, nízké vzdělání, nízká ekonomická intenzita, nízká sociální mobilita, substandardní bydlení) k celkové populaci v rámci dané územní jednotky 17.4.3 Počet místních integrovaných strategií Stručná definice: Počet strategických dokumentů zabývajících se komplexně a koordinovaně problematikou sociálního začleňování alespoň ve třech z následujících oblastí (bydlení, zaměstnanost, vzdělávání, zadlužení, občanská participace, zdraví, rodina, sociální služby, bezpečnost) v rámci dané územní jednotky) 17.4.4 Spokojenost s mezilidskými vztahy v obci 17.4.5 Podíl osob se špatně vnímanou celkovou sociální podporou</p>
--	---	--

<p style="text-align: center;">Metodika hodnocení udržitelných měst</p>	<p>Vytvoření standardizovaného postupu hodnocení udržitelného rozvoje na místní úrovni, který umožní dlouhodobě sledovat a porovnávat kvalitu rozvoje municipalit z komplexního pohledu i v dílčích oblastech.</p>	<p>9.1.A Přípravenost obce pro případ potřeby náhlé finanční pomoci obětem neštěstí 9.1.B Schopnost zajistit bydlení potřebným občanům 9.1.C Počet sociálně potřebných domácností v obci 9.1.D Byty pro osoby, které se ocitly v obtížné sociální nebo životní situaci spojené s bydlením 9.1.E Míra předluženosti obyvatel (dop.) 9.2.A Podpora rodičů na rodičovské dovolené při návratu do zaměstnání 9.2.B Rovný přístup obyvatel ke vzdělávání 9.2.C Bezbariérová mobilita 9.2.D Péče o zranitelné skupiny obyvatel 9.2.E Podpora rodin při harmonizaci rodinného a pracovního života (doplňkový) 9.3.A Sociální bariéry 9.3.B Spokojenost občanů s místem, ve kterém žijí 9.3.C Účast občanů na veřejném dění 9.3.D Komunikace mezi specifickými skupinami obyvatel (dop.) 9.3.E Stížnosti obyvatel na sociálně nevhodné jevy (dop.) 9.3.F Dobrovolnictví (dop.) 9.4.A Kriminalita 9.4.B Krizové řízení obce 9.4.C Vnímání kriminality občany 9.4.D Domácí násilí (dop.) 9.4.E Prevence kriminality (dop.)</p>
--	--	---

CIVITAS	<p>Cíl 1: Indikátor Sociodemografická struktura obyvatel obce obsahuje zhodnocení obyvatel obce dle jejich postavení a role ze sociálně demografických, demografických, profesních, sociálních, kulturních a dalších aspektů.</p> <p>Cíl 2: Kvalita sociálního prostředí zhodnocuje prostředí sídla z hlediska životních a pracovních podmínek občana, úrovní příjmů, kvality vzdělání a zhodnocení společenství jako takového.</p> <p>Cíl 3: Spokojenost a participace na věcech veřejných vyjadřuje míru spokojenosti občanů s lokálním prostředím (tj. s místem „kde žijete a pracujete“) jako jednoho ze základních předpokladů sociální soudržnosti a stability společnosti.</p>	<p>SOC 1 - Sociálně-demografická struktura Vývoj celkového počtu obyvatel: počet obyvatel/ 1000 obyv. stř. stavu index Přírůstek migrací: obyv./1000 obyv. střed. stavu Index stáří % (počet obyv nad 65 let / 100 obyv. do 14 let) Průměrný věk: hodnota (věk) Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu obyvatel ve věku 15 a více let % (podíl VŠ/ obyv. nad 15 let) Míra nezaměstnanosti v obci SOC 2: Sociální prostředí Průměrná měsíční výše vyplacených dávek státní sociální podpory - (testovaných) na 1 obyvatele v Kč Kč/obyv. Dostupnost a nabídka vzdělávání-dostupnost respektive přítomnost mateřské školy a základní školy v obci ano/ne % Dostupnost klíčových služeb (Míra, jak snadný/obtížný přístup mají obyvatelé ke klíčovým službám) ano/ ne. % Pošta – zdravotnické zařízení v obci ano/ne Zjištěné trestné činy v přepočtu na 1 000 obyvatel počet /1000 obyv. Podíl žen z celkového počtu zvolených zastupitelů v % ve volbách % Počet dokončených bytů za roky na 1000 obyvatel obce středního stavu počet bytů/ 1000 obyv. Domy nezpůsobilé pro bydlení - procento bytů z celkového bytového fondu posouzených jako nevhodné k bydlení % SOC 3: Spokojenost a participace na věcech veřejných Spokojenost občanů s místním společenstvím % Průměrný počet občanů obce připadající na jednu nestátní neziskovou organizaci se sídlem ve městě obyv./1 NNO Indikátor politické participace - volební účast % Podpora nestátních neziskových organizací a spolků - Celkové množství finančních prostředků, které město věnovalo ze svého rozpočtu místním neziskovým organizacím Kč/obyv. Výdaje na kulturu z rozpočtů územních samosprávných celků v přepočtu na 1 obyvatele v Kč Kč/obyv.</p>
Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce	<p>Jednotnou formou charakterizovat stav malých obcí a měst jejich občanům, úředníkům či politikům a monitorovat případné změny</p>	<p>S1 Míra registrované nezaměstnanosti S2 Dávky státní sociální podpory S3 Index stáří S4 Migrační přírůstek (také jinak migrační saldo)</p>

Sustainable Seattle	Zajistit bezpečnost na ulicích zejména pro děti a postižené Podpořit osobní pohodu obyvatelstva a komunitní vztahy Přispět zdraví obyvatelstva	Počet ulic pro pěší a pro cyklisty
	Zajistit bezpečnost potravin Nezávislost na tržních krizích Samostatnost výroby Ušetření na zdravotních výdajích komunity	Lokální zemědělská produkce/produkce místních potravin: počet zemědělských trhů, které prodávají čerstvou místní produkci během vegetačního období.
	Zabezpečení dostupného bydlení, zdravotní péče, práce Omezení konzumu	Míra růstu populace
	Zjistit počet nezaměstnaných lidí a odrazených pracovníků Předejít dalším sociálním problémům Zvýšit zaměstnanost	Míra nezaměstnanosti
	Poskytnout čas rodičům na výchovu svých dětí, volný čas Předejít kriminalitě mladistvých, chudobě, nízké úrovni vzdělanosti Podpořit psychické zdraví pracujících	Práce vyžadovaná pro základní potřeby: průměrná mzda a základní životní náklady v oblasti Seattle
	Poskytnout dětem šanci žít lepší život Předejít kriminalitě, užívání drog, nechtěným těhotenstvím a potratům v budoucnu	Dětská chudoba: počet lidí ve věku od 0 do 17 let a žijící v rodině pod federální hranici chudoby - to znamená 15 911 dolarů ročně pro čtyřčlennou rodinu se dvěma dětmi v roce 1996
	Zvýšení procenta absolventů vysokých škol Předcházení rasismu a diskriminaci Vyšší úroveň komunitní gramotnosti Vyšší účast v komunitním životě, volbách, dobrovolných činnostech Předcházení nezaměstnanosti	Etnická diverzita učitelů: poměry počtu amerických indiánů, asijských, afro- a latinskoamerických zaměstnanců
	Rozvoj dětí jako osobností Rozvoj kreativity a imaginace Předcházení kriminalitě	Výuka umění na školách: počet učitelů v okrese Seattle School District, kteří byli certifikováni k výuce umění a skutečně učili umění během školního roku 1996-97.
	Rozvoj osobnosti ve všech směrech i jako občana Více pozornosti na sportovní aktivity, dramatické, hudební kroužky Spojení s komunitou	Zapojení dobrovolníků na školách: rozdíl mezi počtem dobrovolnických hodin a počtem studentů ve veřejné školní čtvrti v Seattlu
	Zajistit bezpečnost komunity	Míra kriminality mladistvých
	Vyšší úroveň kvality života, dostupné bydlení, vzdělání pro (potenciální) matky	Počet dětí s nízkou porodní hmotností (do 2500 g)
	Zvýšení sebevědomí něco změnit, politická gramotnost Předcházení kriminalitě a dalším sociálním problémům	Volební účast
	Podpora kulturního trávení volného času Zesílit sousedské vztahy v komunitě Přispět fyzickému, intelektuálnímu a duchovnímu rozvoji občanů	Knihovny a centry pro komunitní užívání: knihy odhlášené na osobu za rok
	Zlepšit sousedské vztahy Produkce lokálních potravin Snížit výdaje na zdravotní péči	Zahradnictví: počet komunitních zahradních pozemků dostupných prostřednictvím programu P-Patch města Seattlu

	<p>Přispět kulturnímu a ekonomickému zdraví komunity Snížit riziko kriminality v okolí Zvýšení občanské participace</p>	Sousedskost v King County (dotazníkové šetření)
	<p>Zjistit subjektivní pocity členů komunity Pocit spokojenosti a štěstí</p>	Vnímaná kvalita života (dotazníkové šetření)
CERCLE Indicateurs	<p>Dosažení vysoké kvality života, sociální jistoty, bezpečnosti, rovných příležitostí Sladění pracovního a rodinného života, integrace cizinců, meziregionální solidarita.</p>	<p>Indikátory měst: Soc 1: Hluk/kvalita environmentu - Zony regulace provozu Soc 2: Mobilita Přístup do systému veřejné dopravy Soc 3: Zdraví Potenciální ztracené roky života Dopravní nehody s oběťmi Soc 4: Bezpečnost Násilné trestné činy Vloupání Soc 5: Rozdělení příjmů a bohatství Počet daňových poplatníků s nízkými příjmy Soc 6: Účast Míra účasti ve volbách a hlasování Soc 7: Kultura a volný čas Výdaje na kulturu a rekreace Soc 8: Vzdělání Počet vzdělávajících se mladých lidí Počet přerušení vzdělávacího programu (průběžně) Soc 9: Sociální pomoc Počet příjemců dávek sociální pomoci Soc 10: Integrace Naturalizace Soc 11: Rovnost příležitostí - Počet žen na výkonných pozicích Soc 12: Meziregionální solidarita Akce na podporu (asistenční akce)</p>

<p style="text-align: center;">MONET Indicateurs</p>	<p>Sociální soudržnost a účast všech sociálních skupin a regionů na ekonomickém, politickém a společenském životě. Dosažení rovnosti práv a příležitostí.</p>	<p>Dobrovolná práce: podíl obyvatelstva s trvalým bydlištěm ve věku 15 a více let, kteří dobrovolně pracují - v procentech Podíl žen v Národním shromáždění v kantonálních parlamentech: podíl žen na celkovém počtu volených zástupců - v procentech. Lidé, mající k dispozici alespoň jednu důvěrnou osobu: podíl obyvatelstva 15 let a více - v procentech Účast na federálních volbách a populárním hlasování - v procentech Jazykové praktiky: vícejazyčnost: procento obyvatel s trvalým bydlištěm 15 let a starší, kteří obvykle mluví dvěma nebo více jazyky Mladí lidé předčasně opouštějící školu podle migračního statusu: podíl v trvalé populaci ve věku 18 až 24 let - v procentech Rozdíly ve finančních kapacitách kantonů: standardní odchylka indexů kantonálních zdrojů (před vyrovnáním) - v procentních bodech Účast osob se zdravotním postižením na trhu práce: podíl zaměstnaných osob s postižením ve věku 16 až 64 let žijících v soukromé domácnosti - v % Ženské oběti závažného násilí: počet ženských obětí závažného násilí, známý policii Celkové výdaje na sociální ochranu: procento hrubého domácího produktu</p>
<p style="text-align: center;">Findikaattori (Finské indikátory)</p>	<p>Poskytnutí aktuální informace o klíčových sociálních ukazatelích. Služba byla implementována statistikou Finska ve spolupráci s řadou dalších poskytovatelů informací.</p>	<p>Průměrná vzdálenost dojíždění do zaměstnání Dostupnost služeb Širokopásmové služby Distribuce toku dopravy Podíl obyvatel žijících v domácnostech s ohledem na to, že trpí hlukem Volební účast Přímá účast Občanská společnost (volební výzkum) (ve finštině) Důvěra v instituce (volební výzkum) (ve finštině) Korupce (Transparency International)</p>
<p style="text-align: center;">Japan for Sustainability</p>	<p>Získat představu o Vizi udržitelného Japonska“ nebo „Tvaru udržitelné země“. Zvýšit povědomí lidí vizualizací a kvantifikací „Vizi udržitelného Japonska“. Poskytnou příležitost mnoha lidem podívat se na „Celkový obraz udržitelného Japonska“</p>	<p>Míra výskytu obecných trestných činů Procento lidí starších 15 let, kteří používají pouze jízdní kola pro jízdu z domova do práce nebo do školy Procento žen v japonské vládě (Diet Seats) Produkční objem tradičních řemesel - Current value - minimum value) / (2050 target value - minimum value) x 100 Procento peněžních toků investičních fondů typu SRI (Socially responsible investing) aktiv investičních fondů v čistých aktivech investičních fondů celkem</p>

<p style="text-align: center;">DEFRA Sustainable Development Indicators</p>	<p>Poskytují přehled o národním pokroku směrem k udržitelnému hospodářství, společnosti a prostředí. Používají se jako prostředek k posouzení toho, zda se národ jako celek vyvíjí udržitelně, a jako prostředek pro tvůrce politik k určení udržitelnějších politických možností.</p>	<p>5. Zdravá délka života Zdravá délka života při narození: muži Zdravá délka života při narození: ženy</p> <p>6. Sociální kapitál Podíl lidí, kteří zasahují/zajímají se o otázky veřejného zájmu Podíl lidí, kteří mají svého manžela/manželku, člena rodiny nebo kamaráda, aby se mohli spolehnout, pokud mají vážný problém Podíl osob zapojených do jakékoliv dobrovolnické činnosti Podíl lidí, kteří souhlasí s tím, že lidé ve svém sousedství mohou být důvěryhodní</p> <p>7. Sociální mobilita v dospělosti Podíl dospělých z méně zvýhodněných skupin v manažerských nebo profesních pozicích</p> <p>8. Poskytování městských bytů Ryzí (čisté) přídavné byty za rok - Roční čistá změna obytného fondu se rozděluje následovně: · dokončení nových domů; · zisky nebo ztráty z přestavby (například z domu na byty); změny použití (například prodejna do domu nebo přestavba stodoly); · Demolice; a · další změny obytného fondu (karavany, chalupy atd.</p>
<p style="text-align: center;">Reference Framework for Sustainable Cities</p>	<p>1. Zajistit sociální začlenění</p>	<p>1. Obyvatelstvo ohrožené chudobou nebo vyloučením: podíl osob s ekvivalentním disponibilním příjmem nižší než 60 % národního mediánu příjmu.</p> <p>2. Míra nezaměstnanosti u žen a mužů od 20 do 64 let: Počet osob (ženy, muži) ve věku 20-64 let v zaměstnání jako podíl na celkové populaci (ženy, muži) stejné věkové skupiny.</p> <p>3. Dospělí s poruchami učení: všichni dospělí ve věku 18-69 let s poruchami učení</p> <p>4. Teritoriální rozdíly (sousedství) v zaměstnání: ukazatel je vyjádřen jako variační koeficient míry zaměstnanosti v teritoriích ve věkové skupině 15-64 let.</p> <p>5. Chudoba pracujících (in-work poor), v %</p> <p>6. Změny ve výdajích na veřejné důchody jsou definovány jako změna výdajů na důchody ve stálých cenách ve srovnání s předchozím rokem: poměr</p> <p>7. Příjemci sociální pomoci: celkový počet osob, včetně těch, kteří jsou umístěni do středových/hostitelských rodin (děti nežijí se svými rodiči), kteří získali alespoň částku sociální dávky pro 1000 obyvatel.</p> <p>8. Procentní místní rozpočet určený pro oblasti s nedostatečným sousedstvím ve srovnání s celosvětovým místním rozpočtem: výše městských výdajů na projekty, politiky a investice v oblastech sbližování sousedství ve srovnání s globálním rozpočtem města.</p> <p>9. Úroveň zapojení obyvatel do zpracování a realizace projektů a programů v zanedbaných čtvrtích: počet lidí žijících v zanedbaných čtvrtích, kteří se účastní zpracování projektů a programů.</p>

	<p>2. Zajistit sociální a mezigenerační rovnost</p>	<p>2.1 Giniho koeficient nerovnosti: disponibilní příjem domácnosti, sčítání lidu Gini koeficient vychází ze srovnání kumulativních proporcí populace s kumulativním podílem příjmů, které obdrží, a pohybuje se v rozmezí 0 v případě perfektní rovnosti a 1 v případě dokonalé nerovnosti. Vzorec: S90/S10 je poměr mezi průměrným příjmem 10% nejbohatších a 10% nejchudších; P90 / P10 je poměr horní hranice devátého decile (tj. 10% lidí s nejvyšším příjmem) k prvnímu decili; 2.2. Zaměstnanost žen: míra zaměstnanosti žen je definována jako podíl zaměstnaných žen ve věku od 15 do 64 let u celkové populace žen ve stejné věkové skupině. 2.3. Gender pay gap (rozdíly v odměňování žen a mužů v neupravené podobě) představuje rozdíl mezi průměrnými hrubými hodinovými příjmy zaměstnaných mužů a žen jako procento průměrného hrubého hodinového příjmu placených mužů. V tomto ukazateli jsou zařazeni všichni zaměstnanci pracující ve firmách s 10 a více zaměstnanci.</p>
	<p>3. Vybudovat a poskytnout bydlení pro všechny</p>	<p>3.1. Dostupnost bydlení: procento obyvatel, kteří žijí v dostupném bydlení 3.1. Indikátor kvality bydlení: procento obyvatel v chudých podmínkách bydlení 3.3. Počet bezdomovců: počet lidí v ubytovnách pro bezdomovce na 1000 obyvatel a počet lidí bez střechy nad hlavou na 1000 obyvatel. 3.4. Cenově dostupné bydlení: počet dostupných bytů poskytovaných v každém roce prostřednictvím nových staveb a akvizic 3.5. Spokojenost občanů s místní komunitou / obcí s ohledem na úroveň bydlení a jeho cenovou dostupnost 3.6. Sociální bydlení: procento sociálního bydlení ve vztahu k celkovému počtu domů v městské oblasti</p>
	<p>4. Ochránit a podpořit zdraví a pohodu (well-being) lidí</p>	<p>4.1. Blízkost zelených ploch nebo rekreační oblasti: procento obyvatel, kteří žijí vedle alespoň jedné zelené zóny nebo rekreační oblasti 4.2. Očekávaná délka života/ očekávaná délka života od 65 let 4.3. Podíl osob vystavených hladině nočního hluku vyšší než 55 dB 4.4. Procento osob předčasně ukončujících školní docházku ze vzdělávání a odborné přípravy: procentní podíl obyvatel ve věku 18-24 let s nejnižším sekundárním vzděláním, kteří nepokračují v dalším vzdělávání nebo odborné přípravě během posledních čtyř týdnů. 4.5. Spokojenost občanů s místní komunitou/obcí s ohledem na úroveň škol: celková spokojenost občanů s městem jako místo pro život a práci s ohledem na úroveň škol</p>

	<p>5. Podpora kultury a oddychových příležitostí</p>	<p>5.1. Výdaje na kulturu: procento rozpočtu municipality pro účely kultury</p> <p>5.2. Procento zaměstnaných v kulturní oblasti v porovnání s jinými obory</p> <p>5.3. Kulturní diverzita: počet knihoven na 1 000 obyvatel, počet muzeí, divadel na 1 000 obyvatel, roční návštěvnost divadel na jednoho obyvatele, místa v kinech na 1 000 obyvatel, roční návštěva kina na jednoho obyvatele</p> <p>5.4. Zapojení do uměleckých aktivit: procento dospělé populace v místní oblasti, které se v posledních 12 měsících zabývalo uměním nejméně třikrát. Dospělí: 16 let a starší. Zahrnuje všechny aktivity a události v oblasti umění, a to nejen ty, které jsou financovány místními orgány</p> <p>5.5. Spokojenost občanů s místní komunitou /obcí s ohledem na úroveň kulturních, rekreačních a volnočasových služeb</p>
<p>Leonard Cheshire Disability</p>	<p>Pomocť znevýhodněným a marginalizovaným skupinám lidí s dokončením školy, hledáním zaměstnání Zlepšit jejich přístup k výkonným službám zdravotní péče Předejít sociálnímu vyloučení a chudobě dané skupiny osob</p>	<p>Doporučujeme zařadit následující speciální ukazatele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poměr osob žijících za méně než 1,25 USD za den, kteří jsou zdravotně postižení. • Procento škol, které jsou přístupné dětem se zdravotním postižením. • Podíl dětí se zdravotním postižením, kteří potřebují pomocná zařízení, přizpůsobené učební osnovy a příslušné učební materiály, které mají pravidelný přístup k těmto zdrojům. • Procento učitelů, kteří absolvují každoroční školení v oblasti inkluzivního vzdělávání. • Podíl osob se zdravotním postižením, kteří využívají státní zdravotní péči ve srovnání s celkovou populací.

STAR Communities	<p>Poskytovat rozsáhlý soubor programů a služeb, které splňují různé potřeby komunity.</p> <p>Může být použit jako samostatný rámec pro místní udržitelnost a je také nástrojem pro správu a certifikačním programem.</p> <p>Poskytnout komunitám jednoduchý způsob, jak začít s ukazateli udržitelnosti; Nabízet pokyny týkající se metrik, které jsou důležité a snadno dostupné; Umožnit benchmarking a výroční zprávy v komunitách v celé USA; Využívat konsensu místní správy s cílem zlepšit přístup k údajům.</p>	<p>H+T Affordability Index (Housing + Transportation costs): 30% příjmu domácnosti za náklady na bydlení plus 15% nákladů na dopravu</p> <p>Přístup obyvatel ke komunitním zařízením, službám a infrastruktuře:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zařízení veřejné dopravy a úrovně služeb - celková provozní doba železniční dopravy, lehké železnice, silniční železniční, tramvajové, autobusové a/nebo osobní trajektové služby dostupné veřejnosti v hodinách týdně • Veřejné knihovny - vzdálenost ke knihovnám je měřena domácnostmi ve vzdálenosti 1/2 míle od knihovny. • Veřejné školy: blízkost veřejných škol nebo přístup ke kvalitním školám • Veřejné prostory: vzdálenost 1/2 kilometru od veřejného prostoru. • Zdravé jídlo: vzdálenost k maloobchodníkům se zdravými potravinami se měří domácnostmi ve vzdálenosti 1/4 míle od identifikovaných prodejců. • Zdraví a služby pro lidi: vzdálenost k dostupným nemocnicím a klinikám v jurisdikci je měřena domácnostmi v dosahu 1/2 míle chůze od vhodných zařízení. • Digitální přístup nebo vysokorychlostní internet: blízkost je měřena jako domácnosti ve vzdálenosti 1/2 míle od všech internetových přístupových bodů nebo přístup k vysokorychlostnímu internetu by měla zobrazovat pokrytí širokopásmového připojení <p>služby poskytované v jurisdikci rezidentům v síticích útvarech a blokových skupinách demografických quintilů na základě informací poskytnutých všemi příslušnými společnostmi nebo místními/státními komunikačními orgány.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Střecha z městských stromů: prostorové zobrazení stromů a vegetace pomocí map pozemního pokryvu z jednoho z následujících typů zdrojů: satelitní data (převedené na normalizovaný rozdílový vegetační index, prostředky Lidar prostřednictvím GIS, i-Tree Canopy nebo i-Tree ECO. • Doba odezvy na mimořádné (nouzové) události: počet domácností v síticích blocích a traktách, kde časy odezvy splňují normy NFPA 1710 nebo 1720 na základě informací poskytnutých místním hasičským sborem. <p>Zaměstnanost: procento zaměstnaných lidí od 16 let</p> <p>Míra násilné kriminality pro vraždy na 100 000 obyvatel, incidenty znásilnění nebo pokus o znásilnění na 100 000 obyvatel, zhoršené útoky na 100 000 obyvatel.</p>
China Urban Sustainability Index	<p>Vyvinout nejnovější a nejlepší řešení pro rozvoj měst v Číně.</p> <p>Vytvořit profesionální platformu svoláním domácích a mezinárodních odborníků v oblasti rozvoje měst</p> <p>Organizovat diskuse o urbanizaci na národní, provinční a obecní úrovni.</p>	<p>Míra zaměstnanosti ve městech (%)</p> <p>Počet lékařů na jednotku (na tisíc osob)</p> <p>Studenti středních škol v mladém obyvatelstvu (%)</p> <p>Penzijní zabezpečení (%)</p> <p>Zdravotní zabezpečení (%)</p>

North Durham Integrated Community Sustainability Plan	<p>Kabelové komunity - vysokorychlostní a nebo družice Domácí průmysl Alternativní pracovní podmínky Sdílené zdroje a partnerství Zvýšená kvalita života Životní, pracovní, hrané vztahy Cíl (e) iniciativy: Přilákat umělce z oblasti mimo Severní Durham a podporovat nadcházející umělce žijící v rezidenční oblasti Přilákat kulturní průmysl do Severního Durhamu a podporovat začínající firmy obyvatel Přilákat kreativní průmysl založený na znalostech do severního Durhamu a podporovat začínající podniky obyvatel Podporovat kulturní tvůrčí infrastrukturu prostřednictvím dalších primárních míst a zvýšit použití sekundárních míst Zvýšení kulturního tvůrčího průmyslu v Severním Durhamu · Kulturní mapování celého severního Durhamu Cíl (e) iniciativy: · Zvýšit kvalitu života v severním Durhamu na základě vztahů mezi živými / pracovními / hrači Zajistit, aby byli obyvatelé spokojeni se službami ve své komunitě Podporovat práci / živé uspořádání Povzbudit účast komunity prostřednictvím: Dobrovolnictví Partnerství - zvyšování / využívání strategických zpráv Bezpečná, zdravá a živá komunita</p>	<p>Vzory dojíždění (Doprava) Satelitní pracovní stanice Alternativní způsoby dopravy do práce Kabelové komunity Místní zaměstnanost (Built Environment) - pokračovat v ožívování jader v centru města - např. zlepšení fasád Intenzifikace domácích kanceláří Místní zaměstnanost (komunální) - práce z domova - sdílení pracovních míst - územní předpisy pro umožnění domácího průmyslu E.6.1 Smysl pro komunitu - Kulturní kreativy Iniciativa: Rozšíření odvětví kulturních kreatív v Severním Durhamu Kulturní tvorba -% umělců v pracovních silách Kulturní průmysl (Durham) E.6.2 Smysl iniciativy Společenství - kvalita života: zlepšení kvality života Kvalita života (dotazníkové šetření) živé / pracovní / hrané vztahy Spokojenost a poskytování služeb daňových poplatníků, ochrana kulturních památek a kulturních památek, cestovní ruch - účast na akcích / zajímavostech Účast komunity (index) - Mapa a identifikace: · Dobrovolnictví · Residenční dary · Účast v programech, událostech, festivalech, rekreaci</p>
--	---	--

Zdroje: SDGs, OECD, OECD Social indicators Society at a Glance, UN-Habitat, Světová banka, WHO for Europe Health 2020, Mezinárodní standard ISO 37120, EUROSTAT Strategie Evropa 2020, Urban Indicators Guidelines — UN Human Settlements Programme, Sustainable Cities International, ECI, CLLD, Urban Sustainability indicators, Evropská komise (Social Protection & Social Inclusion), ČR 2030, Metodika hodnocení udržitelnosti měst, CIVITAS, Sustainable Seattle, CERCLE Indicateurs, MONET Indicateurs, Findikaattori, Japan for Sustainability, DEFRA, STAR Communities, Reference Framework for Sustainable Cities, China Urban Sustainability Index, North Durham Integrated Community Sustainability Plan, Urban Indicators for Managing Cities (Asian Development Bank), Leonard Cheshire Disability, Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce.

7.3. Příloha č. 3: Informovaný souhlas

Informovaný souhlas

Výzkum probíhá v rámci zpracování diplomové práce „*Analýza indikátorů sociálního prostředí v obci na základě různých kritérií pro využití na lokální úrovni*“ na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy. Diplomová práce je psána na oboru Sociální a kulturní ekologie Bc. Dinou Galgonek.

Cílem tohoto výzkumu je na základě teoretických poznatků, výsledků analýzy dokumentů a nezúčastněného pozorování prodiskutovat vlastní návrh sady indikátorů sociálního prostředí se zástupci vybraných malých obcí do 2 000 obyvatel, expertním panelem a příslušnými stakeholdery. Výstupy rozhovorů budou použity jen pro účely této diplomové práce.

Jméno: .....

Pracovní pozice: .....

Obec (město/městys): .....

Souhlasím s využitím výzkumného rozhovoru v diplomové práci a uvedením následujících údajů:

- Jméno a funkce**
- Pouze funkce (pracovní pozice)**
- Anonymně**

V ..... **dne** ..... **Podpis:** .....